

№ 5 // 2019

ლიცენზირებული –
საზღვარგარეთისა და ქართული

მთავარი რედაქტორი
ამირან გომართელი

პასუხისმგებელი რედაქტორი
თამარ გელიტაშვილი

რედაქტორ-სტილისტი
ქეთევან მერკვილაძე

კომპიუტერული გრაფიკა
და დიზაინი
ქეთი გომართელი

სარედაქციო კოლეგია

ანდრო ბელუპაძე
თავმჯდომარე

როინ აბუსელიძე
გიორგი ალიბაგაშვილი
ივანე ამირხანაშვილი
ბალათერ არაბული
ლავა ბაქრაძე
ნაირა ბაქიევი
ლევან ბრეგვაძე
გენრი ლოლიძე
გურამ დოჩანაშვილი
ზვიად კვარაცხელია
ლანა მანველი
გაბა ნახუცრიშვილი
გიორგი სოსიაშვილი
მანა ტურაბელიძე

ქართული გამოდის
საქართველოს განათლების,
მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის
სამინისტროსა მხარდაჭერით

მისამართი: თბილისი, ხიდის ქ.№1
ciskari1852@gmail.com
<https://www.facebook.com/ciskari1852>

სარჩევი

პოეზია		პრიბიანა. ასისტია	
ქეთი მაქაძე	3	ზვიად კვარაცხელია	47
ლექსები		გადაკვეთის წერტილები	
გიორგი ბერულავა	7	ახალი თარგმანები	
ლექსები		ოლდოს ლეონარდ ჰაქსლი	54
გაგა გომართელი	11	ნორჩი არქიმედე	
ლექსები		მოთხრობა	
ღრამბარბია		ინგლისურიდან თარგმნა	
ანა სანაია	16	მაია ცერცვაძემ	
შემდეგი გაჩერება			
„დიაგონალი“	40	არბრევი	82
პროზა		იოსებ ჭუმბურიძე	
ოლანი ბინაძე		ნანი – საუკუნის	
ნოველები		მომღერლის თავმდაბლობა	
		და სიამაყე	

გარეკანზე – ნანი ბრეგვაძე ზურაბ ნიჟარაძის სახელოსნოში – 2018 წელი
(შოთა კალანდაძის ფოტო)

ავტორთა საყურადღებოდ!

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ;
გთხოვთ, მასალების ელვერსია გადმოგზავნოთ ვორდის ფაილით;
ჟურნალის ყოველი ნომრის ელვერსია მომდევნო ნომრის გამოსვლისთანავე
განთავსდება ჩვენს ფეისბუქგვერდზე: <https://www.facebook.com/ciskari1852>

ქეთი მაქაძე

●
 შენ შორს ხარ,
 მონატრება კი წვეთ-წვეთობით ემატება
 ჩემი დღეების სევდას.
 სევდა გავფინე, ქარს კი შენსკენ მოჰქონდა.
 ეს ორი დღეა, გაუსაძლისად მენატრებოდი...
 ეს ორი დღეა გაუსაძლისად ქროდა ქარიც.

●
 სისხლი, რომელიც ღამის სიზმრებს თვალებიდან
 წამწამებზე შავი ტუშის ნაცვლად სდიოდათ.
 ტკივილს ნიშნავდა,
 რომელსაც ყოველთვის ერთ-ერთი გრძნობდა.
 დილას წამწამებს შავი ტუში უბრუნდებოდა.
 სარკე ღამის სიზმრებს ვერ ირეკლავდა, რაც
 იმას ნიშნავდა, რომ ტკივილი თორმეტი საათით
 იძინებდა.

●
 ტკივილები ყოველთვის სარეცელთან იხდიან
 იმედებს,
 როგორც
 ქალი, რომელსაც არ ეძინება და ძალით წვება
 დასაძინებლად.

ძალით იხდის დღისგან დამტვერილ ტანისამოსს
 და ძალით იცვამს პერანგს,
 რომელიც, შეგეძლო, შენ ჩაგეცმია.
 თხელ იმედებს ტანზე იფარებს,
 სინათლის გამორთვას ცდილობს, მაგრამ არ ქრება;
 ნაკითხვას – მაგრამ წიგნს ვერ შლის;
 შლის წერილებს, რომლებსაც გწერდა,
 მაგრამ ქოთანი, რომელიც გამოძერწა
 ამაოდ იმსხვრევა,
 მასში არსებული ყვავილები კი იატაკზე
 თანმიმდევრულად მიჰყვებიან ერთმანეთს,
 ისევე როგორც ჩვენი ლექსები.
 ალბათ, გგონია არ მიყვარხარ,
 რადგან მხოლოდ ჩემს ტკივილებზე ვლაპარაკობ.
 ჰო, ჩვენ სხვადასხვა ტკივილები გვაქვს.
 ზურგჩანთას არ დაგიძიმებ...
 მე ვიქნები ცუდად
 და შენ მიყურე...
 მხოლოდ მიყურე!..

შენს ხალებს ვითვლი,
 როგორც მეოცნებე – ღამით ვარსკვლავებს.
 ისინი მინათებენ სიზმრისკენ მიმავალ გზას.
 ვან გოგის ნახატს მიაგავს
 ლურჯ ზეცასაც ვარსკვლავები გამონაყარივით
 აყრია – შენსავით.
 ჰო, მგონია, რომ
 შენს ყელზე მიმოზნეული ციცინათელები დაექებენ
 ღამის გზას
 ისე, როგორც მე,
 როცა ღამის ძილში მაკოცეთ, ყველაფერს მივხვდი
 მაგრამ არ მითქვამს.
 და ვერც ახლა გეტყვით ამ ლექსით.

კოჭლი სიზმრებიდან დილით მზეს ველარ ვამჩნევ.
 ივლისის შემომხმარ მზესუმზირებს ვგავარ.
 არსაით წყალი რომ არ ჩანს.
 ღამით, როდესაც შენს ზენარზე მეძინა,
 ღრუბლისფერ ბალიშზე შენი სიზმრები ეწყო –
 ფერად-ფერადი,
 ვარდისფერი სიზმრებივით.

რომლებიც ღამის ძილს მიფერადებდა.
შენი ვარდისფერი პერანგი მეცვა
და თითქოს შენ ვიყავი.

ასე მარტივად სხვისი სხეული არასოდეს ჩამიცვამს.

როცა მოგენატრები სამოსების სურნელს
შეამონმე—
ჩემი ექნება.
გაიხსენებ, წვიმაში როგორ მომახურე მწვანე
პერანგი —
ჩვენი არსებობის მელაქნოლია.
მარტოობის მწვანე ტბა, სადაც, თუ ჩაიძირე,
უკან ამოსვლა ძნელდება,
როგორც შენი ქამელეონი, აპრილის მცხუნვარე
მწვანე თვალეები.
ყოველჯერზე წვიმებს შეამონმებ,
ექნება თუ არა ჩემი სურნელი.
ამით მიხვდები, რომ გენატრები.
მე კი ვიგრძნობ შენს სურვილს
და, როგორც ნანვიმარ სილაში ვარდი,
მზეს გავხედავ.
შენ კი, იქვე მყოფი — ეჭვებით სავსე
მზეს ჩააქრობ,
რომ სიბნელეში ერთად ვიაროთ.

როცა პატარა გოგონა,
სახლში გვიან ღამით მარტო ბრუნდები,
ეს დღეებზე შურისძიებაა,
რადგან დღისით საკმარისზე მეტს ჩაჰკიდე ხელი,
გაიყოლე ერთ ჭიქა ყავაზე.
ახლა მხოლოდ შენი ჩრდილი გჭირდება —
გრძელი შავი თმით და ღამისფერი თვალეებით.
და შენ და შენ ჩრდილმა ისევ უნდა იპოვოთ ძალა,
დღეებს დაუმეგობრდეთ.

ჩემი გზები ძალიან გრძელი და რთულია,
თუმცა ამ გზებზე
ჩემი წვრილი და თხელი სილუეტი
ყოველთვის გარკვევით მოჩანს.
ნაცრისფერი ჰაერით ივსება საღამო.

სამყაროც ნაცრისფერდება, როგორც ფერფლი.
 დიდ, ცისფერ ფანჯარასთან ვდგავართ
 ჭავჭავაძეზე.
 მწერალი ეწევა ერთ ღერ სიგარეტს.
 საშიშიც არაფერია.
 გეთანხმებით,
 მაგრამ მე ჩავიფიქრე ეს სცენა.
 ახლა ამ სცენაზე ორნი ვდგავართ და ვილაც
 მესამე ყოველთვის ჩვენი მოთამაშეა.
 ღია ცისფერი კაბა მაცვია...
 უკან ვბრუნდები
 და არ ვამოწმებ, მიყურებს თუ არა.
 არც ამბობია ფილოსოფია.
 მაშ, რაშია?
 პირველ პირში წერა სახიფათო რამ არისო,
 ერთმა გოგომ მითხრა.
 ეს გოგონა ჩემი ძლიერი მხარეა.
 მგონია, რომ ზოგჯერ მე ვარ.
 ვფიქრობ, მწერლობაც სახიფათოა,
 რადგან ყველაფრის მოზომვა გინევს.
 თეატრში დაწყებულ სპექტაკლს ჰგავს –
 ცხოვრების პანტომიმაა,
 ანტრაქტის გარეშე.

გიორგი ბერულავა

ჩემს იქით ჩემი სახლია

ჩემს იქით ჩემი სახლია,
ჩემს შემდგომ ზღვათა ფერები,
მაინც ყოველი თალხია,
რასაც რომ შევეფერები.

არც გალავანი მარტყია,
არც ნაპირები სველები,
ვინც მყავდა, ისევ მაკლია,
როგორც შორს წანასვლელები.

ზოგჯერ უტყვი და მარღია,
ზოგჯერ მორევის ბნელებით
ცოდვილობს გული კარღია,
ცხადით და გასამხელებით.

ყველა სიზმარი მარცხია,
ყველა დღე – მონაჩვენები,
დრო სადღაც შეურაცხია
და სადღაც – შენაჩვენები.

არ ვარ წყალობის ამკრეფი,
ელდით ვარ დანაბარები,

ასჯერ ათასი ნაფლეთი
და ისევ განამრთელები.

ჩემს იქით ჩემი სახლია,
ჩემ შემდგომ ზღვათა ფერები,
მაინც ყოველი თალხია,
რასაც რომ შევეფერები.

სიჩუმე

კვლავ მოციმციმე სველი ქუჩის სიჩუმე დარჩა,
და თანდაყოლით თანაბარი ფიფქები ბარდნის,
ჩამოიშალა მოფარფატე ფაქიზი ფარდა,
ახალი განცდა უსასრულო ქროლვის და ვარდნის.

ჩემი ოთახი ისევ ჰგავდა მოხუცის ჩანთას –
ეს სამყოფელი სანუკვარი ბინაა მარცხის,
კედელზე ბინდის საუკუნო სიყვითლე გაჩნდა,
სარკმელზე – ცივი მდუმარება ძველმანი ფარჩის.

ილეოდა სევდა გზაზე

როცა ნისლი უხამური მიიღია სველ ფიქალზე,
ვით მალული შეხვედრები უხმაურო განშორებით,
ილეოდა სევდა გზაზე,
იმღვრეოდა სევდა ზღვაზე,
ზღვა ღელავდა გაუვალი სანაპიროს გაყოლებით.

ყავის ლექი მიებინდა ფაიფურის თეთრ ფინჯანზე
მოვის კაბა მოეფარა ჩემს სანადელ შიშველ სხეულს,
ის ნამია მინანქარზე,
ის ნაზია მინანქარზე
და მაინც ჰგავს გარიჟრაჟებს მეჩხერებზე შემოხვეულს.

მოგონება ვარდისფერთა საამებელ ვრცელ ფირმანზე,
კვლავ მტოვებდა უნუგეშოდ, უიმედოდ გარიდებულს,
იღელვებდა უცხო ქალზე,
იმღერებდა უცხო ქალზე,
შორეული ზღვისპირეთის ძველ სიმღერას დავინწყებულს.

როცა ნისლი უხამური მიიღია სველ ფიქალზე,
და, ისევე როგორც წინათ, ბორიალთა დინებებით
იღვრებოდა წვიმა ქარზე,

იცვლებოდა ნვიმა ქარზე,
ქარი ქროდა ანაზდეულ გრიგალებზე მინებებით.

უკვე თოვლია, ზამთარია ხმელი და ცივი,
უკვე თოვლია – ზმანებებში გაუნდობელი
მეძახის ჩემი გაზაფხულის პირველი სხივი,
შორეთის გრძივი მოგონების ხმა უთხრობელი,
ასეთი მწირი ზამთარია – ხმელი და ცივი.

შეხედე, როგორ ყვავილობენ, როგორ ეტრფიან,
მზეს და გაზაფხულს, იები და ყოჩივარდები,
თუმც ნამიანი ბაგეებით იმას გეტყვიან,
რომ სიყვარულთან განშორებით გაქრნენ დარდები,
რომ მათი კონა კვლავ გააჩენს ახალ სიყვარულს.

რადგან ყოველი ჩვეულება კვალა რისხვის,
მინის, რომელიც დაიმკვიდრებს საკუთარ ადგილს,
სიბრძნე მოთმენილ საბოლოო ფიქრებში იცდის
და არასოდეს ემსგავსება ზმანება ნამდვილს,
ჩაქრება, იტყვი, რომ ფერფლია დ აღარ იწვის.

კვლავ მახსოვს, როგორ შეველიე სიყვარულს პირველს
და ამისათვის დღენი ჩემი რომ უნდა ვგვემო,
სულ მცირე დროით ვემსახურე მლოცველს და მწირველს,
ის გულწრფელობა მინდა, ისევ კვლავ დავიჩემო,
რომ აღარ ვგავდე შემდარებელს და მიმომხილველს.

იქნებ უბადლო მივიჩნიე უზომოდ ჭრელად
ძველად, როდესაც მდუმარების დავდევი ფიცი,
არ გამოვდექი სილამაზის უებრო მცველად,
რად ვერ ვიგუე, ვერ გავიგე და არა ვიცი...

მე სისხლის ჭავლით ჩემი მზერა შევლებე ძველად.

ცივი თვალების მზერა,
გულს გამოთიშავს ძლეულს,
რატომღაც შენი მჯერა
უკვე მწუხრგამოლეულს.

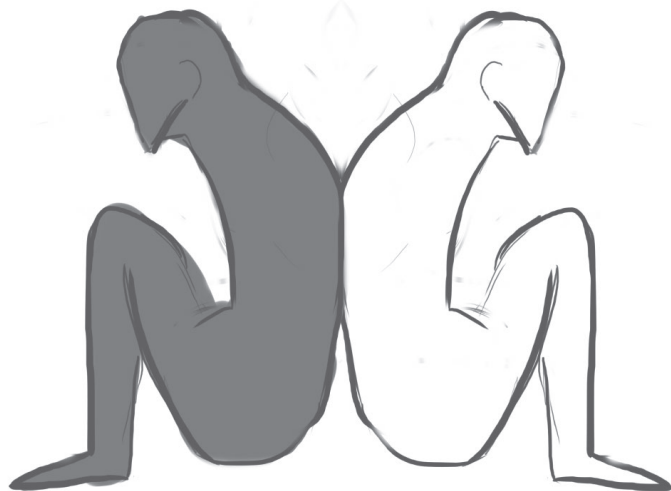
დარდი, დარდი და დავა,
ვერ დავაშორე წადილს,
მიყავარ, სადაც წავა
მომავალს მსგავსში გაცვლილს

მიცნობ!.. მე უკვე სხვა ვარ,
სხვა, ვინც არავის ახსოვს,
სადარად ფარდას ვგავარ,
სადას და ხელით ნაქოსვს.

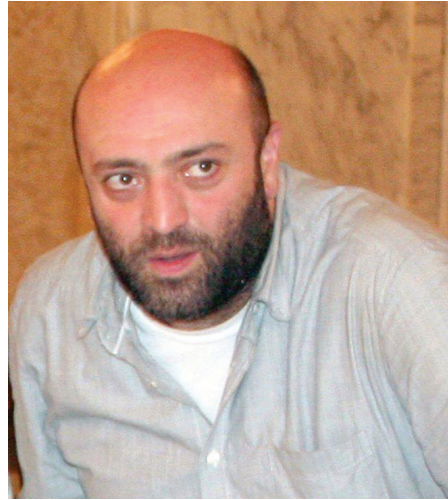
ზვინი ვიყავი თოვლის,
ვცხრები ნელა და – ბნელა,
სიცხადეს ძონის მძივის
დრომ უცებ გამაშველა.

გიძღვნი ჩემს შთამომავალს,
ვტოვებ მარტოსულს, დახსნილს,
გარდამავალს და მრავალს,
გარდასულსა და განცდილს.

არ მახსოვს, ვის რა უნდა,
ვარ მომთმენელი ყოვლის,
ვიყავი თოვლის გუნდა
სველის და ლეგა თოვლის.

გაგა კომართელი

მზის პორტრეტი

მზის გახუნებული პორტრეტი –
ფერები ლოტრეკის მსგავსია.
ღრუბლებმა მთებს თავი მოკჰვეთეს,

და ზამთრის მოღუშულ ხასიათს

უხდება ეს ჩემი დუმილი.
ყურმილიც დუმილის ტრანსშია,
არ მშია არც ღვინის ნყურვილით,

ვიმყარებ სათქმელს და ხვაშიადს.

თვალეებმა ნაფიქრი დაკარგეს.
გადამრევს განცდების მოვარდნა,
მოვალ და შენს გულში გადამრგე,

რომ ფსევდოჰუმანურ მორალთან

გავწყვიტო ის ბოლო ფესვი და
შემცივდა უდაბნოს ქარივით.
ღარიბი ჯანდაბას ლექსიკა,

ლექსით თუ არა ვარ ღარიბი.

თარიღებს ცხოვრება დატოვებს,
მადროვე დავცინო სატირას.
შენს ფიქრში დახატულს ვაგროვებ,

და ამ მზის პორტრეტის მაგივრად.
 აენტონ ცაზე და ინვოდნენ,
 იქ ვგრძნობდე წარსულის ჰარაკირს,
 ძვირფასო, მე რწმენა გინოდე,
 შენ კი, რაც გინდა, ის დამარქვი.

არე-ული

გუბეს აყრია ფოთლის გემები,
 კიპარისები დგანან წყვილებად,
 ცხოვრებისეულ მონაცემებით
 ამ ღამითაც არ დამეძინება.
 ასე სანყალი და უსუსური
 არე ბინდშია გადამღვრეული
 ვკითხულობ ლოცვას ნუსხა-ხუცურით
 და სულს ჩაესმის არამეული.
 წამწამებს მთვარეს სულ ოდნავ ვახებ,
 ვით ჩვილი ზეცას რომ ჰყავს მიკრული,
 ჩემს ირგვლივ სუსხით შეღებულ სახლებს
 მოსავთ მანტია კერამიკული.
 არაფრისმთქმელი ბინდია ჩუმი,
 ღრუბლები ჰგვანან კრაზანის ბუდეს,
 ლოყის ჩაკბერით ვიგროვებ დუმელს,
 რომ მერე ისევ დუმილი მსურდეს.
 კაბადონს ნისლი უთრთოლებს კერტებს,
 ხეებს სისველის აცვიათ კაბა,
 მე, ალბათ, ისევ ფიქრს უნდა ვკვნეტდე
 ან ფიქრი მკვნეტდეს მე ისევ, ალბათ.
 მოაბადაგებს მიწის მკერდს თქორი,
 ინვიმებს ღამით აუცილებლად
 სარკმლის ანარეკლს შევრჩებით ორნი,
 ამ ღამითაც არ დამეძინება.

ბურუსიან სიზმრის უკან ვიმალები,
 მჩატე ვარ და თითქოს ცაში გავტყორცნილვარ,
 დამწყვდეული სულში ჩუმი გრიგალები
 ცხელი სისხლის კალაპოტებს დაკოცნიან.
 მძულს, რომ უნდა მარმენიოს შევეფეთო,
 მარბენინოს კვლავ ცხოვრების გზებზე უნდა,
 მხოლოდ ერთი მაგრძნობინე, დიდო ღმერთო,
 უკუღმართი ვარ, თუ მიწა გადაბრუნდა,
 გულჩვილობა სიბერემდე მომყოლია,
 ქარებში ვარ უკვე ბევრჯერ მოყოლილი,

შენ ხომ მაინც იცი, ღმერთო, ობოლი ვარ
 და ამიტომ ვჭვრეტ სამყაროს ობოლივით,
 არაფერი გამაჩნია მოგონილი,
 მძულს, რომ უნდა შევეფეთო მარმენიოს
 და, ფერდდახრულ შემოდგომის ფოთოლივით,
 ისევ თავის წრეში უნდა მარბენინოს.
 ბურუსიან სიზმრის უკან ვიმალები,
 მჩატე ვარ და თითქოს ცაში გავტყორცნილვარ,
 დამწყვედული სულში ჩუმი გრიგალები
 ცხელი სისხლის კალაპოტებს დაკოცნიან.

●
 დაორთქლილ სულში დამწყვედულ დემონს
 ვუშენებ დილეგს ნაომარ ძვლებით,
 მე აჯანყების მეფობას ვჩემობ
 და პოეტური ცრემლებით ვძლები.
 ცას გაფჩენოდი ნიავად ჯობდა,
 ტატნობის კიდის მიღმა მიტყორცნილს,
 რადგანაც ველარც ტკივილებს ვგრძნობ და
 არც ცოდვა მიკვირს ოიდიპოსის.
 ამ საცოდავის, შემყურე ყოფის,
 ღორი რომ სჯობნის ჰომოსაპიენს,
 შურისგან სულში რომ მოსდის ოფლი
 და მოყვასისთვის ღალატს აპირებს.
 მახინჯ გარბიებს ემსგავსა მასა,
 ვამპირებს უკვირთ ადამიანის,
 სიმართლე, როგორც ნახმარი ხასა,
 სიცრუეს დაჰყავს ტაშის გრიალით
 და მე არ ვიცი, ვიბრძვი რა მიზნით,
 თავად საბრალო და გზას ცდენილი,
 გარე სამყარო მიყურებს ზიზლით
 კოლიზეუმის შესასვლელივით.
 გახუნდნენ ლურჯი საღამოები,
 დასჩემდა სათქმელს სიტყვის სიმწარე,
 ისევ საკუთარ ლანდთან მოვედი
 და აღსარებას თავად ვიბარებ.

ეპიტაფია – რაც გონს შერჩა

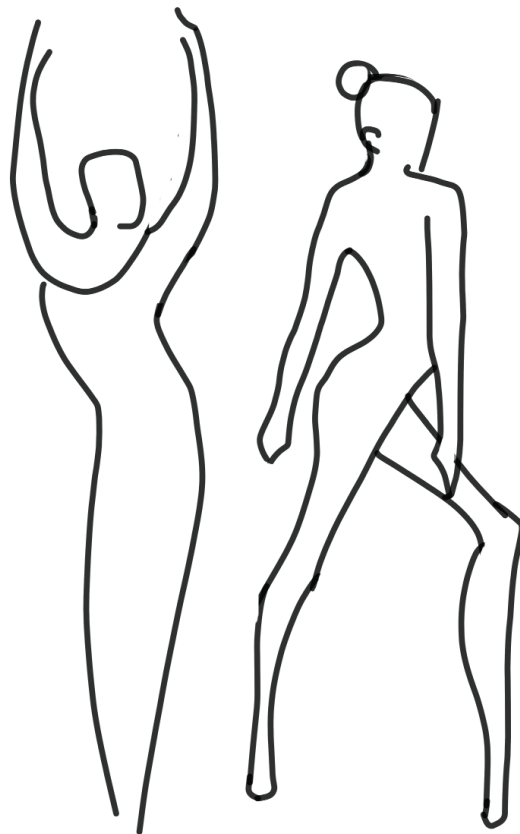
როგორც ყოველთვის – ნყურვილი და დიფსომანია
 დასანანია, რომ არა მაქვს ხილვა მცირედიც,
 მივედი გულწრფელ პორტერეტებთან – აღარ არიან,
 უსათაურო სტრიქონებთან ველარ მივედი.
 ხმაში – სიმჟავე, საქმის კურსში ვითომ – არავინ,

კარავი ფიქრის უბგერებო ინსტრუმენტები,
 ვეტივი ყველგან, სადაც განცდებს არ იპარავენ
 და, სადაც პარვას განიცდიან, იქაც ვეტივი.
 ვინ პოეტები? – ყველა მათგანს ბასრი ბედი კლავს,
 მეტი ჰყავთ მტერი – ტაშის მკვრელი ვიდრე მოყვასი
 მოდასე ლიქნის ეთიკაა თუ ესთეტიკა,
 თუ სული არის მლიქვნელობის მონა მოდასე.
 რა მარტივად ჩანს გაგიჟების გზა მუნებური,
 ებგური ღამე პანაცეა თრიაქი ნისლის,
 მისვლის საბაბი ბევრია და, ჩემს უნებურად,
 მიზეზიც ბევრი გამაჩნია იმ გზასთან მისვლის.
 ზეპირად გავცდი კორიდორებს ფერდებხორკლიანს,
 მოქრიან ცოდვის მარხილები – სული ჰგავს კბოდეს,
 გქონდეს ბევრი და არაფერი? – ყოფა მოკლეა,
 სჯობს, არაფერი გაგაჩნდეს და სამყარო გქონდეს.
 როგორც ყოველთვის, წყურვილი და დიფსომანია
 დაუბანია წუთხის ტბორში ბელზებელს სახე,
 ვნახე ბევრზე ბევრს როგორ უგავს სული თავიანთ
 უსახურ მახებს, ბევრზე ბევრი ამგვარი ვნახე.
 სახელს ვერ ვარქმევ კომედიებს ანდა იმ დრამებს,
 გამებს სიყრუე შეეჩვიათ, ღამე სულს ღეჭავს,
 შერჩა გონებას უნესრიგოდ, რამაც კი მხრა მე
 და, რაც მე დავხარ, იმ განცდების სითეთრე შემრჩა,
 მხოლოდ წყურვილის წყურვილი და არც ერთი გროში,
 ომში ქარებთან, რაც კი ვკაფე, ვხედავ მკაფიოდ
 უსათაურო სტრიქონები მეფობენ გონში,
 სათაურად კი ავირჩიე ეპიტაფია –
 „ყველა, ჩემს გარდა“.

განმარტოვება

ვწერდი, ფურცელს დაღლილი ფიქრი გადაეფარა,
 მჭირდა ის დაღამება, როგორც ციებ-ცხელება.
 სისხლმა, ბუცეფალივით, შეშლილმა და მჩქეფარემ
 თეთრი განმარტოვება ლეკერტებით შეღება.
 მჭირდა მე, რაც, ომია,
 ფატალური სასრულით,
 სტიქიების ტყვე ვარ და დავეხსენი სინყნარეს.
 წყეული ინსომნია, სულის ნერვზე ასხმული,
 ცივ სიზმრებში შევარდა,
 როგორც ზღვაში მდინარე.
 ვებრძვი ცრემლში ჩატეულ სიმწარეთა ნიაღვარს,
 როგორ ყეფენ ძმობილნი, ვწვრთვნი ქარებს –
 ცის დარაჯებს.

ღმერთო, რა სიმჩატეა, ღრუბლებს მხრებს რომ მიადგამ,
 მხოლოდ ერთხელ შობილი, გარდაცვლილი მრავალჯერ.
 ამაო ნატვრებია რაც კი განსახიერდა,
 აღარ მყოფნის ნერვები გამუდმებით ყმუილის.
 სადაც შურით ძღებთან, მე იქ მომაშიეთ და
 კაცთა მოდგმის ცრემლებით არ მომიკლათ წყურვილი.
 ვიცი, ასე უბრალოდ ყოფას გავითარიღებ,
 ფიქრში სისხლი ირევა, ხორკლიანი წვეთებით.
 ოდნავ, ოდნავ, უფალო, ზეცის კარი გამიღე,
 რადგან ისე მცირე ვარ, იქაც შემოვებევი.

ანა სანაია

Proxima parade “diagonal”
(შემდეგი გაჩერება „დიაგონალი“)

Proxima parade “diagonal”
(შემდეგი გაჩერება „დიაგონალი“)

ინანო – 28 წლის, მწერალი, პოეტი.
დაჩი – 27 წლის, მარკეტოლოგი.
დემნა – 39 წლის.
დეა – 35 წლის.

დღე I

აეროპორტი El Prat
რეკლამა რუპორში:

Ay, Barcelona, dijo con la voz rota por la emoción, ¡Qué bonita es! ¡Y pensar que cuando yo la vi por primera vez de todo esto que vemos ahora no había casi nada! Qui no ha vist Barcelona, no ha vist cosa bona: esto es així y no requiere más explicación.

ინანო: ჩამოვედით! არ მჯერაა!

დაჩი: არც მე მჯერა, მაგრამ მოგვიწევს, დავიჯეროთ.

ინანო: შვილი რომ მეყოლება, ბარსელონას ვარქმევ, ვსიო! მკიდია (იცინის).

დაჩი: მოდი, სასტუმროს ზუსტი მისამართი ამოიღე, რომ ტაქსისტს ვაჩვენოთ.

ინანო: არ მჯერა, რომ აქ ვარ (დაჩის ეხუტება)...

დაჩი: მიდი, მიდი, ჩქარა, ტელეფონში გაქვს მისამართი, მე დამიჯდა...

ინანო: ახლავე, ახლავე!

დაჩი: ძაან დავიღალე.

ინანო: აი, ვიპოვე! საით უნდა წავიდე?! წამოდი, ტაქსიში ჩავსხდეთ და... ბარსელონაა („ქვინის“ სიმღერას წაიღერებს).

სასტუმრო “happy people ramblas”

იღება „307“-ე ოთახის კარი

ინანო: დიდად კარგი ოთახი ვერაა. გაგვიცვლიან მერე?

დაჩი: ააა... კი... ისე, სურათებში უკეთესი ჩანდა.

ინანო: მერე რა?! მაინც კაია.

დაჩი: სამაგიეროდ, საუზმეზე ეწერა, საუკეთესოაო.

ინანო: აქ, ყველა სასტუმროში, უმაგრესი საუზმე აქვთ.

დაჩი: შემდეგში შენ აარჩიე, რომ ბოლომდე კმაყოფილი იყო.

ინანო: აბა, რაა! საუზმის მეტი შენ არაფერი გაინტერესებს.

დაჩი: დასასვენებლად ვარ აქ!

ინანო: მოდი, მოვნესრიგდეთ და გარეთ გავიდეთ. ველარ ვითმენ, ისე მინდა, უაზროდ ვიბორიალო ქუჩებში.

დაჩი: მე ცოტა თუ არ დავისვენე, არ გამოვა.

ინანო: მერე პლაჟზე ველარ გავალთ, თან მშია და თან მანქანა უნდა ავიყვანოთ. ის ადგილიც შორია, სადაც უნდა მივიდეთ.

დაჩი: სულ ცოტა ხანი და წავიდეთ (კოცნის).

დაჩი ჩემოდანს ხსნის.

დაჩი: ამოვალაგებ ახლა. შენ, რომელ მხარეს გინდა დაძინება?

ინანო: სულერთია, მაგრამ ფანჯრისკენ.

დაჩი: კარგი.

დაჩის უჩვეულოდ მონესრიგებული აქვს ჩემოდანი.

ინანო: ვაიძე, რანაირად გაქვს ეს ჩანიკნიკებული?

დაჩი: არ მიყვარს ჩაყრა და არ მიყვარს, სხვა რომ მილაგებს.

ინანო ჩემოდანს ხსნის და ამოლაგებას იწყებს.

ინანო: მე აბაზანაში შევალ და მერე დავალაგებ ბოლომდე.

დაჩი: კარგი, კარგი.

ინანო აბაზანაში შედის. დაჩი ჩემოდანში რალაცას ეძებს. ბოლოდან ძლივს ამოაცურებს პერანგს, რომელიც მისთვის უჩვეულოდ გაკვანძულია. კვანძს ხსნის და იღებს ყუთს, რომელშიც ბეჭედია. ბეჭედს იღებს და კმაყოფილი დაჰყურებს. აბაზანიდან რალაც ხმა მოისმის. ბეჭედს სასწრაფოდ მალავს და ტანსაცმლის დალაგებას იწყებს.

დაჩი: ინანო, საჭმელად სად წავიდეთ?

ინანო: რაა?

დაჩი აბაზანის კართან მიდის.

დაჩი: სად ვისადილოთ?

ინანო: არ ვიცი, ტელეფონში რამდენიმე კაფე მაქვს მონიშნული.

დაჩი: ხვალ არ გინდა, მთაზე ავიდეთ? აი, იქ, მთელი ქალაქი რომ ჩანს.

ინანო: შენ, თუ გინდა, ავიდეთ.

დაჩი: კი, მინდა.

დაჩი ბეჭდის კოლოფს დაჰყურებს.

ინანო: იქ მარტო ხედი და ტაძარია ლამაზი.

დაჩი: ხვალ იქ მივდივართ.

ინანო პირსახოცშემოხვეული გამოდის.

ინანო: დაისვენე! აბა, ძალიან დავიღალეო?

დაჩი ყუთს ჯიბეში იდებს და კარადაში ტანსაცმლის შელაგებას აგრძელებს.

ინანო: კამპ ოუზე არ წავიდეთ?

დაჩი: დღესვე ვერ მოვასწრებთ.

ინანო ეხუტება დაჩის.

ინანო: დაისვენე და წავიდეთ. რაც დარჩა, მერე მე დავალაგებ.

ღია კაფეში

ინანო: ძალაინ მშია. მიყვარს თვითმფრინავის საჭმელი, მაგრამ დღეს ის კვერცხი ვერ გავსინჯე.

დაჩი: ვნახოთ მენიუ. ეს სულ ესპანური რაღაცებია და გინდა?

ინანო: კი, რატომ არ მინდა. ეს „ტაპას“ რა არის ბოლო-ბოლო?

დაჩი: ეს, როგორი პონტია, იცი? „ხამონი“ (ამათი ვიჩინა) და ყველა საჭმელი ორი კაცის სამყოფი მოაქვთ – 5 ულუფა. გინდა, ავილოთ? აი, მაგალითად ეს!

ინანო: და, რა შედის?

დაჩი: ყველაფერი. ამდენს ვერც შევჭამთ.

ინანო: მიდი, ჩქარა და ერთი „სანგრია“.

დაჩი: „სანგრია“ რა არის?

ინანო: ხილის ღვინო. ძაან მაგარია, არ გაგისინჯავს?

დაჩი: არა.

ინანო: ხოდა, ეგ იყოს ერთი!

დაჩი: ერთი ჭიქა?

ინანო: არა, ჭიქებით არ მოქვთ, დიდი ბოთლით.

დაჩი ესპანურად ეძახის მიმტანს და უკვეთავს.

ინანო: ესპანური კარგად იცი?

დაჩი: კარგად ვიცოდი, ახლა რაღა ვიცი... იმდენი სიტყვა ვიცოდი, ახლა ძლივს ვიხსენებ. რაც ბარსას ფანი გავიჩითე, მაგის მერე დავიწყე ესპანურის სწავლა, მაგრამ კატალონიური საერთოდ არ მესმის, მეგრულივით არის. აი, რას გაიგებ მეგრულს, თუ არ იცი? ეგრეა ესეც. აუ, ჩქარა მოვა ნეტა საჭმელი?

ამ დროს მიმტანი პურს შემოიტანს.

დაჩი: მგონი, მალე იქნება. აუ, რა კაია.

ინანო: აუუუ, ისე მიხარია, მეტირება. ხვალ ყველგან წავიდეთ.

დაჩი: სულ ყველგან!

ინანო: ჯერ, სადაც შენ გინდა, იქ წავიდეთ.

დაჩი: არა, სადაც შენ გინდა. მე არ ვიცი, სად მინდა.

ინანო: იცი, სულ სხვანაირად აღვიქვამ ახლა ყველაფერს. სანაპიროზეც მზეს ვერ მივეფიცხებ ბედნიერებისგან. სულ სხვანაირი ქალაქია, არა?

დაჩი: რაც ვნახე, მაგარია!

ინანო: წინ იმდენი სიამოვნება გელის.

დაჩი: ხვალ წავიდეთ ბარსას მუზეუმში?

ინანო: მანდ არ ვყოფილვარ. კი, მანდაც და სხვაგანაც.

დაჩი: ხვალ რასაც მოვასწრებთ და დანარჩენი ზეგ ვნახოთ.

ინანო: ერთმანთისგან შორს არაფერი არაა, თან მანქანა გვყავს.

დაჩი: ისეთ დაძაბული ვიყავი... უცხოეთში მანქანა არ მიტარებია. სანამ პლაჟამდე მოვედი, ცოტა გამიარა.

ინანო: რა გეშინოდა, კაი, რაა... მეღადავები?

დაჩი: არა! სხვა დროსაც მიფიქრია, როგორ უნდა ვატარო-მეთქი უცხო ქვეყანაში.

ინანო: (იციინის) კარგი, რა! მართლა მეუბნები? აბა, მაშინ ინგლისში საერთოდ ვერ ატარებ.

დაჩი: კი, გამიჭრდება. მოკლედ, ეგ შიში მქონდა.

ინანო: იმიტომ იყო, ერთი თვე რო ვჩხუბობდით მანქანაზე?

დაჩი: კი.

ინანო: ვერ ხარ, შენ. მეთქი – რა ჭირს?! და, რისი გეშინოდა?

დაჩი: არ ვიცი. ახლაც ძაან კი არ გავთამამდი. ჩემი მანქანა რომ იყოს, აი, მაგარს ვისიამოვნებდი.

ინანო: კარგი, რა! შენ, ძალიან მაგრად ატარებ და, ნუ გეშინია, მეც აქ არ ვარ?! რა უაზრო შიშია.

დაჩი: არ მინდა მაგაზე ლაპარაკი... აუუ, რა კაია ცხოვრებაა! ბედნიერებამ მითხრა, ნუ მეძებო. აი, ასე ვარ (ცერა თითი ასწია)!

ინანო ჩანთიდან რალაცას იღებს. ქექვას იწყებს.

ინანო: ვაიმე!..

დაჩი: რა?!

ინანო: საფულე!..

დაჩი: რაა?

ინანო: საფულე არ დევს!

დაჩი: დანყნარდი და კარგად ნახე!

ინანო: არ არის!.. მგონი...

დაჩი: მანდ იქნება!

ინანო: ხო, მაგრამ...

დაჩი: აუუუ!..

ინანო: ვაიმე!..

დაჩი: კარგი! ახლა დამშვიდდი და წესიერად ნახე! ამოალაგე ყველაფერი!

ინანო: არ არის, არა!..

დაჩი: ამოალაგე?

ინანო: არაა-მეთქი!

დაჩი: არააო, ეგრე მითხარი ადრე ჩემს სათვალეზეც, ორი თვის მერე რო იპოვე ჩანთში.

ინანო: აჰაა!..

სათითაოდ იწყებს ამონყოფას. დაჩი კარგად აკვირდება.

ინანო: არაა, არა!

დაჩი: ლადაობ?

ინანო: რას ვლადაობ?!

დაჩი: კარგი! უეჭველი მანქანაშია.

ინანო: აუუუუ, მთელი ფული იქ მიდევს!

დაჩი: მოიცა! ადექი, ჩანთა ჩაალაგე და წავედით!

ინანო: სად?

დაჩი: ნახევარი კამეჩი გვაქვს შეკვეთილი. ისე დაჯექი, რომ ოფიცინტმა არ შეგამჩნიოს და, რო შევა, გავრბივართ! აი, იქით! ორი ნაჭერი პური ჩაიდე ჩანთში, თორემ გული წამივა.

ინანო: (მიმტანს თვალს გააყოლებს, პურს იღებს, ჩანთში დებს და გარბის. დაჩიც მიჰყვება).

სცენა მანქანაში.

დაჩი: ვახ, რაა!

ინანო: შენკენ, კარში, არაა?

დაჩი: აქ როგორ გადმოვარდებოდა, როგორ? არაა! კარგად ნახე?

ინანო: აქ ყველაფერი ვნახე.

დაჩი მანქანიდან გადმოვა და კიდევ კარგად შეიხედავს ფეხების ადგილას.

დაჩი: მომინათე ერთი ტელეფონით!

ინანო უნათებს.

დაჩი: არც აქ არაა. კაროჩე, რაა! ჩანთა მანახე ერთი!

კიდევ ამოაპირეკვავებენ ჩანთს.

დაჩი: არც აქ არის!

ინანო: რა უნდა ვქნათ?

დაჩი: ბოლოს სად იყო? სად შეიძლებოდა, დაგვარდნოდა?

ინანო: არ ვიცი. ნუ, ალბათ, პლაჟზე.

დაჩი: აუუუ!

ინანო: რა უნდა ვქნათ?

დაჩი: მართლა არ ვიცი!

ინანო: მაპატიე!

დაჩი: არა, ძალით ხომ არ გინდოდა, არა?

ინანო: სულ ვამონმებდი, არ ამომივარდეს-მეთქი.

დაჩი: მე უნდა მქონოდა! აი, პასპორტები, რაც ჩავიბარე, აქაა.

ინანო: არაუშავს, ყველას შეიძლებოდა, მოსვლოდა.

დაჩი: არა, ხო, არ ინერვიულო!

ინანო: შენც არაფერი შეგიმჩნევია? ან ვინმე საეჭვოდ ხომ არ მოგვიახლოვდა?

დაჩი: არა, საერთოდ არაფერი...

სიჩუმე დიდხანს გრძელდება. ინანო პურს ამოიღებს და დაჩის აწვდის.

დაჩი: არ მინდა!

ინანო ცივად ჩაიდებს ჩანთში.

სიჩუმე... მანქანაში ფანჯრები აწეულია, გარედან ყრუდ ისმის მუსიკისა და პლაჟისკენ მიმავალი ხალხის მხიარულება.

დაჩი: კარგი, აღარ გვინდა! პოლიციაში წავიდეთ და განვაცხადოთ, რომ ბარსელონეტას პლაჟზე საფულე დავკარგეთ. ამათი პოლიციის იმედი არ მაქვს, მაგრამ, რა ვიცი... ჯანდაბა, რაა!

ინანო: ჩემი ბრალი არაა. გეფიცები, სულ ვამონმებდი. ბევრ ხალხში, შეიძლება, უცებ ამომაცალეს. მომეცი ჩანთა!

დაჩი: დაანებე თავი, არაა იქ! ასჯერ ვნახე.

ოთახი

ინანო: რა უნდა ვქნათ?

დაჩი: არ ვიცი! განცხადება დავწერეთ... იქ რო შევედი, იცი, რამდენი ტურისტი იყო?

ინანო: მართლა?

დაჩი: ხო. რო კითხო, ძაან მონესრიგებულია ევროპა.

ინანო: ხო, მაგრამ იმდენი ემიგრანტია აქ... მექსიკელები, არგენტინელები, აფრიკელები...

დაჩი: ქართველებიც ბლომად არიან და ეგენიც არ არიან აქ მარტო დასალაგებლად ჩამოსულები.

ინანო: ქართველმა თუ ამომაცალა, ქართულ პირადობას რო ნახავს, დამიბრუნებს.

დაჩი: შენ, გოგო, სულელი ხომ არ ხარ? ვინ რას დაგიბრუნებს, შენ, რა გგონია, რომ ეს პოლიცია რამეს იზამს? უბრალოდ, სხვა გამოსავალი გვაქვს? რა უნდა ვქნათ, მაგასაც ვერ ვხვდები.

ინანო: ბარათზე რომ ეს კრედიტი დამირიცხეს, რაც ბარსელონისთვის ავიღეთ, სულ გამოვიტანე. რას ვიფიქრებდი, რომ ასე მოხდებოდა?

დაჩი: მე რაც ბარათზე მაქვს, ოც ევრომდეა, სულ ეგაა ჩვენი ფული.

ინანო: და, რა უნდა ვქნათ?

დაჩი: არ ვიცი! სასტუმრო როგორ უნდა გადავიხადოთ? თუ გინდათ, რეცეფციაში სხალ გადაიხადეთო, – მითხრეს და მეც დამეზარა. დალლილი ვიყავი, კარგი-მეთქი, ვუთხარი!

ინანო: ნავიდეთ, არ ვიცი... (ტირის)

დაჩი: მანქანა? აუ, აუ!..

ინანო: რა მანქანა?

დაჩი: დასაბრუნებელი გვაქვს სასწრაფოდ. მოიცა, ხუთი დღის ფული ხო დავუტოვებ? მაგრამ... არა, იმ ფულს ხუთი დღის მერე დაგიბრუნებთო. უფ! მოიცა, ახლა ცოტა აზრზე მოვალ და ნავიდეთ, დავაბრუნებო...

ინანო: სასტუმრო?

დაჩი: ნუ, არ ვიცი, ვიყოთ.

ინანო: როგორ?

დაჩი: აბა, სად ნავიდეთ? არავის არ ვიცნობთ აქ. ვიყოთ და მერე... მერე... რა ვიცი, გავიპაროთ ბოლო დღეს! აბა, ბილეთები ხუთ დღეში გვაქვს. ვახ! ნუ, იმის გახსენებაც არ მინდა, რომ მთელი წელი ხელფასით უნდა ვფარო აქ წამოსვლის კრედიტი, რომელიც მთლიანად დაკარგე. რბილად რომ ვთქვათ, ტრაკში ვართ!

ინანო: მე დაგკარგე? შენც ცოტა ყურადღებით ყოფილიყავი!

დაჩი: ყურადღებით ვიყავი და, რაც მებარა, აგერაა. იდიოტი რომ ვარ, რას მოგეცი ფული, ჩემს თავზე მეშლება ნერვები.

ინანო: მარტო ჩემი ბრალი არაა, შენც იქ იყავი და არაფერი შეგიმჩნევია. ამომაცალეს. ასეთი რამ ხდება. უბრალოდ, მე რატომ დამემართა, არ ვიცი! ყველაფერი ჩამმწარდა! მე არ განვიცდი, თუ რა გგონია? დამეკარგა. შენ არაფერი არ დაგკარგვია?!

დაჩი: არაფერი არ დამკარგვია! ბავშვობაში პასტა დამეკარგა სკოლაში!

ინანო: ყველაფერი გათვლილ-განერილი რო გაქვს და ცხოვრებისაგან მინიმალურ სიამოვნებას იღებ, მაგისი ბრალია.

დაჩი: შენ ხო არ გაქვს არაფერი გათვლილი, ხოდა, მიდი ახლა, სპონტანურად მიიღე ცხოვრებისგან მაქსიმალური სიამოვნება.

ინანო: აუუ, მკიდია, რა! ქუჩებში სეირნობა, სუნთქვა და ბედნიერება მაინც არაა ფასიანი, ნავედი მე!

დაჩი: სანამ სასტუმროდან გახვალ, კონსიერჟს უთხარი, რომ ფული დაკარგე, მაგრამ ოთხი დღე მაინც რჩები, რა იცი, პრობლემები რომ არ შეგექმნას.

ინანო: მისმინე! აბა, რა ვქნა? ვისხდეთ მაშინ აქ ოთხი დღე და, წასვლის დრო რო მოვა, ნავიდეთ. ამ პატარა სივრცეში სული მეხუთება, გასვლა მჭრდება. მე რა, მინდოდა და ძალით ვქენი? შენც კარგად იცი, რომ ზუსტად ერთი წელია, მესიზმრება ის დღე, როცა აქ ჩამოვიდოდით. რაც კრედიტი დაგვიმტკიცეს, მას შემდეგ დღეებს, წუთებს და წამებს ვითვლიდი, რომ შენთან ერთად ვისეირნებდი

და ყველაფერს დაგათვალთვალე რეზინებში; ბედნიერები ვიქნებოდით. ცოტა ფული რომ შემეგროვებინა ჩემი მეგობრებისთვის სუვენირების ჩასატანად, დღე სამსახურს რომ მოვრჩებოდი, მერე ბავშვებთან ერთად ბოლო ზარს ვაწყობდი და, ბოლო ერთი თვეა, საერთოდაც ფეხით დავდივარ; არც თეატრში წავსულვარ, არც კაფეში, არც კინოში და არც არსად, ფული რომ დამეზოგა. ჩემზე ძალიან შენ არ განიცდი ამ ამბავს. მინდოდა, რომ ერთხელ მეც ვყოფილიყავი ბედნიერი და ეს დღე არ დადგა! ჰოდა, რადგან აქ ვართ, უბრალოდ გავიაროთ ქუჩაში. აღარ შემეძლია, რა!

დაჩი: კარგი, გავიაროთ! მარტო აქ კი არ ვაპირებ ჯდომას, მაპატიე! ვინერივულე და გაბრაზებულმა რაღაც გითხარი, ნუ შემომიტევ ხოლმე, ინანო!

ინანო ზის გაბუსხული.

დაჩი: კარგი, გეყოფა ახლა! მაპატიებ?

ინანო: ... (დუმილი).

დაჩი: კაი, რაც არის, არის! ვის არ მოსვლია?..

ინანო: ჩემ დასამშვიდებლად ამბობ მაგას.

დაჩი: ცოტას შენ დასამშვიდებლად და ცოტას – ჩემ.

ინანო: რამეს მოვიფიქრებთ, მაგრამ ჯერ არ ვიცი, რას. გული კარგს მიგრძობს.

დაჩი: ძან მიხარია, რომ გული მაინც გიგრძნობს კარგს.

ინანო: არ გინდა, რა!

დაჩი: კარგი, წამოდი და, პირველ რიგში, მანქანა დავაბრუნოთ. აუ, როგორ მიტყდება!

ინანო: ჩემზე ძალიან არ გაგიტყდება. ორი საათია, რაც წამოვიყვანეთ, ფულს არ გამოგვართმევენ.

დაჩი: არა, ბიჭო, მოგართმევენ. რა უნდა მისცე, რომ გამოგართვან?

ინანო: დაწყნარდი, ათასობით ადამიანს ეკარგება საფულე, მაგრამ ცოცხლები არიან და, როგორც ხედავ, ეტყობა, გამოსავალი არებობს. მსოფლიო აპრობირებული მეთოდია და ჩვენც ვიზამთ რამეს!

დაჩი: მერე, ქენი, მე რა შუაში ვარ?

ინანო: ხო, მეც ეგ კითხვა მაქვს – შენ რა შუაში ხარ, ახლა კი არა – საერთოდ!

დღე II

საუზმე

დაჩი ტელეფონს ჩასცქერის, თან წინ უამრავი საჭმელი აქვს დახვავებული და ჭამს. შემოდის ინანო.

დაჩი: პრემიერი გადადგა.

ინანო: რატომ?

დაჩი: რა ვიცი... გადადგა.

ინანო: მართლაც? პირველად რო აქ ჩამოვედი, მაშინაც გადადგა წინა პრემიერი.

დაჩი: თუ არ მოგეწონება, კიდევ ჩამოდი და ესეც გადააყენე, ოღონდ ფულს გაუფრთხილდი, აღარ დაკარგო!

ინანო: ნორმალურად მასაუზმე და ყვავივით ნუ დამჩხავი.

დაჩი: არაფერი. ახლაც დაველოდე, როდის მოგროვებოდა რეცეფციასთან ხალხი, რომ აქ შემოვპარულიყავი. წინ კიდევ სამი დღეა. ვინმემ რომ ფულის

გადახდა მთხოვოს, რა ვუთხრა?! მოვა პოლიცია – „ustedes esta detenido“-ო გვეტყვიან და დაგვიჭერენ.

ინანო: ვეტყვი, რომ ფული ამოგვაცალეს, ყველაფერს დავუტოვებ – ჩემს ოქროს ჯვარს, ძენკვს, ჩავალთ საქართველოში და გადმოვურიცხავთ.

დაჩი: როგორ, რანაირად?

ინანო: ვისესხებ, რამეს ვიზამ.

დაჩი: იქნებ არ ამოგაცალეს და უბრალოდ გადმოგივარდა, შენ ისეთი უყურადღებო ხარ...

ინანო: და, შენ, იცი, ვინ ხარ? – მშიშარა ადამიანი, რომელსაც არაფრის თავი არა აქვს და ვერანაირი სიტუაციიდან გამოსავალს ვერ პოულობს, ერთის გარდა – შანსს არ უშვებ, არ გამლანძლო.

დაჩი: და, ჩემი ბრალია აქ რამე?

ინანო: არა, ჩემი ბრალია, მაგრამ არაა საჭირო ამდენი უკმაყოფილება და გაუთავებელი ნუნუნო.

დაჩი: უფლებაც არ მაქვს, უკმაყოფილო ვიყო?

ინანო: გაქვს, უბრალოდ, ვერ უშველი ამით ვერაფერს.

დაჩი: კარგი, კმაყოფილი ვარ ყველაფრით, რა კარგიააა... რა ბედნიერებააა...

ინანო: შარზე ხარ? მე წასვლას ვაპირებ. გინდა? – წამოდი! არ გინდა და, ნუ გინდა!

დაჩი: სად უნდა წამოვიდე? გარეთ ცხელა და საკმაოდ შორია ცენტრამდე.

ინანო: ეს სასტუმრო შენ დაჯავშნე და, რაც შეეხება სიცხეს, ზაფხულია და ცხელა, სამაგიეროდ, ბარსელონაში ვართ – ყველაფერი ზეიმობს, ყველაფერი უნამუსოდ ლამაზია. ქუჩაში გხვდება მიროს ქანდაკებები, პიკასოს ნახატები, გაუდის შედევრები, მაგრამ, რად გინდა?! ბოდიში, განწყობა თუ გაგიფუჭე, მეც სხვანაირად მქონდა დაგვემილი და, ისე ნუ იზამ, რომ მთავარი გადააყოლო ამას.

დაჩი: მემუქრები?

ინანო: სულ რაღაც ერთი დღეა ჩამოვედით და, რომ დავბრუნდებით, სხვა პრემიერი გვეყოლება. ასე რომ, თუ დავშორდებით და ისე ჩავალთ თბილისში, ამითაც არ დაიქცევა ქვეყანა. შენც იპოვი ისეთ „ადამიან სეიფს“, რომელიც ფულს არ დაკარგავს, თუ ესაა ყველაზე მნიშვნელოვანი.

დაჩი: არაა ეგ მნიშვნელოვანი, ვერ ვიტან ამ ტონს, რომლითაც ახლა მელაპარაკები.

ინანო: აღარ მინდა არაფრის ჭამა!

დაჩი: გახსოვდეს, ხვალამდე ვერაფერს ველარ შეჭამ.

ინანო: აღარ მინდა, საჭმელად არ ვარ აქ ჩამოსული.

დაჩი: რისთვის ხარ აქ ჩამოსული?

ინანო: მგონი, არ გესმის, რისთვისაც და ვერც გაიგებ! მე წავედი, თუ გინდა, წამოდი, ბოლოჯერ გეუბნები.

დაჩი: მაშინ, მე მაცალე!

სიჩუმე. დაჩი დემონსტრაციულად იწყებს ჭამას. ტელეფონში საინფორმაციო ჩართული, სადაც პრემიერის გამოსვლას ამუქებენ – „მე ვეცადე, თითოეული მოქალაქის პრემიერ-მინისტრი ვყოფილიყავი, დიახ, საკუთარი თავის საზიანოდ, მიმიღია გადაწყვეტილებები, მაგრამ ყოველთვის, მთელი გულით მჯეროდა და მჯერა, რომ ყველა გადაწყვეტილება, ყველა ნაბიჯი იყო ჩემი ქვეყნის, ჩემი სამშობლოს სასიკეთოდ ნაკარნახევი, იმისათვის, რომ ჩვენს ქვეყანაში სიტუაცია უკეთესობისკენ შეგვეცვალა“.

დაჩი: კარგი! ზედმეტი მოივიდა. წამოვალ, ოღონდ ჭამე, გთხოვ! აი, ესაა „ხამონი“; ეს ძალიან გემრიელი პურია, დაგიდო ამაზე?

ინანო: არ მინდა! გარეთ გავიპარები და იქ დაგელოდები, რომ არ შემამჩნიონ და ესპანეთის ციხეში არ ამოვყო თავი. იმიტომ, რომ იქიდან არავინ არ გამომიყვანს, თან მე ხო ამას ვიმსახურებ კიდევ?!

დაჩი: არაა ცუდი იდეა, თან იქ ისეთი „საკამერნიკები“ დაგხვდებიან, დონა ხიმენა მექსიკიდან, ასი კილო კოკაინის გასაღებისთვის ნასამართლევი, პა კლიჩე „ხიმენიტა სალვაზე“; ნოვოსიბირსკელი ირა, ბავშვების სუტინიორი... უუფ, ეგენი ისეთ ამბებს მოგიყვებიან, ერთ კვირაში სამი რომანის მასალას ააგროვებ და, საერთოდ, სერიოზულად ხომ არ გეფიქრა მაგ თემაზე?

ინანო: „eres idiota!“ რა კარგია, რომ ეს სიტყვა საერთაშორისოა.

დაჩი: ჩუმად, გაიგო ყველამ!

ქუჩა – paseo de gracia.

დაჩი: მოდი, აქ დავსხდეთ.

ქუჩაში, სკამზე სხდებიან.

დაჩი: გინდა თუთუნი? გაგიხვევ.

ინანო: კი, მინდა. რა ლამაზი ქუჩაა, არა?!

დაჩი: კი, რაც ვნახე, ყველას ჯობია. გაუდის ეს სახლი უფრო მომწონს, ვიდრე ბაილო.

ინანო: წინა ფასადს კარგად დააკვირდი.

დაჩი: მთელი დღეა აქ დავდივართ და არ დავაკვირებოდი?

ინანო: შეიძლება შეხედე, მაგრამ არ დააკვირდი.

დაჩი: რუსი ტურისტების ჯგუფს ავედევნე, გიდი უხსნიდა რალაცებს და დამინტერესა.

ინანო: რალა ოკუპანტს აედევნე?

დაჩი: ძალიანაც მინდოდა, იაპონელებს ავედევნებოდი, მაგრამ მათი ენა არ მესმის და ოკუპანტისა მესმის, სამწუხაროდ!

ინანო: აბა, ამ სახლის აივნები რას გაგონებს?

დაჩი: რა ვიცი...

ინანო: თავისქალებს. მთელი სახლი ადამიანის აგებულების კონცეფციითაა შექმნილი.

დაჩი: მაგარია.

ინანო: ხოდა არ დაკვირვებხარ?

დაჩი: იცი, რა. მზეში ამდენმა სიარულმა ცოტა თვალები ამიჭრელა.

ინანო: ბოდიშს გიხდი ამ ქალაქის ნაცვლად, ცოტა გრძელი ქუჩები მოუვიდათ.

დაჩი: რა გინდა, ვერ გავიგე?

ინანო: მთელი დღეა მოლუშლი დადიხარ, სახე ჩამოგტირის, თითქოს ყველა დამნაშავეები ვიყოთ.

დაჩი: უბრალოდ, დავილაღე.

ინანო: რა თქმა უნდა, დაილაღე, თბილისი ხო არ მოგენატრა?! არაფერი არაა შენი მოსაწონი, ვერც გაუდის ვერ აუშენებია წესიერად.

დაჩი: რა შუაშია, ლამაზია ძალიან. რაც ვნახე, მომწონს.

ინანო: არ მოგწონს, მაგრამ, ხო არ იტყვი, არ მომწონსო?!

დაჩი: ბოლო ორი თვეა, ინსტაგრამზე „ბარსელომენო“ რომაა – გვერდი –

ეგ მაქვს დაფოლოვებული, ერთი ფოტო არ გამიმაზია, ლამისაა იმ ფოტოებში შევძკრე. ტელეფონში შეტყობინება რომ მომდიოდა, იმ წამს ვიხანგრძლივებდი, რომ კიდევ ერთ სასწაულ ფოტოს ვნახავდი და მალე იქ ჩავიდოდი, მივიდოდი იმ ადგილას, სადაც ეს ფოტო იყო გადაღებული, მაგრამ, ეტყობა, ეგრე არაა ცხოვრება. ეგ იყო მარტო კიბერსიამოვნება, რომელიც არ გადმოდის რეალობაში. რა ტანჯვაა...

ინანო: „ცხოვრება ტანჯვაა“ – ეგ მეორედ აღარ გაიმეორო. ეგ ჩემმა ყოფილმა მითხრა, ანუ მიმანიშნა, რომ მაგ ფრაზის შემდეგ ტანჯვა გააქტიურდებოდა და კი იცი, როგორ დამთავრდა ბოლოს ეგ ამბავი.

დაჩი: რა, არაა?

ინანო: ჩემთვის არა! სატანჯველად არ გავჩენილვარ... მე ბედნიერი მინდა, ვიყო და, თუ ეს არ გინდა და არ განწყობს, გზა გრძელია, როგორც ეს, ისე ცხოვრების გზა.

დაჩი: „გადაცემა ქალური ლოგიკა“ – ყოველ ოთხშაბათს ინანოსთან ერთად. პარა რამ პამ, პარა რა რაააა... კარგი, მაშინ ამიხსენი, შენი პერსონაჟები რატომ იტანჯებიან? რატომ არის შენს მოთხრობებში ამდენი უბედურება, ამდენი საცოდავი ქალი და კიდევ უფრო მეტი საშინელი კაცი?

ინანო: არ არიან არც ისინი ტანჯვისათვის გაჩენილი, უბრალოდ, ასე ხდება. ისინი გარემოების მსხვერპლნი არიან. ბევრი რალაც გვხვდება ცხოვრებაში ცუდი! კარგი, ლამაზი და მშვენიერი – ვეფხვი ირემს რომ პირით ბალახს ანოდებს, ეგეთი ცხოვრება არის მარტო იელოველების წიგნის ყდაზე. რაც ხდება, იმაზე ვწერ. ვიცი, რომ შენც ისე ოცნებობდი აქ ჩამოსვლაზე, როგორც მე. ეს რომ არ მეგრძნო, მაშინ რა მინდოდა შენთან?! მოხდა ის, რაც მოხდა და ამის გამო თავს ხო არ მოვიკლავ?! ხანდახან მგონია, რო ყველაფერი ტყუილია, არაფერიც არ გინდოდა და არც ჩემთან არ გინდა. მგონი, არ მოგწონვარ ისეთი, როგორიც ვარ. არც ჩემი პროფესია არ მოგწონს და, ალბათ არც ის, რასაც ვაკეთებ; არც ჩემი მოთხრობები, ჩემი ლექსები... ჩვენ არ ვართ გულწრფელები. არ იყო საჭირო, მაინცდამაინც აქ ჩამოვსულიყავით და აქ გარკვეულიყო ეს ყველაფერი. შენ არასდროს არ გითქვამს აქამდე, რომ არ მოგწონს.

დაჩი: გაგიჟდი?! როგორ არ მომწონს?! შენ არც გიცნობდი, როცა წაკითხული მქონდა შენი რალაცები. რო არ მომწონდე, ახლა აქ არ ვიჯდებოდი. შენ ბევრი რალაც არ იცი და ნუ გააფუჭებ ყველაფერს.

ინანო: რა არ ვიცი, რა?!

დაჩი: გაჩერდი, გთხოვ... რატომ აიჩემე? რა არ მომწონს ან რა არ მომწონებია? კი ბატონო, ბოლო მოთხრობა, რომელიც სექს რობოტებზე გამოქვეყნდა, არ მომეწონა! რატომ დაარქვი მთავარ გმირ რობოტს დედაჩემის სახელი? ჟურნალში რო დაიბეჭდა, სახლისთვის ვიყიდე და მთელ ხუთ გვერდზე სახელის გადაკეთება მომიწია, ნანას წინ „მა“ დავუმატე, რომ მანანა გამოსულიყო, არ მინდოდა დედაჩემს სხვანაირად ეფიქრა. „დედა, ნახე! ინანომ სექს რობოტს შენი სახელი დაარქვა, რა კარგია არაა?!“

ინანო: ეგ მოთხრობა დანერგილი მქონდა მანამ, სანამ შენ გაგიცნობდი, იდიოტო და ვერც ვიფიქრებდი, რომ ეგეთ კუდებს მოაბავდით შენ ან დედაშენი. ვსიო, ნავედი მე!

დაჩი: არა, მოიცადე! კიდევ ერთი არ მომეწონა – ჩემს მეგობარ დათო მანდარიას ლავ სტორიზე რომ დაწერე, თანაც ისე, რომ არც სახელი შეუტვალე და არც წარმომავლობა. ზესტაფონელიო, პრეზენტაციაზე რომ გაისმა, ყველამ და-

თოს გახედა, მე კიდევ მაგრად დამცხა და პირჯვარი თავისით გადამენერა. მერე ერთი კვირა ვარწმუნებდი – „არა, დავით, რა სისულელეა, ეგ შენზე არაა და არც მე მომიყოლია ეგ ამბავი ინანოსთვის-მეთქი“. იმან გადაგარჩინა, რომ იმერელი ტრიპაჩია და ვილაცის წიგნში რომ აღმოჩნდა, როგორ და რანაირად არ აღელვებდა, გაუხარდა და იამაყა კიდევ. ისე, რომ მეორე დღეს დედამისს გააუგზავნა შენი წიგნი და ფურცელი ჩაუკეცა იმ გვერდზე, სადაც მაგისი ამბავი იწყებოდა. დედამისი კი ვერ მიხვდა, რა შუაში იყო დათო მარსის კოლონიზაციასთან, ვერც იმას მიხვდა, რატომ გადაიხადა მარსზე დათომ ქორწილი და რატომ დაესიზმრა იმ ღამეს სოფელი საზანო, საიდანაც მარსიანელებმა მოიტაცეს, მაგრამ მე ხომ გავიგე!

ინანო: რა, რა გაიგე? აი, შენი გმირები სულ იტანჯებიანო, რომ ამბობ, დათო მანდარია ხომ არის ბედნიერი?!

დაჩი: ეგ დაცინვაა, ეგ ცინიზმია, ზიზღია, რომელსაც ჩემზე ანთხევ, ჩემებზე, ჩემს მეგობრებსა და მთელ სამყაროზე.

ინანო: საერთოდ არ მწყინს შენგან, ჩემს თავზე ვარ გაბრაზებული, ასეთი იდიოტი რომ აღმოვჩნდი. ველარ ვხვდები, რა გვაქვს საერთო. უკვე იმასაც ვერ ვიხსენებ, რა გვქონდა საერთო, არადა ხო ასე იყო?! ორი დღის წინ ხო ბედნიერები ვიყავით და, ერთი სული გვქონდა, როდის მივიდოდით აეროპორტში, მის ერთადერთ კაფეში დავსხდებოდით, რომელშიც ყველაზე უგემური საჭმელია და აქ გადმოვფრინდებოდით. ორ დღეში როგორ მოხდა, რომ ასე შეიცვალა ყველაფერი? თუ არაფერი არ შეცვლილა, მე მეჩვენებოდა ყველაფერი და ახლა რაცაა, ესაა სიმართლე?

დაჩი: ყოველ შემთხვევაში, სტატისტიკას შევქმნით – პირველი წყვილი ვიქნებით, ვინც აქ ჩამოვიდა და ერთმანეთს დაშორდა.

ინანო: აქ ჩამოუსვლელად შეგეძლო, გეთქვა, რომ მიუღებელი ვარ და არ მოგინევდა ამხელა სატანჯველის გავლა და ამხელა გზაზე თრევა.

დაჩი: ახლა დამშვიდდი და კარგად მომისმინე! მე მომწონს ეს ქალაქი, სულ რომ უდაბნო იყოს აქაურობა, მაინც მომეწონებოდა, იმიტომ რომ აქ კემპ ნოუა. უბრალოდ გავბრაზდი. ზედმეტად? კი ბატონო. გუშინ ისე ვინერვიულე, ვერაფერს ვხედავდი. ეს იმას ხომ არ ნიშნავს, რომ არაფერი არ მომეწონა და, შეიძლება, ისე ვერ აღვიქვამ და ვერც გადმოვცემ, როგორც შენ. დღეს დაგინახე, როგორ ჩანწერე შენს სამუშაო ბლოკნოტში – „ქალაქს ყვითელ ფიფქებში გახვევს იასამნისფერ ხეების ალყა“. დავფიქრდი და მივხვდი, მე არ შემეძლია ჟაბოებიანი სიტყვებით წერა, უბრალოდ, ობივატელი ვარ. მე ასე ვიტყვოდი: „ქალაქში იასამნისფერ და ყვითელ ყვავილებიანი ხეები დგას, მაგრამ მარტო ყვითელს სცვივა ყვავილები და ტროტუარზე დაფენილი, მათ შორის მანქანებზეც, რომლების გარეცხვაც მოქალაქეებს ჩვეულებრივზე უფრო ხშირად უწევთ მაგის გამო“. ბევრად კარგად აღწერ ამბებს, ვიდრე ის სინამდვილეშია, დაჟე ჩემ მოყოლილ რალაცებსაც შენ უკეთესად ყვები და კიდევ უფრო უკეთესად წერ. ხანდახან ვფიქრობ... მეც ხომ იქ ვიყავი, როცა ეს ხდებოდა და მაშინ ასე საინტერესო არ მომჩვენებია. ბოლოს და ბოლოს გლდანზე გაქვს დაწერილი პოემა, რომელიც ყველაზე მაგარია, რაც წამიკითხავს, მაგრამ ეს იმას ხომ არ ნიშნავს, რომ გლდანი მშვენიერია და იმ სიმახინჯეში სხვას კიდევ შეუძლია დაინახოს ის, რაც შენ დაინახე და აზრად მოგივიდა. მე არ მეჩვენება ეგ უბანი ელევანტურად და, დამიჯერე, მე მარტო არ ვარ. ვერ აღვიქვამ შენნაირად. ამით განვსხვავდებით მარკეტოლოგები პოეტებისგან. შემოიღეთ კანონი ჩვენი განადგურების შესახებ, დაგვხოცეთ და მერე მარტო მწერლები და პოეტები დარჩებით, წერეთ ნოველები თემქასა და ვარკეთილზე, დამილოცინხართ! თუ რამეა,

ჩემი ძმაკაცი ხუცო გითარგმნის იაპონურად, თან სრულიად უფასოდ.

ინანო იცინის. დაჩის ჩაეხუტება.

ინანო: (სიყვარულით) იდიოტი ხარ?

დაჩიც ჩაეხუტება. ერთმანეთს კოცნიან.

ინანო: აქ არაა მთლად შესაფერისი ადგილი...

დაჩი: არა უშავს, კატალონიელები გამოსული ხალხია.

კოცნის.

დაჩი: წამოდი სასტუმროში...

დღე III

დილა. სასტუმროს ნომერი. ინანო იცვამს. დაჩი კოცნის და ეფერება.

დაჩი: ჩქარა ჩადი სასადილოში, ინანო ან, მოიცა, ჯერ არ ჩახვიდე...

ინანო: დაჩი!..

დაჩი: კაი, ხო.

ინანო: ადექი!

დაჩი: აქედან რო გახვალ, ლიფტით არ ჩახვიდე, კიბით წადი და ეგრევე კართან მოხვდები. კორიდორის გავლა არ მოგიწევს. ჯერ შენ ჩადი, მერე მე ჩამოვალ. თან მომწერე, რო ჩახვალ, ქვევით რა სიტუაციაა.

ინანო: მაცადე, რა! ასე ვერაფერს ვერ ვაკეთებ და კიდე უფრო ვიძაბები.

დაჩი: აუ, რამდენ ბოდიალი გიყვარს?

ინანო: ჩქარა წავედი, სანამ კიდე გვიჩხუბია.

ინანო გადის. დაჩი ცოტა ხანს ფეხის ხმას უსმენს, ვიდრე დარწმუნდება, რომ ინანო წავიდა. დგება. ჩემოდანს ხსნის. პერანგს იღებს, რომელიც დახვეულია. იქიდან პატარა ყუთს ამოღებს, გახსნის. ყუთში ბეჭედი დევს. დაჩი ბეჭედს უყურებს და ლოგინზე ჩამოჯდება, შემდეგ ტელეფონს იღებს ვაიბერით რეკავს.

დაჩი: გამარჯობა. ირაკლი ხართ? ვიცი, ბარსელონაში ცხოვრობ. გეგამ მომცა, ძმაო, შენი ნომერი, ლიკლიკაძემ, ქუთისელი რომაა. კი, კი.. ჰო... არა, არა, პლანის ბარიგის არა. მოკლედ, აქ ჩემს საცოლესთან ერთად ჩამოვედი და რალაც პრობლემებში ვარ, რა... ფული მჭრდება და ბეჭედი მინდა, გავყიდო... კი, ძმა... კი, კი, ბრილიანტისაა. რა ვიცი, რამდენსაც მომცემ, ისე ვარ გაჭედილი ახლა რო... კი, ჩაგიგდებ ფოტოს. კაი, ძმაო, დაგირეკავ, აბა.

უყურებს ბეჭედს, ფოტოს გადაუღებს, ყუთს კეტავს და სწრაფად ჩაცმას იწყებს.

ქუჩა

დაჩი ხის ქვეშ დაყრილი ქვებიდან ერთ-ერთს ამოარჩევს, აიღებს, განმენდს და ჯიბეში ჩიდებს.

ინანო: რას აკეთებ?

დაჩი: ამ ქვას ყვითელი მარკერით ბარსელონას დავანერ, უკან მაგნიტს დავანებებ და ეგაა – მაცივრის მისაკრობი მექნება. გუშინაც ავიღე სამი ქვა სუვენირებად, ჩემი მეგობრებისთვის. შენც ხო არ გინდა შენებისთვის? ლამაზებს აგირჩევ.

ინანო: კარგი იდეაა. კემპ ნაუსთან ყველაზე დიდი აიღე სამახსოვროდ?

დაჩი: აუ, არაფერი არ ამიღია. ცოტა წნევამ ამიწია, რო დავინახე.

ინანო: ინერვიულე?

დაჩი: ვინერვიულე და თავი მოვიკალი-მეთქი, არ მითქვამს. ჩემთვის ყველაზე ემოციური ადგილია. მანდაა ჩემი ფეხბურთის სიყვარულის ისტორია.

ინანო: სტადიონს კაი ხანი უყურებდი სულელივით.

დაჩი: 2000 წლიდან ვარ ბარსას გულშემმატკივარი, ანუ თვრამეტი წელია, ესაა ჩემი სამყაროს ცენტრი. ზოგადად, ფეხბურთის გუნდების გულშემმატკივრობა ასე იწყება ან ვილაც უფროსი მეგობარი გეუბნება, რომ მომწონსო და მერე შენც გევასება და ამულამებ, ან რომელიმე კონკრეტული ფეხბურთელი გევასება და ის სადაც თამაშობს, იმ გუნდს გულშემმატკივრობ. ბავშვობაში ასეა და მერე მიგყვება და მიგყვება. ჩემს შემთხვევაში ორივე იყო – მეგობარმა მირჩია, უბნელმა, რომელიც ყველაზე მაგარი ტიპი მეგონა მაშინ და თან რივალდო თამაშობდა – ვარსკლავი იყო. მერე ნელ-ნელა დავამულმე და მივხვდი, რომ მართლა მაგარი გუნდია. პირადად მე ბარსას პოლიტიკა მევასება. ვინც ბარსაში თამაშობს, ძირითადად აქ თამაშობდა ბავშვობიდან და მერე გახდა სთარი. რეალი არ მევასება. ახლა რელისა და ბარსას ამბავი კი იცი – რეალი მზა ფეხბურთელებს ყუიდელობს, იმათ, ვინც უკვე სთარია და ჩემთვის სხვა რამეა მთავრი. აი, ფეხბურთელი ბარსას ფილოსოფიით იზრდება და მერე ხდება სთარი, როგორც არის ინიესტა ან მესი. რეალი კაშკაშა ვარსკვლავებს ყიდულობს, რა ადვილია... ჩემზე უფროსი თაობის ბარსას ფანების კუმირი იოჰან კრუიფია – ჰოლანდიელი ფეხბურთელი. ჯერ აქ თამაშობდა და მერე გახდა მწვრთნელი. მე ვერ შევედი მუზეუმში, თორემ უეჭველი ეკიდებოდა მაგ კაცის დიდი ფოტო განსაკუთრებულ ადგილას. იქ, გამოსასვლელში რომ სუვენირების მაღაზია იყო, ინიესტას მაისურები უფრო მოთხოვნადია, ვიდრე მესისა. არა, მესიც ძაან მაგარია. ინიესტა აღარ თამაშობს, მაგრამ ძაან მაგარი იყო ეგეც, თან ესპანელია ეგ და, ხო ხვდები? ჩემი დირექტორი, ანა იყო ამას წინათ აქ, კომფერენციაზე და კემპ ნაუს ფოტოები ჩამიყარა – ეგრევე შენ გამახსენდიო. აი, ბარსას თამაშის დროს იმას კი არ ვინატრებდი, რომ სტადიონზე ვიჯდე და იქ ვიზეიმო გოლი. არა. აი, სადმე, ბარსელონას ვინრო, ლამაზ ქუჩაზე ვიყო. წარმოიდგინე, აივინის კარი ყველას ღია აქვს და სახლებიდან ტელევიზორის ხმა გამოდის, სადაც ფეხბურთია ჩართულია. უცებ ღიაძაბა სიტუაცია და – გოოოოლ! და სახლებიდან გამოსული არაამქვეყნიური ღრიალითა და კივილით გაივსება მთელი ქალაქი, ქუჩები, სადარბაზოები, სამრეცხაოები. ყველა ბარსელონელი რომ ყვირის, მაგ სიხარულის ყვირილს მოვისმენდი ქუჩაში.

ინანო: ჰოდა, აი, ეს შენ!

დაჩი: რა არის?

ინანო: ჩქარა გახსენი!

დაჩი: ბრელოკია?

ინანო (თავს უქნევს).

დაჩი: ბარსას მუზეუმიდან? აუუ!..

ინანო: მოგწონს?

დაჩი: ...

ინანო: მინდოდა, რაღაც გქონოდა სამახსოვროდ..

დაჩი: ხო, მაგრამ... როგორ იყიდე?

ინანო: რა მნიშვნელობა აქვს?

დაჩი: რანაირად იყიდე?

ინანო: არ მიყიდა.

დაჩი: აბა, მოიპარე?!

ინანო: არა, არა!

დაჩი შეამჩნევს, რომ ინანოს ჯვარი აღარ უკეთია.

დაჩი: ჯვარი გაყიდე?

ინანი: არა, არ გამიყიდია. ამაში გავცვალე.

დაჩი: გაგიჟდი?

ინანო: რა ვიცი...

დაჩი: მადლობა, მაგრამ ექვსეწერიანი რაღაცაში ოქროს ჯვარი როგორ გაცვალე? ნორმალური ხარ? გაგვეყიდა, თუ ასე გინდოდა და, იცი, რამდენი რამე მოგვივიდოდა მაგ ფულით?

ინანო: მაგდენი არ მიფიქრია.

დაჩი: უნდა გეფიქრა!

ინანო: არ გაგიხარდა?

დაჩი: რა? როგორ არ გამიხარდა? ეს არის ყველაზე ძვირფასი საჩუქარი, რაც მიმიღია, მაგრამ არა ამ ფასად.

ინანო: რა ფასად? შენ რატომ ღელავ ერთი. მე არ დამენანა.

დაჩი: აუუ... მშვიდობა და ვინაობა მთელი დღეები. არ ვიცი, რა! ვახ, ვეღარ ვფიქრობ უკვე, რა გავაკეთო? ახლა მართლა მართო ღმერთის იმედზე ვარ!

ინანო: მომისმინე! ეგ ჩემი ნივთი იყო, მე რა არ ვიცოდი, რომ ძალიან ძვირფასია? რომ მომნათლეს ანუ ხუთი წლიდან ეგ ჯვარი მეკეთა, მაგრამ არის რაღაც მომენტები, როცა ყველაფერი გავიწყდება კი არა და... იქ რომ მივედი, პირველად გაიღიმე სამი დღის განმავლობაში და ისეთი თვალეებით უყურებდი სტადიონს, „ანდაჟუდი ვამერიკეში“ რო ბიჭი ნამცხვარს უყურებს, ეგრე! იმ წამს ვიფიქრე, რომ, მიუხედავად ჩვენი ჩხუბისა, მე ჩემს გრძნობებთან მართალი ვიყავი. არ ვიცი, გული აგიჩუყდა, თუ რა მოგივიდა, ისე სუნთქავდი, ვიფიქრე, ეტირება-მეთქი და აქეთ გამოვედი, ჩემი არ მოერიდოს-მეთქი. მართო დაგტოვე, რომ კარგად დაგეთვალე რეზინა, მერე მალხიანში შევევარდი და კონსულტანტს ვუთხარი: აი, ეს მომეცი და ამაში გიცვლი-მეთქი.

დაჩი: მადლობა, მაგრამ არ იყო საჭირო. იქიდან ქვაც რომ წამომეღო ან ხის ტოტი, ეგეც საკმარისი იქნებოდა.

ინანო: შენ, ვერ გაიგე, რა გითხარი?

დაჩი: გავიგე.

ინანო: არა, ვერ გაიგე! ჩემი ნივთი იყო და, რაშიც მინდა, გავცვლიდი და, საერთოდაც, თუ მომინდებოდა, ვინმეს ვაჩუქებდი. უმადური ხარ! ამ საჩუქრის ამბავს თუ ასე შემოატრიალებდი, არ მეგონა, მაგრამ, შენ ხომ შეგიძლია, რომ ჭკუიდან გადაიყვანო სხვა და ვერ შეირგო ის, რაც გაქვს და ბედნიერს გხდის. მარა არა! ჩემი ბრალია ყველაფერი. სურვილმა მძლია, რომ გამეხარებინე და, რა მივიღე? არც შენ არა ხარ კმაყოფილი და მეც კარგად გავილანძღე.

დაჩი: უცხო ქვეყანაში ვართ უფულოდ! რამე რომ დაგვემართოს, ღმერთმა დაგვიფაროს, მაგას გავყიდით და ცოტა წაგვადგებოდა.

ინანო: არაფერი არ დაგვემართება! არაფერი აღარ დაგვემართება იმაზე უარესი, რაც დაგვემართა. იმდენი მოახერხე, შენი დანახვა აღარ მინდა!.. და, რაც ყველაზე დიდი უბედურებაა, კიდევ ორი დღე მომიწევს ავითანო ეს ჯოჯოხეთი.

დაჩი: წყალი გინდა?

ინანო: არაფერი არ მინდა! მართო ის მინდა, ჩქარა მოვიდეს 22 რიცხვი, რომ აქედან წავიდე და აღარასოდეს აღარ გნახო, როგორმე დავივიწყო ის საშინელებ-

ბა, რაც გამომატარე.

დაჩი: მაპატიე..

ინანო: მაგაზე ნერვიულობ? დამშვიდდი! შენ გაპატიებ, აი, საკუთრ თავს ამ შეცდომას არ ვაპატიებ. არა, ხომ შეიძლება ერთხელ ყველაფერი ისე მოხდეს, როგორც მე მინდა, მაგრამ – არა! არა! ეტყობა, მართლა ტანჯვისთვის ვარ გაჩენილი და თავს ტყუილად ვიიმედებ, ვითომ ყველაფერი კარგადაა. რა დავშავე? რა კარმიული ვალი მაქვს ასეთი? რა ცოდვა მიმიძღვის ამისთანა, რომ ასე ვისჯები? არა, ალბათ, ესეც საჭირო იყო, აბა, აქამდე ვერ მივხვდი, ვინც ხარ. უნდა დამთვრებულიყო ეს ილუზიები, რომ გვერდით ის ადამიანი მიდგას, ვისი იმედიც შეიძლება, მქონდეს.

ინანო საპირფარეშოსკენ მიდის.

დაჩი: სად მიდიხარ?

ხელს მოჰკიდებს.

ინანო: აქ შევდივარ და შემეშვი!

დაჩი გარეთ დგას, ძალიან მოშლილი.

ინანო სხვა განწყობით გამოვა.

ინანო: კაცების ტუალეტში ვილაც ინოლა გურგულიას სიმღერას უსტვენს.

დაჩი: რას ამბობ?

ინანო: კაცების ტუალეტში ვილაც ინოლა გურგულიას სიმღერას უსტვენს. შედი და ნახე.

დაჩი: რა ვიცი, რატომ უნდა შევიდე, მეორე ხმას ხომ არ მივცემ?

ტუალეტიდან გამოდის დემნა. დაინახავს დაჩის.

დემნა: დაჩი!..

დაჩი: დემნა!..

დემნა: რას შვები, ბიჭო, ჩამოხვედი?

დაჩი: აუუუ, როგორ გამისწორდა შენი ნახვა. ვერ მოგწერე, არ ვიცოდი, ზუსტად როდის ჩამოდიოდი.

დემნა: მე გირეკავდი, ვოთსაპი აგიფეთქე. გწერდი – მეთქი სადა ხარ. ჩვენ გუშინ ჩამოვედით.

დაჩი: ინტერნეტთან ვერ მოხვდი, არც ფეისბუქი გამიხსნია. არა, მეც ვიფიქრე, მივწერ-მეთქი, მაგრამ ზუსტად არ ვიცოდი, როდის მოდიოდი და... ეს ინანოა, გაიცანი.

დემნა: სასიამოვნოა, დემნა.

დაჩი: რას შვები, ბიჭო?

დემნა: რა ვიცი, მე და დეა ჩამოვედით, აქვეა ჩვენი სასტუმრო. დეა შოპინგობს. სამი საათია, მაღაზიიდან არ გამოსულა, მეთქი გავივლი ცოტას. საღამოს ერთად გავიდეთ, სადმე ვივახშმით, არ გინდათ? თრიპედვაიზერზე ვნახე ძაან მაგარი რესტორანი თავისი ხამონებითა და პაელათი.

დაჩი: ვაა, რა კაია.

დემნა: ხოდა ერთ საათში გელოდებით, აბა. აი, ესაა მისამართი (ტელეფონს აჩვენებს). მიდი, ჩაინერე გუგლმეპსში და მოხვალ ეგრევე. იცი, სადაა? ამ ქუჩას რო გაცდები 6 კუბიკი, სადღაც, ეგრევე მაცხნივ შედიხარ და მერე – მარჯვნივ. სასტუმრო “kasa de note“-ს გვერდითაა.

დაჩი: კარგი ბატონო!

დემნა: ნავედი, აბა, დროებით. ინანო, სასიამოვნო იყო შენი გაცნობა.

ინანო: ჩემთვისაც.

დემნა გადის.

ინანო: ვინ იყო ეს კაცი?

დაჩი: ჩემი თანამშრომელია. ვიცოდი, რო ესეც მოდიოდა, მაგრამ მერე სად გამახსენდა, ისეთ დღეში ვიყავი.. ძაან კაი სმენა გქონია, შენ!

ინანო: ხო. ამბობენ.

დაჩი: ხოდა, ჩათვალე, დღეს ძალიან მაგრად გვიჭამია და კარგად დაგვიღევია.

ინანო: ვისთან ერთადაა აქ? ცოლთან?

დაჩი: არა, რა ცოლთან, შეყვარებულთან.

ინანო: რამდენი წლისაა?

დაჩი: დემნა? ასე ოცდაათის ან ორმოცდახუთის მაინც იქნება.

ინანო: ოცდაათის თუ ორმოცდახუთის, ვერ გავიგე.

დაჩი: მაგის ფარგლებში, რა. მეტი არ იქნება.

ინანო: მერე, რა დროს მაგის შეყვარებულია?

დაჩი: ჩუმაღ! სახლიდანაა გამოპარული. არ იცინა მაგისმა მშობლებმა, შეყვარებულთან ერთად რომ წამოვიდა. იცინა, რომ თანამშრომლებთან ერთადაა.

ინანო: ვინ თანამშრომლებთან?

დაჩი: არარსებულ თანამშრომლებთან, ანუ ჩვენთან. აბა, რა გგონია, რატომ დაგვპატიჟა ვახშამზე?

ინანო: გეხვენები, ნუ მიყვები ასეთ რაღაცებს, ველარ ვუძლებ.

დაჩი: წავიდეთ, ჩქარა და გამოვიცვალოთ. ისე მშია, თვალებში მიბნელებდა.

რესტორანი “Feroz”

დემნა, დეა, დაჩი, ინანო

დემნა: მეგობრებო, ამ სანგრიტ მინდა აქაურობას გაუმარჯოს! ამ ქალაქს, ამ ქუჩებს, ამ სილამაზეს, რომელიც ჩემთვის რატომღაც დეპრესიულიცაა.

დაჩის და ინანოს პირი საჭმლით აქვთ გამოტენილი.

დაჩი: გაუმარჯოს, ჩემო დემნა. ძალიან გამიხარდა, რო აქაც შევხვდით ერთმანეთს, თორემ ახლა თბილისში სამსახურიდან ვიქნებოდით ლანჩზე გამოსულები სმარტის ლობიანისთვის.

დემნა: აუ, ბიჭო, აუ... მაგას მე, ხო იცი, ვაფშე აღარ ვეკარები...

ინანო: გაუმარჯოს ამ ქალაქს.

ამ დროს მიმატანი მოვა და ეპანურად რაღაცას უხსნის.

დემნა: რაო, დაჩი?

დაჩი: ანუ ეს ნიორი უნდა წაუსვათო და მერე, აი, ეს ზეთი გემოვნებით მოახხით ამ პურის ნაჭრებს და მერე პომიდორიო, აი, როგორც შევბა, ეგრე დაადეთ და კატალონიური ბაგეტი გამოვაო.

დემნა: ხედავ, როგორი მარკეტინგული ხრიკი აქვთ? სანამ კერძები შემოვა, კლიენტურა უნდა გაართონ. ძალიან მაგარია ეს კლასიკური სანგრია, რა.

დაჩი: იმ დღეს იყავი ქორწილში?

დემნა: კი. ჩვეულებრივი კი არ იყო, სამეფო ქორწილში ვიყავი.

დაჩი: შეიკერე კოსტიუმი?

დემნა: კი, შევიკერე. მთელი ჩემი საძმაცაყო ვიყავით. სამნი წავედით ერთად, მეოთხემ მე მერე, ტაძარში მოვალო. ვდგავართ ტაძართან და ეს ოთარა არ გაიჩითა იქ? ამ სიციხეში ჩოხა შალის აცვია, ფეხზე – აზიაცკები. დავიწყეთ მისი დაცივნა და დაბუღინგება. უცებ გავიხედე და მოდის ჩემი ბიძაშვილი. ლაშა-გი-

ორგი, ხო იცი შენ?

დაჩი: როგორ არ ვიცი.

დემნა: აი, ეგ – ჩოხაში და ცხენზე ამხერებული დროშით ხელში. აქ რა გინდა-მეთქი, – ვეუბნები. დემნა, ძმობილო, შენ არ გეკადრება, უნდა იცოდე, რომ ჩვენ – ფალიანები – ოდითგანვე მეფის ერთგული მედროშეები ვიყავით და ახლა მე უნდა აღვადგინო ეგ ტრადიციაო. მე როგორ დავიცინე ამის მერე, ხო ხვდები? ჩემ გვერდით დაჯდა სუფრასთან, მერე, ქორწილში. საზოგადოება კარგად რო შეთვრა, ჩხუბი ატყდა – ტრადიცია აქაც არ დაირღვა. ჩემი ბიძაშვილი მეუბნება: დემნა, ძმობილო, დამრთე ნება, რომ ჩემს ძმებს დავეხმარო. მივიდა და ხუთ წუთში დაიშალნენ ეს ტიპები, დასხდნენ სუფრასთან. მოვიდა და ვეკითხები, მართლა შენი მეგობრები არიან-მეთქი? ქრისტიანულად ყველა ჩვენი დაა და ყველა ჩვენი ძმაო. რა უთხარი-მეთქი? ძმებო, დღეს ბედნერების სუფრაა და ეშმაკი განსაკუთრებულად გვებრძვის. მოდი, ხვალისთვის გადადეთ ეგ საქმე და განგეშორებათ ბოროტით. ცოტა ისე შევხედე და – დემნა, ძმობილო, ეშმაკი მეც მებრძვის და შენც გებრძვისო... მეტი საუბარი აღარ გავუგრძელე. გუშინ დილით ვსქროლავ ფეიბუქს და უცბად მიგდებს წლის საუკეთესო სასიძოვბიო და ლამაზ-გიორგი არაა პირველი სიაში? აუუუ ისე გამეცინა... მართლა ეგეთია, არ თამაშობს არაფერს.

ინანო: დეა, შენ სად მუშაობ?

დეა: მე?

დემნა: დეა მინანქრის სპეციალისტია.

დეა: მეც ვეტყოდი...

დემნა: არ გინახავთ ამის ინსტაგრამი? უდევს ნამუშევრების ფოტოები

ინანო: დეა, მაჩვენე, აბა. მიყვარს მინანქარი და ისეთი ლამაზი საყურეები მაქვს.

დეა: (აჩვენებს ტელეფონში) აი, მარტო საყურეები არა, ყველაფერს ვაკეთებ. ეს დიდი გულსაბნევეები გავაკეთე ბოლოს.

ინანო: დეა! რა ლამაზია! აი, ესაა შემოქმედება.

დეა: ესენი მასიურებია. ყოველდღიურად ვერ გაიკეთებ.

ინანო: არა, რას ამბობ, ეს უნდა გამოფინო.

დემნა: ვაპირებთ, რომ დეას გამოფინა გავაკეთოთ.

დეა: ადრეც მქონდა, 2004-ში.

ინანო: (ტელეფონში) აი, ეს რა ლამაზი ჯვარია.

დეა: მოგწონს? ამეებს ვყიდი, ზოგს მაღაზიაში ვაბარებ.

დაჩი: ინანომ ჯვარი დაკარგა დღეს.

დემნა: რას ამბობ, კაცო? სად?

ინანო: არ ვიცი... პლაჟზე, ალბათ.

დეა ჩანთიდან იღებს პატარა კოლოფს, რომელსაც “deas julri” აწერია.

დაჩი: ვა,ვა, როგორი ბრენდი გქონია.

დეა: რამდენიმე წამოვიღე სახელოსნოდან. აი, აირჩიე, უნდა გაჩუქო!

ინანო: არა, არა! ვაიმე, რატომ?... მაგიტომ არ მითქვამს.

დემნა: დაჩი, უთხარი ინანოს, არ გვანყენინოს.

ინანო: არა, არა, რა!

დეა: აი, ეს, შენ! შავი ტყავი მაქვს, ამაზე ჩამოგიკიდებ ახლავე.

ინანო: აუუუ, მადლობა! კაი, რაა.

შემოდის მიმტანი, შემოაქვს მთავარი კერძი და მაგიდის შუაში დებს.

მიმტანი: vuestra paella con productos del mar!

დემნა: gracias siniorina.

დაჩი: მე აღარ შემიძლია.

დემნა: ესაა მთავრი კერძი, გადაიღე, რა.

ინანო: მე მინდა.

დაჩი ირიბად გახედავს.

დაჩი: დემნა, კიდევ ერთი სანგრია. მინდა მე.

დემნა: ახლავე. diskulpeme! აუუ, აქ ხომ არავინ არ გისმენს, ამათ და იტალიელებს აქვთ ეს თვისება, ისე ხმამაღლა ლაპარაკობენ, თან იმდენს, რომ, შეიძლება, გაგიჟდე. აუუ, ბიჭო, ნოემბერში მივდივარ კამბოჯაში, მართლა.

დაჩი: კამბოჯაში რატომ? მივლინებით?

დემნა: არა, არა, ისე იაფად ვნახე ბილეთები, რალაც აქცია იყო და...

დაჩი: ვა, ვა! მაგარია. ძალიან მაგარია.

დემნა: ევროპაშიც ყველგან ვარ ნამყოფი და აზიაშიც. ახლა, ყირგიზეთს თუ არ ჩავთვლით, არსად არ ვყოფილვარ, განსაკუთრებით ეგეთ ეგზოტიკურ ქვეყანაში. თქვენ ნამყოფები ხართ მანდეთ?

დაჩი: ააა..

ინანო: კი!

დაჩი: კი? კი?! კი!

ინანო ხელს უჭერს, თითქოს რალაცას ანიშნებს. ტელეფონს რთავს და მაგიდის ქვემოდან, ისე, რომ არავინ შეამჩნიოს, რალაცას კრეფს.

დემნა: სად? სად?

ინანო: ინდოეთში.

დაჩი ტელეფონს იღებს.

დემნა: ბომბეიში?

ინანო: არა ჯაიპურში. მე ერთი რადიოპიესა მაქვს. მაგის პრეზენტაცია იყო იქ ინგლისურ ნაზე და ერთად წავედით.

დაჩი: ხო...

დემნა: მაგარია, არა?

ინანო: საოცრებაა.

დეა: მე წაკითხული მაქვს შენი რადიოპიესა.

ყველა დეას შეხედავს.

დეა: ფსიქოტაქსიში რომ ჩაჯდება ხულიეცა ქარქაშაძე და ამ ფსიქოლოგს უყვება, რომ მიდის ქმრის საყვარელთან, სადაც თავისი ქმარია და, რომ უნდა მოკლას, ხო?.. ხო ეგაა შინაარსი?

დემნა: დეა? რა?

დეა: არაფერი.

ინანო: კი, ეგაა.

დეა: ხო და ძალიან მომეწონა.

დემნა: მაპატიე, მე არ მაქვს წაკითხული.

ინანო: არა უშავს, არც მიფიქრია.

ხოდა, მოკლედ, ინდოეთზე ვაგრძელებ მოყოლას. ჯერ თბილისიდან ბაქოში ჩავფრინდით, ბაქოდან – ყატარში, ყატარიდან – კერალაში... ვაიმეეე, ვგიჟდები კერალაზე, არუდარტი როის რომანი მასხენდება სულ, ხოდა კერალადან – ჯაიპურში. მოკლედ, ამდენი მოგზაურობის მერე ხვდები სხვა სამყაროში, რომელიც დროში მოგზაურობას ჰგავს, თან გგონია, რომ ყველაფერმა ტრანსფორმაცია გა-

ნიცადა, იმიტომ, რომ ყველაფერი სხვანაირია, ყველა სხვანაირია, მაგრამ, ამავე დროულად, რაღაც გაუცნობიერებლად არის ძალიან ახლოს შენთან ყველაფერი. დაჩის ხელს ჰკრავს ჩუმად.

დაჩი: ჰმმმმ, ხო ფიქრობ, რო... ეს სად მოვხვდით. მანქანები იქ არ არის, ფეხბურთი იქ არ არის.

ინანო ფეხს აბიჯებს.

დაჩი: ხო, მაგრამ... ეს ტროპიკული მცენარეები, ბანანი, ბანანი, ბანანი არ თავდება.

ინანო: რო ჩავედით, ღამე იყო და ბანანი იქ სად დაინახე?

დაჩი: ხოოო, ღამით არა, მაგრამ ხო გათენდა?!. დღისით დავინახე ბანანი.

ინანო კიდევ მაგრად ჩაარტყამს ფეხში.

დაჩი: ყველაფერი ძალიან კარგი იყო, ყველაფერი სასწაული იყო, მაგრამ, აი, რიქშამ რო გადამიარა ფეხზე...

დემნა და დეა ერთად: რაააააა?!

დაჩი: კი არადა, სპილომ.

ინანო: ვაიმე, არა, რიქშამ გადაუარა შემთხვევით. იქ ხო მთელ ქალაქში ერთი შუქნიშანი აყენია... არანაირი მოძრაობის წესები, არაფერს არ იცავენ. რიქშაში რო ჩავჯექით, თვალები დახუჭული მქონდა, სანამ დანიშნულების ადგილამდე მიმიყვანდა, მაგრამ ეგ საერთოდ არ მალეღვებდა.

დემნა: საჭმელი მართლა ისეთი აქვთ, რო ვერ შეჭამ?

დაჩი: არა, მე ვჭამდი.

ინანო: ძან გემრიელი საჭმელი აქვთ, ბევრი სუნელებით. მე ძალიან მომეწონა.

დაჩი: მე არ მომეწონა დილის საუზმე, სადაც ბანანი მოგვიტანეს კვერცხით.

ინანოც და დაჩიც დროდადრო ტელეფონს უყურებენ.

ინანო: ხოდა ღამე ხო მიგვიყვანეს სასტუმროსთან. წარმოიდგინე, პატარა ქალაქში მიდიხარ მანქანით, სადაც სულ რაღაც ათი მილიონი კაცი ცხოვრობს, ლამპიონები თითქმის არ ანათებს. ქუჩაში, რა თქმა უნდა, არავინ არ დადის, მაგრამ, სამაგიეროდ, ადამიანებს მუყაოს სანოლები აქვთ გაკეთებული და ძირს წვანან. ხო იცი, ზამთარში არაბულ ტახტზე რომ გძინავს გემრიელად, თბილი საბანი რომ გაქვს ამოგებული, ეგრე აქვთ ყუთები წაფარებული და სძინავთ გაღიმებულელებს. აი, ძალიან, ძალიან, ძალიან მაგარ სიზმარს რო ხედავ, ეგრე.

დემნა: ვააა, მაგარია! ყველა ამბობს ინდოეთზე, რო სასწაულიაო.

დაჩი: ხოო, ნამდვილად ასეა.

ინანოს ტელეფონი ურეკავს, ვაიბერის ზარია.

ინანო: ვაიმე, ბოდიში. ერთი წუთი გავალ.

გადის ტუალეტისკენ.

დაჩი: დეა, ძან დიდი მადლობა. მთელი დღე ტიროდა, დღეს ჯვარი რო დაკარგა.

დემნა: კარგი, რაა, რელიგიურია?

დაჩი: ბიჭო, არ არის რელიგიური, ვაიმნავიზმითაც არის დაინტერესებული, ინდოეთში რომ ვიყავით, ყველა ტაძარში შევიდა, არადა ბევრგან უცხოელებს არც კი უშვებდნენ. მამამისი საერთოდ იუდეველია, თუ არ ვცდები.

დემნა: კაი, რას მეუბნები?!

დაჩი: ეს კონკურენტული ჯვარი მე მგონი ბიძამისმა გამოუგზავნა ციხიდან, ადრინდელ, ბავშვობის ამბავს გიყვები.

დემნა: ისე, ფოტოებში არ ეტყობოდა, რო ესეთი კარგი გოგოა.

დაჩი: ბოდიში, ერთი ნუთი გავალ, გავხედავ.

სცენა საპირფარეშოში.

დაჩი: რას შვრები?

ინანო: ბაკურმა დამირეკა.

დაჩი: რაო მერე?

ინანო: არაფერი ისეთი, ბოლო მოთხრობაზე, ხო გახსოვს, ბუბასთან რა ამბავი მქონდა? ვუთხარი, არ გამოაქვეყნო, თუ ისე გადააკეთებ, როგორც შენ ამბობ, თორემ აზრს სულ დაკარგავს-მეთქი. არა, ნუ, მაინც თავისას აწვებოდა და აღარ გავუგრძელებ ლაპარაკი, ისე წამოვედი.

დაჩი: მერე?

ინანო: არაფერი, მაინც გამოუქვეყნებია, ოღონდ სხვისი სახელით და გვარით და რალაცები შეუცვლია კიდევ. ველოდები ახლა, ბაკური გადმომიგზავნის მე-ილზე.

დაჩი: ყველაფრის მკადრებელი ნაბიჭვარი რო იყო, ვიცოდი და შენც გეუბნებოდი, მაგრამ არაო და მაგაზე ძაან ბევრჯერ გვიჩხუბია, მაგრამ ასე თუ მოიქცეოდა, არ მეგონა, თან შენ რომ წამოსული ხარ ახლა და ვერაფერს ეტყვი...

ინანო: ახლა რა უნდა ვქნა?

დაჩი: ახლა რა უნდა ქნა და უნდა გავიდეთ აქედან მშვიდად, ხალხი გველოდება.

დარბაზში ბრუნდებიან.

დემნა: აი, ახლა ჯაიპურის რალაცებს ვათვალიერებდი გუგლში, აი, კამბოჯის მერე, ზამთრში ვერა და გაზაფხულზე უეჭველი წავალ მეც. მე უკვე გადავიხადე, მეგობრებო, და შეგვიძლია, წავიდე. აქვეა მეტროს გაჩერება, ჩავიდე. თქვენ რომელ ქუჩაზე ცხოვრობთ?

დაჩი ტელეფონში ჩაიხედავს და უპასუხებს: – კარე დე როჯერ დეიურია.

დემნა: ანუ ორი გაჩერების მერე ჩავდივართ ჩვენ, თქვენი მეხუთე გაჩერებაა აქედან. არა, მოიცა...

დაჩი: რა იყო, ხო მშვიდობაა?

დემნა: აქვე საქანელაა, არ გინდათ? წამოდით, რა.

დაჩი: რა საქანელა?

დემნა: ბიჭო, ცხენები და ეტლები რო ტრიალებენ, წავიდე, რა.

ინანო: წამოდი, წავიდე.

დემნა: ხუთი ნუთის ბაზარია.

დაჩი: წამო, ჰა!

ინანო: დეა, შენ გინდა?

დეა: მგონი, კი.

წამოიშლებიან და კარისკენ მიდიან.

დემნა (გზაში): „ერთი, ორი, სამი, ერთი, ორი, სამი, ტრიალებს...“

მეტროში.

დემნა: აი, ჩვენი მეტრო, მარმარილოსია ყველაფერი. საბჭოთა კავშირში სხვანაირი არც შენდებოდა. რა არის ახლა აქ? – მონკუპულია ყველაფერი, გაჩერებიდან გაჩერებამდე ნუთ-ნახევარში მიდიხარ.

ინანო: ანუ არ ვარგა?

დემნა: არ ვიცი, არ ვიცი. არა, ზოგადად, შეიძლება, უფრო პრაქტიკულია ეს. რა მასალითაა ამენებული, ვერ გეტყვი, მაგრამ, ფაქტია, რომ ჩვენი უფრო ძვირფასია. მარჯანიშვილის მეტროში რომ ჩადიხარ, ეს ამხელა მარჯანიშვილის თავი რომ დაგყურებს ჯერ მარტო...

დეა: მე მომწონს.

დემნა: რა მოგწონს, მითხარი. ბოლოს თბილისში როდის იყავი მეტროში?

დეა: არა, მე ამ მეტროზე ვთქვი.

“proqsimia parada katalonia” – ისმის ხმა მეტროს დინამიკში.

დემნა: მეგობრებო, უნდა დაგემშვიდობოთ, სულ მალე შევხვდებით თბილისში. ძალიან სასიამოვნო იყო თქვენთან ერთად გატარებული საღამო.

დარი: აუ, ძაან დიდი მადლობა, დემნა, ვახშმისთვის და ვაფშე ყველაფრისთვის. დემნა და დეა გაჩერებაზე ჩადიან. ვაგონში ქურჩის მუსიკოსი ამოდის, დინამიკს დაგამს, სადაც გიტარა აქვს შეერთებული, ზედ ქუდს დადებს და დაკვრას იწყებს.

დარი: გამოგიგზავნა ბაკურმა?

ინანო: გამომიგზავნა, მაგრამ მერე ვაი-ფაი აღარ მქონდა და ველარ ვნახე.

დარი: მაგას შიგ ხო არ აქვს?

ინანო: გეხვენები, ახლა არ დაიწყო, რა... მე მოვაგვარებ ყველაფერს.

დარი: რა ვალი გაქვს მაგისი ასეთი, გამაგებინე! რატომ უნდა აპატიო და კიდევ რატომ უნდა შერჩეს ეს?

ინანო: რატომ მამხედრებ მის წინააღმდეგ? უარესად რატომ განმანწყობ? ისედაც ხომ იცი, რომ ძალიან გაბრაზებული ვარ, ვნერვიულობ, იმასაც ვერ ვხვდები, როცა ჩავალ, რა უნდა ვქნა.

დარი: იმედია, ისევ ასე სულელივით არ მოიქცევი და ყველაფერს ეტყვი.

ინანო: როგორ მელაპარაკები?

დარი: რო მახსენდება მაგისი ამპარტავანი პახოდკა, გეგონება „ვეფხისტყაოსნის“ ავტორი იყოს ბიჭი. დაიბრიქება და რაღაც სისულელეებს ლაპარაკობს, როგორ ემესიჯება კულტურის მინისტრს ფეისბუქით მთელი ღამე და როგორ გვიყვება, პრემიერ-მინისტრმა დილა კრუასანით და ყავით დაიწყო თუ გუდის ყველით და თონის პურით დაამთავრაო და თან ამ ყველაფერს რომ ყვება ხოლმე, პირს ანკლაპუნებს, შენ არ შეგიმჩნევია?

ინანო: არა!

დარი: ეს ჩვეულებრივი ნკლაპუნი კი არა არის, ესაა თავში ავარდნილი ნკლაპუნი. ამით გეუბნება, რომ ის უფროსია და შენ – არავინ. რა იქნებოდით ჩემ გარეშე, რა გეშველებოდათ, მე რომ არ დავბადებულყავიო? – აი, ამას გულისხმობს.

ინანო: მე მაგაზე საერთოდ არ მედარდება. ვისაც უნდა, იმას სწეროს, რაც უნდა, ის ქნას. ჩვენ თავისუფალ ქვეყანაში ვცხოვრობთ. უბრალოდ, ახლა ეს ძალით გააკეთა, უნდა, რო, გამაღიზიანოს, რომ მე თვითონ ვთქვა, აქედან მივდივარ-მეთქი და წამოვიდე.

დარი: საიდან უნდა წამოხვიდე, ნორმალური ხარ? ეგ წავიდე მაგ რედაქციიდან. შენ რომ არ ყოფილიყავი, ეგ საერთოდ ვინ იყო? გლდანის ნაგავსაყრელზე კატები ჭამდნენ. შენ მიათრიე და დასვი იქ, სადაც ახლა გდია. შენი წიგნის პრეზენტაცია რომ იყო, კანაპეები დაახვავა დიდ თეფშზე, მხრებზე ჟაკეტმოსხმული

ტურასავით მივიდა და მიუცუცქდა პრემიერს და ლამის ხელით აჭამა. გვერდიდან არ მოშორებია, როგორმე ფოტოებში მასთან ერთად მოხვედრილიყო. იცოდა, ტელევიზიაში ან გაზეთში ეგ კარდი გამოჩნდებოდა ყველგან და, მე რომ ეგ გითხარი და გაგაფრთხილე, ესეთია-მეთქი, აააარა, რას ლაპარაკობ, მაგას ეგ როგორ იკადრებსო. ახლა ხო მიხვდი, ვინცაა. უი, ისე, ახალი პრემიერი დაინიშნა და, ალბათ, ძაან ნანწყენია, ამას რა შეეტყნება კიდევ!

ინანო: მთლად ეგრეც არ არის, იმანაც ბევრი რამე გააკეთა ჩემთვის. არ მიყვარს ეს დაუნახაობა. უმადურობა ყველაზე დიდ ცოდვად მიმაჩნია დედამინაზე. ძალიან გთხოვ, ნულარ მეჩხუბები, ისედაც ძალიან განვიცდი ამ ამბავს. იმედგაცრუება საშინელებაა, განსაკუთრებით ისეთი ადამიანისგან, ვისიც გჯერა, ენდობი, ყველაფერს ანდობ.

დაჩი: და ბოლოს აღმოჩნდება, რო მთხლეა.

ინანო: არა, ჩემი ბრალიც არის, მე არასდროს არ მითქვამს, რა მინდა. იმანაც ჩათვალა, რომ არაფერი არ მინდა. ახლა რაღაც პრეტენზიას რომ გამოვთქვამ, ძალიან უკვირს და, იმის მაგივრად, მიხვდეს, რომ მართალი ვარ, „რა ხდება, შენ ძაან პრეტენზიული გახდი ამ ბოლო დროსო“ – მეუბნება.

დაჩი: ხოდა, მოკლედ, ცუდი ადამიანია, რა.

ინანო: კარგი, გეხვენები, შენ სულ ეჭვიანობდი მაგაზე. სულ!

დაჩი: საიდან მოიტანე?

ინანო: ხო ეჭვიანობდი?! ცდილობდი, რომ ცუდად მეფიქრა მაგაზე. მილიონჯერ გითხარი, რომ გეია და თან ცოლი ჰყავს, ორი შვილით.

დაჩი: აი, ხო ვამბობდი, მთხლეა-მეთქი, შენ კიდევ – არაო.

ინანო: მე ეგრე ვლაპარაკობ შენს მეგობრებზე ან ეგრე ვექცევი?

დაჩი: ჩემი მეგობრები არასდროს გამიკეთებენ ეგეთ რამეს!

ინანო: იდეალური არავინ არაა. დღეს შენი მეგობარი ხმას არ ალებინებდა თავის საცოლეს. კარგი იყო ეგ?

დაჩი: აუფ, შეადარა!

ინანო: ხოდა ნორმალურად რომ მიგაჩნია ეგ, მაგაშია მთელი უბედურება.

დაჩი: რა გამოსვლა იყო ეგ, ვითომ ინდოეთში რომ ვიყავით?

ინანო: (გამოაჯავრებს) „მთელი ევროპა მოვლილი მაქვს, სად არ ვყოფილვარ, ოხ, ეს იტალიელები, ნნ ნნ!“ – ამ ტონმა შემარყია.

დაჩი: შენ, გოგო, სულელი ხომ არ ხარ? კაცმა დაგპატიჟა, პატივი გცა, შენზე მითხრა, რა კაი გოგოა, ფოტოებში კი არ ეტყობოდაო...

ინანო: დიდი მადლობა, მაგრამ ეგ საკუთარ შეყვარებულს არ სცემს პატივს და მე მითუმეტეს.

დაჩი: შარზე ხარ? რაც ჩამოვედით, გადავირიე, გავგიჟდი, აღარაფერი აღარ მინდა. დღეს, იცი, რა გავაკეთე?.. არ მინდოდა, ეს მეთქვა, მაგრამ ნუ, რა აზრი აქვს! რომ ჩამოვედით, ბეჭედი ჩამოვიტანე, შენთვის ხელი უნდა მეთხოვა... იმ მთაზე თუ ჯანდაბაზე! მაგრამ, რომ აღარ გვეშიშმილა, დღეს გავყიდე, ქუთაისელ ბარიგას მიყვიდე, რომელიც აქ ცხოვრობს, მაგრამ, მორჩა, ვსიო! ეტყობა, არაფერს არ აქვს აზრი და უნდა დამთვრებულიყო და დამთვრდა. ეს რა საშინელი ქალაქია, რატომ გიყვარს ასე, საერთოდ ვერ ვხვდები.

ინანო: ბარსელონა რა შუაშია? ამის ბრალია, რომ ეგეთი ხარ? შენ ვერასოდეს გაიგებ, რას ნიშნავს ჩემთვის ეს ქალაქი. მე ძალიან ბევრი ფობია და შიში მქონდა. ვერც ლიფტში შევდიოდი, ვერც მაღლა ავდიოდი და ვერც თვითმფრინავში ვჯდებოდი. ჩემმა დეიდაშვილმა წამომიყვანა აქ და პირველად მაშინ ჩავჯექი

თვითმფრინავში. ყვითელი შარფი მეკეთა და ზუსტად იმის ფერი ვიყავი შიშით. გადავლახე რალაცნაირად, დავძლიე! ქალაქს რომ მოვუახლოვდით, ზევიდან გადმოვხედე და დავინახე იდეალურად ოთხკუთხედი ფიგურები. სათამაშოს ჰგავდა – შუაში ქუჩა კვეთდა დიაგონალურად. ამ ქუჩასავით გავავლე ხაზი ჩემს ცხოვრებას შუაში და იქით დარჩა შიშით სავსე ყოფა და აქეთ – დაძლეული გამარჯვება. ამიტომ მიყვარს განსაკუთრებით ბარსელონა. ამ ქალაქმა თავისუფლება მაჩუქა. თავისუფლება საკუთარი შიშებისგან.

დაჩი: შენი ბრალია ყველაფერი, რაც მოხდა!

ინანო: ჩემი ბრალია ყველაფერი. მე რომ გავჩნდი, მაშინაც არანაირი შეცდომის დაშვების უფლება არ მქონია. უნდა ვყოფილიყავი მაღალი, უნდა ვყოფილიყავი კარგი, უნდა ვყოფილიყავი ლამაზი, უფლებაც არ მქონდა, რომ რამე შეცდომა დამეშვა, უფლება არ მქონდა, ისეთი ვყოფილიყავი, როგორიც მინდოდა. ისეთი უნდა ვყოფილიყავი, როგორიც სხვებს მოსწონდათ. უნდა მოვქცეულიყავი ყველაზე კარგად, უნდა მესწავლა საუკეთესოდ. ექვსი წლიდან მასწავლეს უმაღლესი მათემატიკა და არასდროს გამიპროტესტებია, იმიტომ რომ ამის უფლება არ მქონდა. ეს იმიტომ ხდებოდა, რომ გოგო გავჩნდი. სქესობრივად ისედაც დაჩაგრული ვიყავი და იმის გამო, რომ ქალი ვარ, წამერთვა შეცდომის დაშვების უფლება. შეცდომას მარტო კაცები უშვებენ. შეცდომა – ესაა ფუფუნება და, თუ მაინც დაუშვი, ცუდი ხარ, ყველაზე ცუდი, ამას ველარ გამოასწორებ. ქალების შეცდომები არ სწორდება. დედაჩემი და მამაჩემი რომ დაშორდნენ, დედაჩემმა სხვა ადამიანად აღზრდა დაიწყო ჩემი. მამაჩემმა კიდევ ისეთად, როგორიც მას უნდოდა. ამას ერთმანეთის ჯიბრზე აკეთებდნენ, თორემ მე კი არავის ვაინტერესებდი. დედაჩემმა ანანო დამარქვა. მამაჩემმა ებრაული სახელი; მამისთვის იუდეველი ვიყავი, რომლებიც ქრისტიანებზე ამბობდნენ, ჯოჯოხეთში დაიწვებიანო და დედაჩემთან – ქრისტიანი, რომლებიც ამბობდნენ, ესაა ჭეშმარიტებაო. დედაჩემი უფლებას არ მაძლევდა, სათვალე მკეთებოდა, მიუხედავად იმისა, რომ მჭირდებოდა – არ გაიგონ, რომ თვალთ გაკლია, რას იფიქრებენ ჩემზეო. ხომ შემეძლო, ამ მდგომარეობაში მაინც დამერეკა მათთან და დახმარება მეთხოვა, მით უმეტეს, არ უჭირთ, მაგრამ – არა! იმიტომ, რომ მე არ მაქვს შეცდომის დაშვების უფლება, იმიტომ, რომ მარტო ჩემი შეცდომაა ისეთი, რომელიც ვერასდროს გამოსწორდება.

“proxima parada diagonal” – ისმის მეგაფონში. ვაგონი ჩერდება.

ინანო: დიაგონალზე ვართ. მე წავედი.

დგება და უცებ გადის ვაგონის ღია კარიდან, ისე, რომ დაჩი შიგნით დარჩება. ვაგონი დაიძრება, ფანჯრიდან ჩანს, როგორ ყვირის დაჩი, მაგრამ ვაგონის დაძვრის ხმა გადაფარავს. ინანო ჩამოჯდება, სკამზე ზის, უკან მთელ კედელზე წერია “Diagonal”.

დღე IV

სასტუმროს ნომერი

სწრაფად იღება ნომრის კარი, შემოდის ინანო. ჩანთას და ტელეფონს დებს. ტელეფონი რეკავს. ინანო არ პასუხობს. ალებს კარადას. საწოლზე ტანსაცმელს

აღაგებს. გამოაქვს ჩემოდანი, იწყებს ლაგებას. მობილური არ ჩერდება. ინანო სწრაფად კეცავს ყველაფერს. ტელეფონი ისევ არ ჩერდება. ინანოს აბაზანიდან გამოაქვს ნივთები. ნომრის ტელეფონი იწყებს რეკვას. ინანო არ იღებს ტელეფონს. კარზე კაკუნია. ინანო კარს აღებს. აწვდიან საფულეს. ინანო ხელს აწერს ფურცელზე. კეტავს კარს. ათვალეირებს საფულეს. დაკეტავს ჩემოდანს. მიდის კარისკენ. გასვლის წინ მოტრიალდება და საფულეს ლოგინზე აგდებს. გადის ნომრიდან.

დასასრული

ოლანი ბინაძე

კაპიტუსებთან სტკივათ

ბუნარი, რომელშიც ცეცხლს არასდროს ვანთებდით, ყოველთვის, ყველაზე მეტად მათობობდა. არა მარტო მე, არამედ ყველას ჩვენს ოჯახში. მისი სქელი კედლები თაროთი ბოლოვდებოდა, რომელზეც შეგეძლო, რამე დაგედო და მერე დაგვიწყებოდა – სადნაილე ეს „რამე“. ოჯახში ერთადერთი რაღაც არსებობდა, რასაც იმ თაროზე თუ დადებდი, არავითარ შემთხვევაში არ დაგვიწყებოდა. მას მოჰქონდა ჩვენთვის სითბო უცეცხლო ბუხრიდან, ისევე როგორც – პური, კარტოფილი, მაკარონი და ვაშლისჯემიანი კანფეტები, თუმცა ვაშლისჯემიანი კანფეტები იშვიათად.

ჩვენს სახლში ყველაფერი ჩემს მშობლებს ჰგავდა. გარეგნულად დიდ შენობას მეტისმეტად პატარა, მამას თვალბივით წვრილი და დაბურული ფანჯრები ჰქონდა; ოთახის კედლებზე დედას კაბებივით ალაგ-ალაგ დახეული და ფერგაცლილი შპალერი იყო გაკრული; დედას გრძელ ხელებს მიაგავდა შესასვლელში გაჭიმული სარეცხი თოკი, რომელიც, დედას მსგავსად, ათასი რამის სიმძიმეს უძლებდა, ისევე როგორც კარები, რომელიც ყოველ გაღება-დახურვაზე სანყალობლად წიოდა

– უძლებდა ყვირილს, ლანძღვას, საყვედურებს და, ამის მიუხედავად, მზად იყო, ყოველი ხმაურიანი მიჯახების შემდეგ თავიდან გაღებულყო; სასადალო მაგიდა მამასავით დიდი და საშიში იყო. საშიში მაშინ იყო, როცა მის სიდიდეს ვერ ვიყენებდით და მის გარშემო შემომსხდარნი დამფრთხალი თვალებით ვუყურებდით ოთხი თეფშით ვერშევისებულ სიცარიელეს. ამ დროს მამა, რომელიც გადამწვარ ნათურას ჰგავდა, იტყოდა:

– დღეს, რატომღაც, არ მშია! – და დედა, რომელიც ბევრი რეცხვისგან სისუფთავეშენარჩუნებულ თეფშს მიაგავდა, დაამატებდა:

– დღეს, რატომღაც, არც მე მშია!

და მე და ჩემი ძმა ორ-ორ ულუფა წვნიანს მივირთმევდით მაღიანად. საიდან უნდა გვცოდნოდა, რომ ხანდახან მშობლებიც იტყუებოდნენ.

ერთხელ მამამ ის გააკეთა, რასაც ყოველდღე აკეთებდა – მუქი ლურჯი პალტო ჩაიცვა და სახლიდან დაუმშვიდობებლად წავიდა, იმიტომ რომ მამა ყოველთვის ბრუნდებოდა და თან მოჰქონდა ზამთრის სუსხი, გაზაფხულის

სითბო, შემოდგომის სიგრილე და ზაფხულის სიცხე. აქა-იქ გამოაყოლებდა ხოლმე დამწვარ პურს, გამდნარ კარაქსა და ამუავებულ მანონს, მაგრამ, რაც უნდა მოეტანა, ჩემი ძმა მაინც სიხარულით ეგებებოდა და კისერზე ეკიდებოდა. ჩემს ძმას მამა მართლა უყვარდა. მე... მე მეტისმეტად ადრე შევნიშნე, რომ მამას დედა არ უყვარდა. ეს მაშინ მოხდა, როცა მამას ხმა ერთ დილით ჩემს სიზმარში შემოიჭრა. მისი ხმის სიმალლემ გამაკვირვა, ხანგრძლივობამ დამაფიქრა, შინაარსმა შემაშინა, მერე დედას ტირილმა დამაბნია და ასევე – საკუთარმა ბოდვამ: „ძლიერი უნდა იყო, უნდა გაუძლო!“ და მეც ამ ბოდვამ დამასუსტა.

ერთი კვირა საერთოდ არ მესმოდა მამას ხმა. ერთი კვირა დედა საერთოდ აღარ გვებრძოდა. არ ანალვლებდა, თუ საღებავაცლილ იატაკს დავსვრიდით, ფანჯრებს პირის ორთქლით დავასველებდით ან ძველ ნივთებს გაეჩხრეკდით, თუმცა ერთი კვირის შემდეგ, უნაკლოდ გახეხილტაფასავითსახიანმა დედამ, სკოლიდან დაბრუნებულს მითხრა:

– ფეხსაცმლის გახდა არ დაგავინყდეს! – და მეც, ფეხსაცმლის ყველაზე დიდი სიხარულით გახდის შემდეგ, გაბრწყინებული სახით შევაჭერი ჩაბნელებულ ოთახში, თუმცა მალე მივხვდი, რომ ჩაბნელებულ ოთახს ჩემს სახეზე მეტად ბუხრის თაროზე დალაგებული, მამას მოტანილი ქალაქის ფულის ბანკნოტები ანათებდა.

იმ საღამოს ოჯახში ყველას შიოდა.

ჩემი ძმა ჩვეულებრივი ბავშვი იყო. ძალიან გვიან მიხვდა სიმართლეს, მე კი, რატომღაც, მიუხვედრებლობის უნარით არავინ დამაჯილდოვა. ეს, ალბათ, ასაკის ბრალიც იყო – მასზე ექვსი წლით უფრო სევდიანი, გულჩათხრობილი და მელანქოლიური ვიყავი და, როცა მის ბედნიერ თვალებს ვუყურებდი,

მუდამ იმას ვნატრობდი: ეს ექვსი წელი არასდროს მომატებოდა, მაგრამ სურვილები არასდროს მისრულდებოდა.

დროთა განმავლობაში, რაც უფრო ხშირად ჩხუბობდნენ დედა და მამა, მით უფრო ხშირად ანათებდა ჩვენი ბუხრის თარო. მამა დედასთან ჩხუბის შემდეგ უფრო თბილად გვექცეოდა. ალბათ, იცოდა, რომ დედა გვექცეოდა ცივად. მას ჩვენთვის ვაშლისჯემიანი კანფეტები მოჰქონდა და ნებას გვრთავდა, ბუხრის თაროდან ხურდა ფული აგველო.

საერთოდ ბუხრის თაროდან ფულს ყველა ვიღებდით და მისით „ვჯავალოქრობდით“.

დედა ჩვეული გულგრილობით აიღებდა და ფულს – სპილენძის ქვაბად, გულგრილობას კი დროულ სიხარულად აქცევდა.

მე ოდნავი სიმორცხვით ავიღებდი ხოლმე ფულს და – სპექტაკლის ბილეთებად, სიმორცხვეს კი ნიჭიერი მსახიობებისადმი მიძღვნილ აღტაცებად გადავაქცევდი.

ჩემს ძმას თვითონ მამა აძლევდა ფულს და ისიც მაშინვე გემრიელ ნუგბარად გადააქცევდა ხოლმე, სიხარული ან აღტაცება კი ისედაც ჰქონდა.

დედამ უთხრა მამას:

– როდემდე უნდა გაგრძელდეს ასე? მამამ დედას უხეში პასუხი დაუბრუნა:

– რას მებოდიხალები?

დედას მამასგან უკვე აღარაფერი სწყინდა.

– მე გებოდიხალები ხო?! ბავშვები მაინც შეიცოდენ!

მამა გაბრაზდა:

– რა ჭირთ შესაცოდი?! რა აკლიათ?!
დედა განრისხდა:

– რა აკლიათ?! შენ რა გგონია,

ყველაფერი აქვთ, რაც სჭირდებათ?!
დედა ძალიან ბევრს ლაპარაკობს,

ცხოვრებაში პირველად. ალბათ, იმიტომ რომ მამა უკვე აღარ უსმენს. დედას ამხელა წინადადებები არასდროს უთქვამს, მითუმეტეს, ადრე არასდროს უთქვამს ბოლო ფრაზა:

– ნეტავ, მოვკვდებოდე!..“

დედა ჩუმდება, მე კი ჩემი ძმის დაწყნარებას ვცდილობ. წარმოდგენა არ ჰქონდა, თუ დედები სიკვდილსაც ნატრობდნენ შვილების ჯანმრთელობასა და ბედნიერებასთან ერთად. დედას შვილის სიკვდილი რომ ენატრა, შეიძლება, ეს უფრო ადვილად გაეგო, რადგან მისთვის დედის ფიქრები და სურვილები ყოველთვის შვილებს უნდა უკავშირდებოდეთ, ახლა კი, როცა დედას ფიქრები და სურვილები წამით მოგვწყდა და ასეთ ცუდ რაღაცას დაუკავშირდა, ნელ-ნელა შემომეპარა შიში იმისა, რომ ჩემს ძმას ის ექვის წელი ემატებოდა. არა ერთბაშად, არამედ ნაწილ-ნაწილ, ცალ-ცალკე და დედაზე უფრო ის შემეცოდა.

მე და მამა დილით:

– დილა მშვიდობისა, მამა.

– ოჰ, მიდიხარ სკოლაში?..

მე და მამა სალამოს:

– სალამო მშვიდობისა, მამა.

– რა ხდება სკოლაში?

– არაფერი ისეთი...

დუმილი.

და წლები იგივე დიალოგებით.

მე და მამა ხუთი წლის შემდეგ, როცა თვალი უკვე შეეჩვია მამას მოტანილ და ბუხრის თაროზე შემოდებული ფულის სინათლეს:

– რა პროფესიას ირჩევ, შემახსენე!

– მსახიობობა მინდა.

– მსახიობობა? ექიმობა გადაიფიქრე?

– არც არასდროს მომიფიქრებია.

– მაშინ ახლა მოიფიქრე.

– მე მსახიობობა მინდა.

– მე – ექიმობა!

– მაგრამ, შენ არ აბარებ!

– ჩემი შვილი ხომ აბარებს? შვილზე უკეთესს ვის უნდა ვურჩიო?

– „საკუთარ თავს!“ – გონებაში ვამბობ მისი კითხვის პასუხს, ენაზე კი სიცარიელე მრჩება. საკუთარი თავი მართლა ასეთი მნიშვნელოვანია? თუ ის არ გიყვარს, არც არავინ გიყვარს. თუ საკუთარი თავი არ გიყვარს, იმათი არ გესმის, ვისაც უყვარხარ. გამოდის, მარტო რჩები და ოჯახში, სადაც ცოლქმარი და ერთი დამა ცხოვრობს, მარტო არავინ უნდა რჩებოდეს, მაგრამ ჩვენ დავრჩით.

ერთხელ მამა ის გააკეთა, რასაც ყოველდღე აკეთებდა. მუქი ლურჯი პალტო ჩაიცვა და სახლიდან

ერთხელ მამა ის გააკეთა, რასაც ყოველდღე აკეთებდა. მუქი ლურჯი პალტო ჩაიცვა და სახლიდან

დაუმშვიდობებლად წავიდა. ალბათ, იმიტომ რომ უკან ყოველთვის ბრუნდებოდა.

სკოლიდან დაბრუნებულმა მე და ჩემმა ძმამ ერთად ვისადილეთ, მერე ცალ-ცალკე ვიშეცადინეთ და დასაძინებლად ადრე დავწექით. სანოლში კარგად მესმოდა, როგორ ხეხავდა დედა რაღაცას და, სანამ მის დასახმარებლად ავდგებოდი, უკვე ჩემს პირველ პრემიერაზე მოსულ ხალხს ვუკრავდი თავს სიზმარში. სიზმარშიც კი ისეთი განცდა მქონდა, თითქოს რაღაც არასწორად მოხდა, რაღაც დაირღვა, რაღაც შეიცვალა.

მხოლოდ მეორე დღეს გავიგე, რომ ამ ერთხელ მამამ ის გააკეთა, რაც არასდროს გაუკეთებია – მუქი ლურჯი პალტო ჩაიცვა, სახლიდან დაუმშვიდობებლად წავიდა და უკან აღარ დაბრუნდა.

მე და დედა გაცხებულები:

- სად წავიდა?
- არ ვიცი, შვილო.
- გეშინია?
- ...
- რისი უნდა გეშინოდეს?
- ...
- არ უნდა გეშინოდეს!
- ...
- ძლიერი უნდა იყო!
- ...
- უნდა გაუძლო!
- ...
- დედა უნდა იყო!
- ვარ კიდევ!
- ვიცი, დედა!..

ჩვენი სახლი მამაზე ძლიერი აღმოჩნდა. მისმა ფანჯრებმა, მამას თვალეზისგან განსხვავებით, ჩვენ ყურებას გაუძლეს. დიდმა და საშიშმა მაგიდამაც გაუძლო სიცარიელესა და გაუხსებლობას. მხოლოდ მან ვერ შეძლო იმავს გაკეთება – გაიქცა, თითქოს ამით დაგ-

ვეხმარებოდა. ვერ მიხვდა, რომ პირიქით გამოუვიდა, მაგრამ ჩვენ მივხვდით, რომ მისმა წასვლამ გამოგვაფხიზლა და, მგონი, მართლა დაგვეხმარა.

დედამ ბუხრის თაროზე, იქ, სადაც მამა ფულს აწყობდა ხოლმე, ყავისფერ ქოთანში ჩარგული მწვანე კაქტუსი შემოდგა. ახლა, როცა რამე გვჭირდება და ინსტინქტურად ხელს ბუხრის თაროზე ვაფათურებთ, ჩვენი შეცდომები გვჩვენებენ, გვტკენენ და თავს გვახსენებენ.

ყოველ ჯერზე, როცა კაქტუსი მჩხვლეთს, ვგრძნობ, რას გრძნობდნენ დედა და მამა. სულ ვნანობ, ნეტავ, კაქტუსი აქამდე დაგვედგა ბუხრის თაროზე. მერე ხომ მივხდებოდით, რომ კაქტუსები ძლიერები არიან, მაგრამ კაქტუსებსაც სტკივათ. თუ ოდესმე მამა დაბრუნდება, ბოდის მოფუხდი იმის გამო, რომ ჩვენს ოჯახში ძალიან ბევრი სიცარიელე და ცოტა სიყვარული იყო, მაგრამ, მამა არ დაბრუნდება!

ჩიტებს ბიჭი თუ ბაეპარება

იმავე ქალაქიდან; იმავე გზით; იმავე ქალაქში; იგივე მარშუტკა – იგივე მძლოლით (განა ისინი ყველა ერთმანეთს არ ჰგვანან?!); იგივე გამყიდველი ხელში ანიმაციის ცნობილი გმირების გასაფერადებელ ფურნალს მაჩეჩებს – ბავშვს უყიდეო.

– ბავშვი არ მყავს! – ნაჩქარევად ვეუბნები და მასაც გამოწვდილი ხელი უკან მიაქვს.

იგივე გაჩერება; იგივე სახლი; იგივე დახვედრა ნაცრისფერ კართან, იგივე დედა მუქ ლურჯ კაბაში... ნუთუ ადამიანი ერთ წელში არ იცვლება?! შეიძლება, ძველ ჩვევებს ებლაუჭება, თუმცა ზოგ მათგანს ჩაბლაუჭება არ აკავებს და ქრება, შედეგად კი მხოლოდ ნაოჭები გრჩება.

დედა ჩანთების სახლში შეტანამი მეხმარება.

იმავე მაგიდაზე გაშლილი სუფრა. წინასწარ დავურეკე, მოვდივარ-მეთქი.

იგივე კედლები – იგივე სიძველით (შპალერზე გამოსახული ყვავილების გაქრობამდე გაცრეცილა); იგივე კატა (ფანჯრის რაფაზე განოლილი) – იმ ბავშვობას მახსენებს, რომელშიც კატა არ მყოლია. დედას ჩემი ნასვლის შემდეგ აჩუქა მეგობარმა. ეტყობა, იფიქრა, მარტოობას გადაატანინებსო. უბრალოდ, მარტოობა აატანინა!..

იგივე მზერა; იგივე მონატრება თვალებში; იგივე უთქმელად გამხელილი პატიება ერთნლიანი განშორების გამო.

– ხშირად უნდა ჩამოხვიდე ხოლმე! – იგივე დატუქსვანარევი ხმა.

თვალწინ ყველა კადრი მიცოცხლდება, სადაც დედა მტუქსავს და ყველა ერთმანეთს ჰგავს. ალბათ, ამიტომ ვიკრებ გამბედაობას იმის სათქმელად, რატომაც ჩამოვედი.

– ახალი ამბავი მაქვს! – იმავე მოლოდინის მზერა: – აჩის სახლიდან წამოვედი! – იგივენაირად მოცეცებული თვალები უფრო მეტის გასაგებად. – მისი ცოლობა აღარ მინდა!

იგივე კედლები; იგივე მაგიდა; იგივე კატა ფანჯარასთან; იგივე დედა – ზის, გლოვის ახალი მიზეზით გაოგნებული და პირველ სიტყვას ეძებს ხმის ამოსაღებად.

ეძებს.

ვერ უპოვია.

სამ დღეს თითქმის სრული მდუმარებით ვატარებთ. მხოლოდ მაშინ ველაპარაკებით ერთმანეთს, როცა სუფრასთან ჩვენთვის საჭირო საკვები ჩვენგან ძალიან შორსაა.

ორივე სუფრის თავში ვზივართ. მე ერთ მხარეს, დედა – მეორე მხარეს. უხმაუროდ ვჭამთ.

ერთ სადამოს დედა ველარ ითმენს და საძინებელ ოთახში მაკითხავს.

– რამე დაგიშავა? ხომ არ დაგარტყა? გილალატა?

დედას კითხვებს თავის გაქნევით ვპასუხობ. ყოველ უარყოფაზე სიმშვიდის განცდა ემატება.

– აბა, რა გინდა? – მოთმინებადაკარგული მეკითხება და თვალებში მაშტერდება, თითქოს ისევ ის დროა, მაღაზიაში გამყიდველის შემოთავაზებული არც ერთი ფეხსაცმელი რომ არ მომეწონა.

– ხვალ სოფელში წავალთ. ჰაერს გამოიცვლი; სხვანაირად დაფიქრები... – ჩემი თანხმობის მიღებამდე დგება და ოთახიდან გადის. თითქოს ისევ ის დროა, მაღაზიაში დედამ ის ფეხსაცმელი რომ მიყიდა, რომელიც არ მინდოდა.

სოფელში ჩვენს სახლს გარემო მინდვრიანი ეზო აქვს. მწვანე ბალახზე ვწევარ და ვერაფრით ვიყურები მაღლა. თვალები მტკივა. თვალებს იქამდე ვხუჭავ, სანამ კარის გაღების შეუმჩნეველ ხმას მეზობლის კისკისი არ გადაფარავს.

იგივე ქალები – იმავე თვალებით აივანზე სხედან და ხელში ახლადმოღულებული ნაჩქარევად დაღეული ყავის ფინჯნები უჭირავთ.

– ახლა ამოაბრუნე, – ეუბნება დედას მეზობელი. დედას ამის სწავლება რად უნდა?! მერამდენე რიტუალია, ალბათ, ვერც ითვისის. მთელი სიცოცხლე, მგონი, საკუთარი ცხოვრების ყავის ნალექში ძებნაზე მეტი არაფერი უკეთებია.

– გზას ვხედავ... – მესმის მეზობლის ხმა. – ვილაც მოდის ან მიდის... – დედა დაძაბული უსმენს. – დიდ ტკივილს ვხედავ... დიდ განსაცდელს... დანგრეულ ოჯახს... – მეზობლის ქალი ეშხში შედის.

ვწევარ; ვუსმენ; ვფიქრობ...

რა სწრაფად ვრცელდება სოფლად ქალაქში მომხდარი ამბები.

ერთკვირიანი პაუზის შემდეგ ტელე-

ფონს პირველად ვრთავ. განა დარწმუნებული ვარ, რომ აღარ დამირეკავს, არა, უბრალოდ, ახლა სალაპარაკოდ მზად ვარ.

– დედაშენთან ხარ, ხო? – აღელვება მხოლოდ კითხვის ინტონაციაზე ეტყობა. – იმიტომ არ ჩამოვდივარ, რომ დრო მოგცე... დარჩი რამდენ ხანსაც გინდა...

– სამუდამოდ აქ ვრჩები! – კატეგორიული ვარ, როგორც მაშინ, რომ ვამბობდი: „თანახმა ვარ!“

– აზრს შეიცვლი!.. შეგაცვლევინებ!.. – მთხოვს, როგორც მაშინ, როცა მითხრა: „გამომყევი ცოლად!“ – ოღონდ ზარებზე მიპასუხე ხოლმე, კაი? – დიდხნის დუმილია, როგორც მაშინ, როცა სალაპარაკო არაფერი გვექონდა.

– ხშირად ნუ დამირეკავ! – ვეუბნები და ვუთიშავ. მის შვებას ვგრძნობ. ტელეფონს ტუმბოს თავზე ვდებ, მერე იმავე გრძნობით ვალაგებ ჩანთაში ნივთებს ხვალ სოფლიდან გასამგზავრებლად. იგივე გრძნობა შემდეგია: ეს არც ბოლო წასვლაა და არც ბოლო დაბრუნება იქნება!

იგივე მიზანი; იგივე დრო; იგივე გზა; მე და დედა გაჩერებამდე მეზობლის ურმით მივდივართ – წაგიყვანთო, თვითონ შემოგვთავაზა. პატარა გოგონებივით დავთანხმდით. სასაცილოა. ვიცინით კიდევ. მარშუტკის მძლოლი ჩემს ჩემოდანზე უაზროდ გვეხუმრება. აქ ასეთი არ უნახავთ. სასაცილო არაა? ვიცინით... მერე რა!

იგივე ხედები; იგივე ხეები; იგივე სახლები... მარშუტკა ჩაკეტილ ზოლში მოძრაობს თითქოს. გზის ერთ მონაკვეთზე ჩიტები მოფრინავენ ჩვენთან ერთად, მერე მიმართულებას იცვლიან. მაინტერესებს, სად წავლენ, მაგრამ ჩიტებს უკან მხოლოდ გიჟი თუ გაეკიდება.

ჩვენს არყოფნაში კატას მეზობელი აჭმევდა. საჭმლის ნამცეცები იატაკზე

ყრია... დედა კატას ეფერება; მე ოთახში შევდივარ.

– კარი არ დაკეტო! – მაფრთხილებს დედა. – სალაპარაკო მაქვს! – ველოდები, როდის შემოვა. აგვიანდება... ან დრო ჩემთვის ინელება.

დედა სანოლის კიდეზე ჯდება. სულ სამოცი კილოა. ოთახის ბოლოდან უფრო პატარა ჩანს.

– არ შეიძლება ქმრის ასე უმიზეზოდ მიტოვება... – სანამ გააგრძელებდეს და გულს მატკენდეს, მინდა, დავასწრო, მინდა, მეც ვატკინო გული.

– და ცოლის მიტოვება შეიძლება?

იგივე სამკუთხედი; იგივე ქაოსი; იგივე ტირილის ხმა დედას საძინებლიდან; იგივე გოგო სანოლზე ფეხებმოკეცილი ზის და იძახის: „მამა წავიდა!.. მამა წავიდა!..“

სამკუთხედი გაქრა. მხოლოდ ერთი გრძელი მონაკვეთი დაგვრჩა მე და დედას. ერთი ბოლო მე მიჭირავს, მეორე – მას. გვინდა და ერთმანეთთან ვერ მივსულვართ.

– ეგ ახლა სალაპარაკო არ არის! – თვალებს დაბლა ხრის და მერე ისევ ძველი იერი უბრუნდება. მე აღარაფერს ვამბობ; ის აგრძელებს: – აჩი კარგი ბიჭია. არ ღირს მისგან წასვლა, თან თუ არაფერი დაუშავებია. ახლა გიჭირს, მერე მიეჩვევი...

– დედა, არ მიყვარს! – ამ სიტყვებს ისე ვამბობ, თითქოს დარწმუნებული ვარ, რომ დედას მიზეზად ეყოფა.

– გძულს? – მეკითხება მაშინვე.

– არა, არა, რატომ უნდა მძულდეს! – თავს ვაქნევ. – უბრალოდ არ მიყვარს და მორჩა!..

– მომინდომა ახლა ამან სიყვარული! – ხმას აუნია: – არ გიყვარს, ნუ გიყვარს. დიდი ამბავი! იმას ხო უყვარხარ? კეთილი ინებე და სახლში წადი!

ცოტაც და ამეტირება. ჩემს აცრემლებულ თვალებზე გული უჩუყდება.

– მისმინე, უნდა დაბრუნდე! ადამიანის არსად წასვლას აზრი არ ექნება,

თუ უკან არ დაბრუნდება. ვილაცის-თვის მაინც უნდა დაბრუნდე, თუ საკუთარი თავისთვის არა; ვინმესთვის მაინც უნდა დაბრუნდე, ვინც იცი, რომ გელოდება!..

– მე შენთან დავბრუნდი! – ვუთხარი პატარა ბავშვივით, რომლესაც საკუთარი უმწეობის ეშინია.

– ჩემთან ჩემი ქმარი უნდა დაბრუნდეს! – ისე წარმოთქვა, თითქოს შემთხვევით გამვლელს ცხვირწინ კარს უჯახუნებდა. მერე დაამატა: – სიყვარულს ნუ გამოეკიდები, თუ ღმერთი გწამს. ხო ხედავ, მაინც არაფერი შეუძლია.

მარტო დამტოვა. სანოლზე ოთხად მოვიკუნტე. ფიქრები ყველა მხრიდან შემოვილაგე და „მამა წავიდას“ ნაცვლად, გასამეორებელ საზეპიროსავით, ახალი ფრაზა ამოვიჩემე: „მთავარია, დაბრუნდე. სხვაგვარად ჩიტებივით ვიფრენთ და ჩიტებს კი უკან მხოლოდ გიჟი თუ გაეკიდება!“

ეს ფრაზა იმდენჯერ გავიმეორე გონებაში, ბოლოს გული ამერია.

იმავე ქალაქიდან; იმავე გზით; იმავე ქალაქში; იგივე მარშუტკა – იგივე მძღოლით (ოღონდ ახლა მართლა!).

სადგურზე მარშუტკიდან ჩავდივარ თუ არა იგივე გამყიდველი ხელში ანიმაციის ცნობილი გმირების გასაფერადებელ ჟურნალს მაჩეჩებს – ბავშვს უყიდევო.

– ერთს ავიღებ! – რკინის ლარიანს საფულეში იღებს და სიცხისგან მოჭუტული თვალებით სხვა მგზავრის მოძებნას იწყებს. ბავშვიან ქალზე აჩერებს მზერას.

ჩანთებით აჩის მანქანისკენ მივდივარ... აჩი მანქანიდან გადმოდის... ჩანთების წაღებაში მეხმარება. მე უკან მივყვები... არაფერს ვამბობ... ვფიქრობ: „როგორ გრძნობს ჟურნალების გამყიდველი ქალი სხვის სხეულში ჯერ არდაბადებული ბავშვის არსებობას?“

ზვიად კვარაცხელია

ბადაკვეთის წერტილები

სახიფათო ჰაერი...

„ჩემი ნაწერების გმირები იკრიბებიან და მასამართლებენ. კარგი თემაა“, – ჩაინერს მიხეილ ჯავახიშვილი 1924 წელს უბის ნიგნაკში და შემდეგ გაირკვევა, რომ ამ სურვილს ასრულება არ უწერია. მწერლის ფიზიკურმა განადგურებამ შეინირა ძალზე საგულისხმო და შთამბეჭდავი ჩანაფიქრი, რომლის საშუალებითაც ერთი ყდის ქვეშ ვნახავდით თეიმურაზ ხევისთავსა და გივი შადურს, ჯაყო ჯივაშვილსა და კვაჭი კვაჭანტირაძეს, მართალ აბდულასა და მარგო ყაფლანიშვილსა და ყველას... უკლებლივ ყველას, ვინც ავტორს საბრალდებო სკამზე დასვამდა და გაასამართლებდა.

მართლაც, ორიგინალური თემაა, მითუმეტეს თუ მაშინდელი, საბჭოთა ლიტერატურის თემატიკას გავითვალისწინებთ, ოღონდ მხოლოდ საბჭოთას, რადგან იმ დროისთვის, უფრო ზუსტად, 1915 წელს, სალამანკაში უკ-

ვე გამოცემულია მიგელ დე უნამუნოს „ბურუსი“, სადაც სწორედ ასეთი ამბები ხდება. რომანის მთავარი მოქმედი პირი აუგუსტო პერესი ყველანაირად ცდილობს, გაექცეს ავტორს, არ დაემორჩილოს, დაუმტკიცოს, რომ დამოუკიდებელია. ამისთვის თვითმკვლელობასაც კი გაბედავს, მაგრამ ავტორის ნება შეუვალია: იგი ჯერ სუიციდს აუკრძალავს პერსონაჟს („თავს მართლა ვერ მოიკლავ, რაკილა ცოცხალი არა ხარ, უფრო სწორად, არც ცოცხალი ხარ და არც მკვდარი, უბრალოდ არ არსებობ... იმიტომ არ არსებობ, რომ გამოგონილი არსება ხარ, შენ არ ხარ შენ, შენ ხარ მხოლოდ ჩემი ფანტაზიის ნაყოფი და კიდევ იმათი, ვინც შენი ცხოვრების, შენი თავგადასავლებისა და ბედუკულმართობის შესახებ ჩემ მიერ დაწერილ ნაწარმოებს კითხულობს“), შემდეგ კი, არც მეტი არც ნაკლები, სიკვდილს გადაუწყვეტს. ყველაზე ამაღელვებელია სცენა, სადაც ბრალმდებელი პერსონაჟი ავტორს შეწყალებას ევედრება:

– მე სიცოცხლე მწყურია, დონ მიგელ, სიცოცხლე მწყურია, სიცოცხლე!..

– აკი თავის მოკვლას აპირებდი?!

– ოჰ, არა, გეფიცებით, სინიორ დე უნამუნო, თავს აღარ მოვიკლავ, არ მოვიკლავ! არ გამოვესალმები ამ ღვთისა თუ თქვენ მიერ ნაბოძებ სიცოცხლეს, გეფიცებით... ახლა, როცა ჩემი მოკვლა გადანყვიტეთ, უკვე სიცოცხლე მომინდა!..“

მაგრამ დონ მიგელი გადანყვიტელების გადათქმას არ აპირებს: „შეუძლებელია! ასე მიწერია და ველარაფერს გადავასწორებ! შენ აღარ იცოცხლებ. არ ვიცი, მეტი რა გიყო და, როცა უფალმა ღმერთმა არ იცის, რა გვიყოს, მაშინ გვკლავს ხოლმე“.

პირველი შეკითხვა, რაც ამ სიტყვების ნაკითხვის შემდეგ გვიჩნდება, ალბათ ესაა: იცნობდა თუ არა მიხეილ ჯავახიშვილი უნამუნოს რომანს? ზუსტი პასუხი ამ კითხვაზე არ არსებობს, ყოველი შემთხვევისთვის ქართველი მწერლის ლიტერატურულ წერილებსა და ჩანაწერებში ვერსად ნახავთ მიგელ დე უნამუნოს. გვხვდება იმდროინდელი გერმანელი, ფრანგი, რუსი მწერლები, მათი თხზულებებიდან დამონმებული ციტატები, მაგრამ დონ მიგელი არსად ჩანს. ამის მიზეზი, სავარაუდოდ, ისიც შეიძლება იყოს, რომ XX საუკუნის 10-20-იანი წლების ესპანურ ლიტერატურას ათწლეულების დაგვიანებით გაეცნო ქართველი მკითხველი. დიდად არც საბჭოთა რუსეთის ლიტერატურული ჟურნალ-გაზეთები და გამომცემლობები დაინტერესებულან უნამუნოს შემოქმედებით. მეტიც, ერთხანს თავის სამშობლოშიც იდევნებოდა მწერალი, რადგან მკაცრად შეაფასა ესპანეთის ხელისუფლებაში სამხედრო დიქტატორის – პრიმო დე რივერას მოსვლა, ხოლო მას შემდეგ, რაც რომის პაპმა საჯაროდ დაგმო მისი „ქრისტიანობის აგონია“, უნამუნოს სახელის ხსენებას ევროპაშიც ფრთხილად ეკიდებოდნენ.

აქედან გამომდინარე, სამართლიანი ეჭვი შეიძლება გამოითქვას იმის შესახებ, რომ მიხეილ ჯავახიშვილი არ იცნობდა მიგელ დე უნამუნოს რომანს.

განსხვავებული ვითარებაა გაბრიელ გარსია მარკესისა და ოთარ ჭილაძის შემთხვევაში. ამიტომაც კრიტიკოსები ხშირად ადარებენ კოლუმბიელი და ქართველი მწერლის რომანებს – „მარტოობის ასი წელიწადი“ (1967 წ.) და „ყოველმან ჩემმან მპოვნელმან“ (1976 წ.). ორივეგან ერთი გვარის (ბუენდიებისა და მაკაბელების) საუკუნოვანი ამბავია მოთხრობილი და მათი ცხოვრება გააზრებულია, მთელი ქვეყნის, კაცობრიობის თავგადასავლად – მარადიული ვნებებით, ტკივილებითა და გამოსავლის ძიებით.

ეს ისაა, რასაც აშკარად ამჩნევენ და აღნიშნავენ ლიტერატურის მკვლევარები, თუმცა, შეიძლება, ბევრს არ მიუქცევია ყურადღება, რომ ჭილაძის პირველი რომანი „გზაზე ერთი კაცი მიდიოდა“ (1972 წ.) და მარკესის მესამე რომანი „პატრიარქის შემოდგომა“ (1975 წ.) ჰგავს ერთმანეთს. ქართულ ენაზე დაწერილ წიგნში ზღვა უკან იხევს, დაპყრობილი, გადაგვარებული და ზნეობამოშლილი ქვეყნიდან ნაბიჯ-ნაბიჯ მიიპარება, თან ისე, რომ ფხიზელ და ჯიუტ მეთვალყურეს, კისერზე თოკის გორგალგადაცმულ ბედიასაც კი გააცურებს; მარკესის რომანში კი დაპყრობილი და გადაგვარებული ქვეყნის დიქტატორი თავის დაუძინებელ მტრებზე, გრინგოებზე ყიდის ზღვას, რითაც კიდევ უფრო უახლოვდება „სიკვდილის ნავის დაძონძილ იალქანს“.

რა შეიძლება დაერქვას ამგვარ დამთხვევებს, როცა ლიტერატურული რუკის სხვადასხვა წერტილში მცხოვრები მწერლები თითქმის არ იცნობენ ერთმანეთს, არადა, მათი პერსონაჟების განცდა, ხასიათი და თავგადასავალი ასე იკვეთება?

მოგვიანებით ამ ამოუხსნელ დამ-

თხვევებს ერთ-ერთ ინტერვიუში თავად ოთარ ჭილაძე ახსნის, უფრო სწორად, ჟურნალისტის შეკითხვაზე – „არ არსებობს მწერალი, მეორისგან რომ არ იღებდეს რალაცას. თქვენთვის ვინ არის ასეთი „მეორე“, ასე უპასუხებს:

„ასეთი „მეორე“ ძალიან ზოგადი ცნებაა. ასეთი „მეორეა“ ყველა, ვინც ნაგიკითხავს; შეიძლება არც ნაგიკითხავს, მაგრამ გაგიგია ან არც გაგიგია, მაგრამ მისი ბაცილა ჰაერში დაფრინავს და, გინდა არ გინდა, შენზეც ახდენს გარკვეულ ზემოქმედებას. ლიტერატურული ატმოსფერო ამგვარი ბაცილებითაა გავსებული და ჩვენც, თავზეხელაღებული სულელები, ერთმანეთს ვეჯობებით, ვინ უფრო ღრმად ჩაისუნთქავს ამ „სახიფათო“ ჰაერს...“

როცა მკვდარი დიქტატორი ცოცხალია

1. თავისი მთავარი დასაყრდენისა და თანამებრძოლის ჩამოცილება რომ გადანიჭებოდა, სტალინმა „მეგრელთა საქმის“ მომზადება ბრძანა. საქმის ფიგურანტები თანამებრძობიდან მოხსნეს და დააპატიმრეს. კვალი უეჭველად „ყველაზე დიდ მეგრელამდე“ – ლავრენტი ბერიამდე უნდა მისულიყო, მაგრამ ამ დროს პროლეტარიატის ბელადი კუნცევოს აგარაკზე, საეჭვო ვითარებაში გარდაიცვალა და ამ ამბავმა მატარებლის სატვირთო ვაგონში მყოფ ბრალდებულებს გზაში მიუხსნრო. აბაშის რაიკომის მდივანმა სევერიან ებრაელიძემ ვაგონის კუთხეში გაკეთებული ჭურჭრუტანიდან სამგლოვიარო წესით მოწყობილი ერთ-ერთი სადგური შენიშნა, ეს ამბავი პატიმრების მოსკოვიდან თბილისში მოულოდნელად გამოყვანას დაუკავშირა და თანამგზავრებს ამცნო: რალაც დიდი ამბავია ჩვენს თავს, მე მგონი, სტალინი უნდა იყოს მკვდარიო. ამის გაგონებაზე დახურულ სივრცეში გამოკეტილი და თვეობით ნატანჯი პატიმრები ჯერ განცვიფრდნენ, შემდეგ კი

დაუნდობლად, ნიხლებით შედგნენ კოლეგას, ესაო და, რა წამოგცდა, ამის თქმა კი არა, გაფიქრებაც როგორ გაბედო.

2. შეთქმულება დომინიკის რესპუბლიკის დიქტატორის – ტრუხილიოს წინააღმდეგ დიდხანს მზადდებოდა. ამ პროცესში, სასულიერო პირებთან ერთად, ქვეყნის პრეზიდენტი, მოქმედი და ყოფილი თანამდებობის პირებიც იყვნენ ჩაბმული. მათ შორის – ტრუხილიოს ნათესავი, თავდაცვის მინისტრი პუპო რომანიც, რომელიც შეთქმულებს დაჰპირდა, დიქტატორის გვამს თუ მაჩვენებთ, სამხედრო მობილიზაციას გამოვაცხადებ, ჯარს გამოვიყვან და რეჟიმისგან გავათავისუფლებ ქვეყანასო. ტრუხილიოს მკვლელობის შემდეგ ყველაფერი თითქოს გეგმის მიხედვით უნდა მომხდარიყო, მაგრამ გადამწყვეტ მომენტებში გენერალი პუპო რომანი ყოველთვის იმის საწინააღმდეგოს აკეთებდა, რაც უნდა გაეკეთებინა. „რა მოხდა, პუპო? რატომ არაფერი გააკეთე? რატომ დაიმაღლე? გეგმა ხომ გქონდა? შეთქმულთა ჯგუფმა თავისი წილი შეასრულა. გვამი მოიტანეს, როგორც ითხოვდი. რატომ არ შეასრულე დანაპირები, პუპო?“ – სასონარკვეთილი ძმის შეკითხვებზე მას პასუხი არ ჰქონდა. მარო ვარგას ლიოსა რომანში „ვაცის ნადიმი“ რამდენიმე სიტყვით, ზუსტად და შთამბეჭდავად გადმოსცემს თავისი პერსონაჟის სულიერ მდგომარეობას: „(ეს იყო) პირუტყვიული შიში, ტრუხილიოს მკვლელობის დღიდან მასზე რომ ამხედრდა“.

ორივე შემთხვევაში თითქმის ერთნაირი სურათია: დიქტატორი, რომელიც სულ ახლახან ქვეყანას აზანზარებდა, ცოცხალი აღარ არის. ეს, როგორც საქმეში ჩახედული ექსპერტები იტყვიან ხოლმე, ზედაპირული ვიზუალური დათვალეობითაც დასტურდება. ერთ შემთხვევაში ამაზე მეტყველებს პომპეზური სამგლოვიარო ნიშნები და მოვ-

ლენების ლოგიკური ჯაჭვი, მეორეგან – თვითონ დიქტატორის გვამი. მაშინ რა არის დაუჯერებელი? რატომ უჭირს ადამიანს (მით უმეტეს ისეთ ადამიანს, ვინც ამ დიქტატორის მსხვერპლია), ირწმუნოს სიმართლე და, სიხარულით თუ არა, შვებით მაინც შეხვდეს მტრის განადგურებას? იქნებ ისაა მიზეზი, რომ სისხლიანი რეჟიმის წინაშე დაუცველისა და განწირულის გონება ურყევ, უცვლელ მოცემულობას სანდო წყაროდ ვერ იღებს, ვერ იაზრებს, ერთი შეხედვით, მარტივ ჭეშმარიტებას.

შეიძლება, დიქტატორი მოკვდეს! შეიძლება კი არა, ადრე თუ გვიან, ყველა დიქტატორი კვდება, მაგრამ თუ დიქტატორის ძლევამოსილი ხატი გონებაში დარჩა, ის მხოლოდ ფორმალურადაა გვამი, რადგან კვლავაც (და, ალბათ, უფრო მეტი ძალისხმევითაც კი) განაგრძობს ხალხზე ზემოქმედებას, ახალ-ახალი თაობების დათრგუნვასა და დამონებას.

ასე იყო აქამდე, ასეა ახლაც. ისინი ყველა გზით ცდილობენ ჩვენს გონებაში შემოძრომას და იქ დამკვიდრებას. ცოცხლები და უფრო მეტად – მკვდრები. ნივთიერად ძალაუფლებადაკარგულნი ყველაფერს იყენებენ ამისთვის – სათავისოდ მოქცეულ ისტორიას, ძალაუფლების მოყვარულ კაცებს, კონტექსტს, სადაც, წესრიგის სახელით, თავისუფლების შეზღუდვა/წართმევა გამართლებულია.

„მეგრელთა საქმეს“ გადარჩენილმა სევერიან ებრალიძემ კიდევ სამი ათეული წელი იცოცხლა (გარდაიცვალა 1982 წელს, ზუგდიდში) და იმ დრამატული, საბედისწერო ეპიზოდის გახსენებისას, შინაურებთან იტყოდა ხოლმე: ციხის ჯალათების აუტანელ წამებას ისე არ უმოქმედია ჩემზე, როგორც იქ, მატარებელში მომხდარმა ამბავმა იმოქმედაო; ლიოსას რომანის პერსონაჟი – გენერალი პუპო რომანი ტრუხილიოს დაკრძალვის ცერემონიაზევე დააპატიმრეს, დიდხანს აწამებდნენ, მაგრამ მას უკვე დაემარცხებინა

„პირუტყვული შიში“, თავის უმოქმედობასა და ამ მიზეზით ციხეებში ჩაყრილი დომინიკელების გამო პასუხისმგებლობაც აელო და სიკვდილსაც ღირსეულად ელოდა: „გენერალი ხოსე რენე რომანი ბედნიერი შეეგება ტყვეების უკანასკნელ ჯერს“.

შოთა ჩანტლაძე და პული ალენი

ლექსი 1958 წელს დაიწერა. მოდით, ერთად აღვიდგინოთ ის განწყობა:

ღამე, განათებულ ოთახში სართულებად დაწყობილი წიგნები და ფიქრში გარბენილი დრო. ოდესღაც გაცნობილი უცნობი სახეები, სიხარულიც და ტირილიც რაღაცის გამო. მძიმე, უცნაური სიყვარული, უამრავი სიყვარული, გაქანების წყურვილი და მაინც უძრაობა; სადღაც დაკარგული ლექსების რვეული და ფიქრი – ლექსებიც ქათმეზივით მოამრავლო; მერე სტუდენტობა, „გარეშე“ წიგნების კითხვა, აუდიტორიის კარში არშესვლა, კიროვის ბალი და ზოოპარკი, ვერამოვსებული ვარაზის ხევი... საუბარი, კამათი...

და უცებ:

აღმფრთოვანებული ფილმები
ჰოლივუდის,
იტალიური ფილმები,
მათ ერთ ფილმს ჩვენი ორი უდრის,
მაინც ჩვენია პირველი.

მთავარი წინაა, უფრო სწორად,
შემდეგ სტრიქონშივე:

მათი გმირების გადმოსვლა
ეკრანიდან,
პარტერის პირველ რიგში დასხდომა,
ფილმის დამთავრება, დავა მეკარეს
თან,
თბილისის ქუჩებში გასხლტომა.
და მერე მათგან თბილისის
მოწონება,

ალარ დაბრუნება ეკრანზე.
თბილისის ქუჩებში მათი წონიანი,
ფიქრი: თბილისში ვერ გავძლებ.

გმირები, კი ბატონო, მაგრამ მეც მასეთი ვარო, – არ მაღავეს ლექსის ავტორი. – ეკრანის ერთ-ერთი გმირი ვარ, ეკრანზე საქმოსანი მოვკალი (იგრძნობა, რომ საბჭოთა კავშირში ცხოვრობს ავტორიც და პერსონაჟიც), მისი ასული მიყვარდა და, ვიცი, არ შემერთავდა, თუმცა კი მასთან საქმროსავით ვიყავიო. მოკლედ, ეს საქმე მკვლელობით დამთავრდა, დამნაშავე ვიყავი და მკვლელობისთვის რომ პასუხი არ მეგო, სასწრაფოდ გადმოვედი ეკრანიდანო.

დასკვნა შთამბეჭდავია: – მე ახლა სასჯელს ვერავინ მომიხჯის, ვერავინ გაბედავს რაიმე დამნამოსო. – და, ალბათ, მართალიცაა, რადგან პერსონაჟმა ეკრანული, გამოგონილი და დადგმული სივრცე მიატოვა და რეალურ სივრცეში ითხოვა თავშესაფარი.

„კაიროს მენამულ ვარდიც“ (1985 წ.) იმაზეა, თუ როგორ შეიძლება გადაიკვეთოს რეალური და გამოგონილი სამყარო. ფილმის მთავარი პერსონაჟის – სესილიას ცხოვრება ერთფეროვანი და მოსაწყენია. მთელ დღეს მიმტანად მუშაობს, რომ თავიც ირჩინოს და უმუშევარ, სმასა და ბანქოს თამაშს გადაყოლ ქმარსაც ჩაუთვალოს გროშები. დროდადრო შეურაცხყოფის მოთმენაც უწევს და, როცა ერთხელაც, შინ დაბრუნებული, ქმარს ვიღაც ქალთან ერთად შეუსწრებს, გადანყვეტს, წავიდეს.

სესილიას ერთადერთი შვება და სიხარული კინოსეანებზე სიარულია. იქ განცდილ შთაბეჭდილებებს თავის მეგობარს უზიარებს და მერე ისე მოხდება, რომ ამ განცდებისგან აღტაცებული და დაბნეული, საქმეს თავს ვერ გაართმევს – კლიენტთან შეკვეთა დროულად ვერ მიაქვს, ჭურჭელი ემტვრევა და სამსახურსაც კარგავს.

ამ დროს კინოთეატრში ახალ ფილმს

– „კაიროს მენამულ ვარდს“ უჩვენებენ. ცხელ გულზე, გაბრაზებული, დათრგუნული და დამცირებული სესილია მთელ დღეს ეკრანთან გაატარებს. ქალის ემოცია და თავგამოდება შეუმჩნეველი არ დარჩება მისი კუმირის – ტომ ბაქსტერისთვის, რომელიც გადანყვეტს, სესილიას გამო ფილმი მიატოვოს და შავ-თეთრი სივრციდან ფერად სამყაროში გადმოვიდეს.

„კი მაგრამ, შენ ხომ იქ უნდა იყო?!“ – გაოცებული და აღტაცებულია სესილია. – „არა, მეყოფა, ეს მოსაწყენი ფილმი უკვე 2000-ჯერ ვითამაშე“, – უკან არ იხევს ტომი.

შემდეგ ასე ვითარდება სიუჟეტი: ორივენი გამოიქცევიან კინოთეატრიდან, მიდიან საცეკვაოდ, ტომი შამპანურზე პატიჟებს, სიყვარულს ეფიცება, თუმცა მისი ყოველი საქციელი, მის მიერ ნათქვამი ყველა სიტყვა მხოლოდ ფილმის სცენარით საზრდოობს და შორს დგას რეალობისგან – ომისშემდგომ კრიზისსა და უმუშევრობაში ჩადირული ნიუ ჯერსის ყოფისგან.

ამ დროს კინოთეატრში პანიკაა – პერსონაჟები უსაქმოდ არიან, მაყურებელი ბილეთებში გადახდილი ფულის დაბრუნებას მოითხოვს. კინოთეატრის დირექტორი ფილმის პროდიუსერს სთხოვს დახმარებას (ამასობაში, ტომ ბაქსტერი ჯერ ჩიკაგოს, შემდეგ კი სენტ ლუისის, დენვერისა და დეტროიტის კინოთეატრების ეკრანებიდან უჩინარდება). საქმეში ბაქსტერის როლის შემსრულებელი გილ შეპარდიც ერთეება (აქაოდა, ჩემმა პერსონაჟმა რეპუტაცია არ შემილახოსო). ეცდება, სესილიას დაუახლოვდეს, რათა ტომი ჩამოაშოროს და უკან, ფილმში დააბრუნოს.

ბოლოს ასეც ხდება: ქალი არჩევანს რეალურ შეპარდსა და გამოგონილ ბაქსტერს შორის რეალურის სასარგებლოდ გააკეთებს, იმ იმედით, რომ მსახიობი მას ჰოლივუდში წაიყვანს, მაგრამ შინიდან ჩემოდნით წამოსულს კინოთეატრთან

ეტყვიან: როგორც კი გმირი (ბაქსტერი) „კაიროს მენამულ ვარდში“ შებრუნდა, იმ წამსვე ფილმის მთელი სამუშაო ჯგუფი პროდიუსერიან-შეპარდიანად ჰოლივუდისკენ გაემართაო.

ხომ ენათესავება ერთმანეთს ეს ორი შესანიშნავი ნაწარმოები – შოთა ჩანტლაძის 1958 წელს დაწერილი ლექსი და ვუდი ალენის „კაიროს მენამული ვარდი“, რომელიც ეკრანებზე 1985 წელს გამოვიდა?! შესაძლოა, ეს ნათესაობაზე მეტიც იყოს და საქმეში ჩახედულმა ადამიანებმა გავლენებსაც დაუწყონ ძებნა, მაგრამ ამის გასაბათილებლად რამდენიმე ობიექტური მიზეზი არსებობს: ჯერ ერთი – საფუძვლიანი ეჭვი გვაქვს, რომ ამერიკელ რეჟისორს არ ეცოდინებოდა ქართველი პოეტის შემოქმედება; მეორეც – ლექსის წერის დროს არც შოთა ჩანტლაძისთვის იქნებოდა ხელმისაწვდომი ვუდი ალენის ფილმები თუნდაც იმის გამო, რომ რეჟისორის პირველი ფილმი „ჩარლზ ფელდმანი“ 1965 წელს გამოვიდა, თუმცა საქმეში უფრო ღრმად ჩახედულმა ადამიანებმა, შეიძლება, ამ ორი ნაწარმოების ორი მეტისმეტად საინტერესო წინაპარი შემახსენონ.

ჩვენთვის უცნობია, რა გახდა შოთა ჩანტლაძისთვის ამ ლექსის შთაგონების წყარო, მაგრამ იქამდე დემნა შენგელაიას ავანგარდისტულ რომანში – „ტფილისი“ (1925) უკვე აედგათ ძეგლებს ფეხი, ჩარლი ჩაპლინიც გადმოსულიყო აფიშიდან და „ვეფხისტყაოსნის“ ავტორსაც ხელში ეპყრა პოემის გაშლილი პერგამენტი. მეტიც, სახელოვანი რუსი პოეტისა და გრანიტის კვარცხლბეკიდან ჩამოსული მეფისნაცვალის სენტიმენტალური გაბაასების შემსწრენიც ვიყავით მთვარიან ღამით ტფილისის აბანოში, სადაც ვორონცოვი, მწუხარების ნიშნად, თავის ბრინჯაოს ხელს უჭერდა ა. ს. პუშკინის მკლავს: „ალექსანდრ სერგეევიჩ, ალექსანდრ სერგეევიჩ! სად გაჰქრა, ნეტავ, ეს იტალიანური ოპერა,

ქართველი წარმტაცი კნეინები, ეს რა-უტები, ჯვარი მამობა და თავადი პოეტები?!.“ – და იქვე პოეტ-გენერალსაც მოიკითხავდა ნალელიანად: – „ეს გლუხარიჩიც რომ დაიკარგა!“

ვუდი ალენი კი არ მაღავეს, რომ „კაიროს მენამული ვარდი“ ლუიჯი პირანდელოს მოდერნისტული კომედიით – „ავტორის მაძიებელი ექვსი პერსონაჟი“ (1921) და ბასტერ კიტონის უხმო კომედიური ფილმით – „შერლოკი უმცროსითა“ (1924) ინსპირირებული, მაგრამ მთავარი მაინც ის ძალა, იდუმალი კავშირები და უხილავი ძაფებია, რომელიც სრულიად განსხვავებულ ორ ხელოვანს ისე ანათესავებს ხოლმე, რომ წარმოდგენაც არა აქვთ ერთმანეთის შესახებ.

„მე იძულებული ვარ აქ ლექსი დავამთავრო, ჰოლივუდის ფილმზე მაგვიანდებაო“, – ამბობს შოთა ჩანტლაძე ფინალში და ჩვენ ეჭვი გვიპყრობს, ვინ იცის, იქნებ ახლაც დადის ჰოლივუდური ფილმიდან გადმოსული პერსონაჟი თბილისის ქუჩებში ან უახლოეს ხანებში აპირებს ეკრანის დატოვებას.

წარმოიდგინეთ, რა მოხდება, ერთ დღესაც, ვარაზისხევეში, „დიდი გეტსბიდან“ გადმოსული ლეონარდო დიკაპერიო რომ გამოჩნდეს!..

კონსტანტინე გამსახურდია და მარტენ პაჟი

ერთხელ, წლების წინ, საღამო ხანს ჭავჭავაძის გამზირზე უაზროდ მოყილეს გოგი ანთელავა შემხვდა შვილიშვილთან ერთად – აუზზე დამყავს და, შენც თუ ზევითკენ გაქვს გზა, წამოდიო. ბევრ რამეზე ვილაპარაკეთ, შევთანხმდით, რომ ანატოლ ფრანსის ნოველებს მოგვიტანდა ჟურნალისთვის და ისიც მითხრა, მარტენ პაჟის წიგნს ვთარგმნი, თითქმის ბოლოში გავედი და ერთი ძალიან საინტერესო დეტალი აღმოვაჩინეო.

მარტენ პაჟი თავის რომანში „წვი-

მის შესახებ“ ჩინეთის ერთი იმპერატორის ამბავს გვიყვება, რომელსაც ჭამა ძალიან უყვარდა და ერთხელაც შეჯიბრება გამართა ახალი მზარეულის შესარჩევად. იმპერიის სხვადასხვა კუთხიდან ჩამოვიდნენ ქვაბებით, ხორციით, ხილითა და მწვანილით დახუნძლული მზარეულები. ყველა ცდილობდა იმპერატორის გულის მოგებას, მაგრამ იმას, ბავშობიდანვე საუკეთესო კერძებს დაჩვეულს, უკვე აღარაფერი მოსწონდა, ყველა საჭმელი მობეზრებული ჰქონდა. უცებ მის წინაშე ღარიბულად ჩაცმული მზარეული წარსდგა, ხელში შუშის პატარა ჭურჭელი ეჭირა. „რა გაქვთ ამ შუშაში?“ – ჰკითხა იმპერატორმა. – „წვიმის წყალი, თქვენო ბრწყინვალეზავ“, – მიუგო მზარეულმა და სახტად დარჩენილ დამსწრეთა თვალწინ თავისი განაფული ხელებით მოამზადა ომლეტები, ორცხობილას საფენში შემწვარი წვიმის ნაჭრები, დესერტად კი წვიმის – კრემ-ბრიული.

იმპერატორმა არნახულად მოილხინა, მადლობა გადაუხადა მზარეულს ახალი, უჩვეულო კერძისთვის და... რადგან სურდა, დარწმუნებული ყოფილიყო, რომ, მის გარდა, ვერავინ ვერასდროს იგემებდა ამ კერძებს, მზარეულის სიკვდილით დასჯა ბრძანა.

აბა, თუ მიხვდები, ვის ჰგავს, ვინ გახსენდებაო, – გამომცდელად, ღიმილით მკითხა ბატონმა გოგომ.

როგორ არა-მეთქი. რა მაგარია!

– ხო გავს გამსახურდიას?

ჰო, რალაცით ნამდვილად ჰგავს იმ მთავარ სიუჟეტს, კონცეფციას, რაზეც „დიდოსტატის მარჯვენა“ აგებული და ეს ეპიგრაფშივე ჩანს: „ხეკორძულას წყალი მისვამს, მცხეთა ისე ამიგია, დამიჭირეს, მკლავი მომჭრეს, რატომ კარგი აგიგია“, ოლონდ რომანში მკლავის მოჭრის ლეგენდარულ ამბავს ხელისუფალის მარტივი ეგოცენტრული მიზეზი კი არ უდევს საფუძვლად,

არამედ მძაფრი ადამიანური ვნებები. სასიყვარულო სამკუთხედი, გადაყენებული ხუროთმოძღვრის ინტრიგები და ყველაფერი ის, რაც თან სდევს თავისუფალი ხელოვანის წარმატებას: შური, სიძულვილი, მარტოობა.

ამასთან ერთად, მარტენ პაჟის „იმპერატორი“ უზენაესი ხელისუფალია და მწერალს მისი ადამიანური ბუნების ჩვენება არც უნდა და არც სჭირდება; კონსტანტინე გამსახურდიას მეფე გიორგი კი ვაჟკაციც არის და მშიშარაც, კეისარს ებრძვის და ემინია ხვიარის ფესვებისა და თავის აღსარებაში არც იმას მალავს, მრავალი ცოდვა რომ მიუძღვის ამქვეყნად, როგორც მეფეს, ისე კაცს, მაგრამ ისიც დაეფიცება, რომ თავისი ქვეყნისთვის არასოდეს უღალატია.

კიდევ ერთი დეტალია: იმპერატორი კლავს მზარეულს და მასთან ერთად კვდება წვიმისგან დამზადებული საუცხოო კერძების საიდუმლო; კონსტანტინე გამსახურდიას მეფე გიორგი გასცემს ხუროთმოძღვრისთვის მკლავის მოკვეთის ბრძანებას, მაგრამ არსაკიდის მიერ აგებული სვეტიცხოველი რჩება მარადიული ხელოვნების სიმბოლოდ (სამაგიეროდ, არსაკიდის სიკვდილის შემდეგ კვლავაც აღზევებულ ფარსმან სპარსს მიაქვს საფლავში რკინისმკვნიტელი ხმლების საიდუმლო).

კონსტანტინე გამსახურდია და მარტენ პაჟი – ესეც კიდევ ერთი გადაკვეთის წერტილი. მსგავსებები და ის განსხვავებები, რომლის პოვნის სურვილიც მსგავსების აღმოჩენისთანავე გიჩნდება. ისე, ხომ გახსოვთ, ორი თითქმის იდენტური ნახატი რომ ქვეყნდებოდა გაზეთებში მინანქრით, იპოვეთ ამდენი და ამდენი განსხვავებაო. ვინმემ მართლა უნდა მოიცალოს, ჩამოუაროს ამ ლიტერატურას და ეგ მსგავსებები და გადაკვეთები სათითაოდ ამოკრიბოს. შთამომავლობა არ დაუვინწყებდა.

ოლდოს ჰექსლი

ნორჩი არქიმედე

ინგლისელი მწერალი და ფილოსოფოსი ოლდოს ლეონარდ ჰექსლი (1894-1963) თავდაპირველად ცნობილი იყო, როგორც ლიტერატურისა და თეატრის კრიტიკოსი. 1918-1923 წლებში მან გამოაქვეყნა ლექსების კრებული; 20-იან წლებში, იდეური პოზიციით, ახლოს იდგა „დაკარგული თაობის“ მწერლებთან. მას ეკუთვნის მრავალი რომანი, ისტორიული ბიოგრაფია, მოთხრობა, ესე, მოგზაურობის ჩანაწერი, ფილოსოფიური ტრაქტატი და სხვა. მწერალს სახელი გაუთქვა 20-30-იან წლებში შექმნილმა რომანებმა – „ყვითელი ქრომი“, „მასხრული ფერხული“, „ის უნაყოფო ფოთლები“, „კონტრაპუნქტი“, „ბრმა გაზაში“, „საოცარი ახალი სამყარო“. სხვადასხვა წლებში მწერალი შვიდჯერ იყო ნომინირებული ნობელის პრემიაზე.

მკითხველს ვთავაზობთ ოლდოს ჰექსლის ერთ-ერთი საუკეთესო მოთხრობის „ნორჩი არქიმედეს“ ქართულ თარგმანს.

იმ ადგილის შერჩევა საბოლოოდ მშვენიერმა ხედმა გადაგვანყვეტინა. სახლს უნაკლო ნამდვილად არ ეთქმოდა – ქალაქიდან კარგა მოშორებით იდგა და ტელეფონიც არ ჰქონდა. ქირა საკმაოდ მაღალი იყო, კანალიზაცია – ერთობ უბადრუკი. მთვარიან ღამეებში უხეიროდ ჩასმული მინები ისე ზანზარებდნენ ფანჯრის ჩარჩოებში, თავი სასტუმროს ომნიბუსში გეგონებოდათ; ელექტრული სინათლე რატომღაც წამდაუნუმ ქრებოდა და ხმაურიან წყვდიადში გვტოვებდა. სახლს სააბაზანო დიდებული კი ჰქონდა, მაგრამ არ მუშაობდა ელექტრული ტუმბო, რომელსაც ტერასაზე დადგმულ ბაკში დაგროვილი წვიმის წყალი ზემოთ უნდა ამოექაჩა. შემოდგომობით სასმელი წყლის ჭა შრებოდა. დიასახლისიც ერთი ცრუ და თაღლითი ვინმე გამოგვდგომო-

და, მაგრამ ასეთი ნაკლოვანებანი ხომ ყოველ ნაქირავებ სახლს აქვს, ყველგან, მთელ მსოფლიოში. იტალიის კვალობაზე ისინი სულაც არ იყო სერიოზული. მე მინახავს ბევრი სახლი, ყველა ეს და კიდევ სხვა მრავალი ზადიც რომ ჰქონია და ის ღირსებებიც ჰკლებია, ჩვენსას რომ გვატანინებდა. ამ ღირსებებს წარმოადგენდა სამხრეთის მხარეს გაშენებული ბაღი და საზამთრო და საგაზაფხულო ტერასები, ვრცელი გრილი ოთახები – შუა ზაფხულის ხვატს რომ არ გაგრძნობინებთ, კოლოებისგან თავისუფალი მთის ჰაერი და ბოლოს, ის დიდებული ხედი.

ხედი და რა ხედი! უფრო კი ხედების წყება. ის ხომ ყოველდღიურად იცვლებოდა; ადამიანს შინიდან გაუსვლელად იპყრობდა პეიზაჟის დაუსრულებელი ცვლილების შთაბეჭდილება: მას შეეძ-

ლო მოგზაურობის მთელი ხიბლი მისთვის დამახასიათებელი დაქანცულობის გარეშე შეეგრძნო. შემოდგომის დღეებში ყველა ხეობა ნისლით ივსებოდა და აპენინის მწვერვალები უცნაურად ამოიშრებოდნენ ხოლმე წყნარი ვერცხლისფერი ტბის გაღმა. იყო დღეები, როცა ნისლი ლამის ჩვენი მთის თხემამდე აღწევდა. ის ისეთ მსუბუქ ფანტაზიაში გვხვევდა, რომ გვეჩვენებოდა, თითქოს ნისლისფერი ზეთისხილის ხეები, ჩვენს ფანჯრებს ქვემოთ, ხეობისკენ გადახრილნი, თავიანთ სულიერ არსში იმალებოდნენ და იმ პატარა, დაბინდულ სამყაროში, რომელშიც აღმოვჩენილიყავით, მხოლოდ მყარი და მკაფიო საგნები – ორი მაღალ-მაღალი შავი კვიპაროსი მომწყვდეულიყო. ისინი გორაკიდან ასი ფუტის დაყოლებაზე, ერთ პატარა, შვერილ ტერასაზე ამოზრდილიყვნენ. ჰერკულესის სვეტების¹ ეს წყვილი – შავნი, ნანვეტებულნი და მყარნი, იდგნენ იქ, ნაცნობი სამყაროს დასალიერზე; მათ ქვეშ ფერმკრთალი ღრუბელიდა მოჩანდა, ირგვლივ – მხოლოდ დაბინდული ზეთისხილის ხეები.

ეს ზამთრობით, გაზაფხულსა და შემოდგომაზე კი დღეები მუდამ უღრუბლო იყო ან, ხატოვნად რომ ვთქვათ, ორთქლის ნაირგვარი ვეება მოტივტივე ფორმებით აღბეჭდილი, ფორმებით, რომლებიც შორეულ, დათოვლილ მთებს ზემოთ თოვლივით ნელ-ნელა იშლებოდნენ ელვარე, ღია ლურჯი, უზარმაზარი

ცის ნაჭრების მოძრაობის საპირისპიროდ და ცის სიმაღლეზე ღმერთების ნაკვეთი და ჯერაც დაუსრულებელი გაბერილი ქსოვილები, გედები, ჰაერის მარმარილოები, მანამ დაღლილნი, სანამ შექმნიდნენ, მთვლემარენი მიჰყვებოდნენ ქარს და თან ფორმას იცვლიდნენ. მზე ამოდიოდა, მათ მიჰყვებოდა და იმნამსვე დაბლობში ჩანოლილი ქალაქი უფერულდებოდა, ჩრდილში თითქმის იკარგებოდა, ის კი, როგორც ვეებერთელა თვალი პატიოსანი, გორაკებს შორის თითქოსდა საკუთარი შუქით ბრწყინავდა. თუ მახლობელ დაბლობს ჩახედავდით, რომელიც ჩვენი მთის თხემიდან ქვემოთ, არნოსკენ გაშლილიყო, გადაიხედავდით ქვემოთ, მუქი კალთიდან იმ გორაკისაკენ, რომლის უშორეს შვერილზეც აღმართულიყო სან მინიატოს² ტაძარი; თვალს მოჰკრავდით თავისი ქვის სვეტებზე გრაციოზულად დამჯდარ უზარმაზარ გუმბათს, ოთხკუთხა სამრეკლოს, სანტა კროჩეს³ ნანვეტებულ კოშკსა და სინიორიას⁴ მოჩარდახულ კოშკს – სახლების ლაბირითების ხლართში ამომართულს, გამორჩეულსა და ბრწყინვალეს, როგორც ძვირფასი ქვებისგან ნაკვეთ მცირე რამ საგანძურს. ეს მხოლოდ ნამიერად, შემდეგ კი მათი შუქი კიდევ ერთხელ ქრებოდა და მოგზაური სხივი ინდიგოსფერ გორაკებს იქით, განცალკევებულ, ოქროსფერ თხემს ირჩევდა.

იყო დღეები, როცა ჰაერი ჩავლილი

1 ჰერკულესის სვეტები – ჰერკულესის (ჰერაკლეს) სვეტები – ორი ერთმანეთის მოპირდაპირე კლდე ახლანდელი გიბრალტარის ორსავე მხარეს. ბერძენთა რწმენით, ჰერაკლემ, რომელიც გერიონის ხარების მოსატაცებლად მიდიოდა, აფრიკის უდაბნოები გაიარა და უკიდურეს დასავლეთ საზღვარს მიაღწია. იქ ვინრო სრუტის ორსავე მხარეს, თავისი მეთავე გამირობის უკვდავსაყოფად, ქვის ორი უზარმაზარი სვეტი (ორი კლდე) აღმართა.

2 სან მინიატო – (იტალ. • *San Miniato*) ქალაქი იტალიაში, ტოსკანას რეგიონის პიზას პროვინციაში.

3 სანტა კროჩე – სანტა კროჩეს ბაზილიკა (იტალ. *Basilica di Santa Croce*) – ფრანცისკანული ეკლესია ფლორენციაში, ცნობილი ჯოტოს ფრესკებით და გამოჩენილი იტალიელების საფლავებით.

4 სინიორია – ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანო.

თუ მოახლოებული წვიმების გამო ნოტივდებოდა და ყველა შორეთი უჩვეულოდ ახლო და სუფთა გეჩვენებოდათ. ზეთისხილის ხეები შორეულ ფერდობებზე ერთმანეთისგან განცალკევდებოდნენ, შორი სოფლები უნატიფესი სათამაშოებივით მშვენიერნი და სულისშემძვრელნი მოჩანდნენ. ზაფხულობით, დროდადრო, ქვეა-ქუხილის მოახლოებისას, ელვარე და მზით განათებული მასები შავსა და მკვრივ მენამულ მასებს უპირისპირდებდნენ, გორაკები და თეთრი სახლები კი ისე ანათებდნენ, თითქოსდა უსასოოდ, მკვდომარე ფუფუნებაში, რაღაც საშინელი უბედურების ზღვარზე იმყოფებოდნენ.

როგორ და რანაირად არ იცვლებოდნენ გორაკები. ყოველდღიურად, ყოველ საათს, ლამის სულ გადასხვაფერდებოდნენ ხოლმე. ზოგჯერ, თუ ფლორენციის დაბლობს გახედავდით, ცის გასწვრივ მხოლოდ მუქლურჯ სილუეტს შენიშნავდით.

პეიზაჟს სიღრმე არ გააჩნდა; იყო მხოლოდ ბრტყელი დაკიდული ფარდა ზედ მიხატული მთების სიმბოლოებით და მერე, თითქმის უეცრად, როცა ღრუბელი გადაივლიდა ან, როცა მზე რაღაც დონემდე ცაზე დაეშვებოდა, ეს ბრტყელი სახილველი თავისთავად იცვლებოდა და იქ, სადაც უნინ მხოლოდ მოხატული ფარდა მოჩანდა, ახლა ერთმანეთის უკან მთების წყებათა წყება აღიმართებოდა. მათი ფერი თანდათან იცვლიდა ტონს და ყავისფრიდან, ნაცრისფერისა თუ მწვანე ოქროსფერიდან ღია ლურჯში გადადიოდა. იმ მომენტამდე, სანამ ერთ მთლიან მასად შეერწყმოდნენ ერთურთს, ისინი საკუთარ ნაწილებად იყვნენ დაშლილნი. ფიეზო-

ლე,¹ რომელიც ჩვეულებრივ მონტე მორელოს² ერთადერთ მწვერვალად მოჩანდა, ახლა წარმოგვიდგებოდა მთების სხვა მასივის შვერილად, რომელიც უფრო დიდი მეზობლის უახლოესი ბასტიონებისაგან ღრმა და დაჩრდილული ველით გამოყოფილიყო.

შუადღისას, ზაფხულის პაპანაქებაში, პეიზაჟი ბუნდოვანდებოდა, იფშვებოდა და თითქმის უფერულდებოდა მზის ქვეშ. გორაკები ცის მოცახცახე ფორმებში იკარგებოდნენ. შუადღე რომ გადავიდოდა, მაშინ კი პეიზაჟი კვლავ ცოცხლდებოდა, გაუცხოება ეკარგებოდა და არაფრობიდან კვლავ თავის ფორმასა და სიცოცხლეს იბრუნებდა და მისი სიცოცხლე, როცა გრძელი შუადღისას მზე ნელ-ნელა ეშვებოდა, ყოველნუთიერად სულ უფრო სისხლსავსე ხდებოდა და მისი შუქი თავისი მსახური, გრძელი, მუქი ჩრდილებით, ასე ვთქვათ, მიწის ანტიომიას აშიშვლებდა. გორაკები – მათი დასავლური ციცაბო კალთების ბრწყინვალეობა და მზის შუქს მოკლებული ყოველი ფერდობი ღრმად იჩრდილებოდა და მკვრივი, ამოზნექილი და მყარი ხდებოდა. პატარ-პატარა ნაკეციები და ღრმულები, მიწაზე რომ მოჩანდნენ, იშლებოდნენ. მთის მწვერვალიდან აღმოსავლეთისკენ, ემას³ დაბლობის გასწვრივ დიდი, თითქმის ვერტიკალური, მუდმივად მზარდი ჩრდილი ეცემოდა; მთელი ქალაქი გარემომცველი ველის სიკაშკაშეში ჩამუქებული წვებოდა და, როცა ჰორიზონტზე მზე ილეოდა, შორეული გორაკები მის თბილ შუქში ლივლივებდნენ მანამ, სანამ მათ განათებულ ფერდობებს მუქყვითელი ვარდების ფერი ედოთ, მაგრამ ველები მალევე ივსებოდნენ საღამოს ლურჯი ბურუსით, რომელიც ზევითკენ იზრდე-

1 ფიეზოლე – (იტალ. • *Fiesole*) – ქალაქი იტალიაში, ფლორენციის პროვინციაში, ტოსკანას რეგიონში.

2 მონტე მორელო – მთა ფლორენციის ველზე (დაახ. 935მ.), მდებარეობს ფლორენციის ჩრდილო-დასავლეთით..

3 ემა – პატარა მდინარე ფლორენციაში.

ბოდა და იზრდებოდა. დასახლებული ფერდობების დასავლეთის ფანჯრებში ცეცხლი ქრებოდა, მხოლოდ მთის თხემები რჩებოდნენ განათებულნი და ბოლოს ისინიც ქრებოდნენ. მთები კვლავ უფერულდებოდნენ და მქრქალი სალამოს ცაზე ბრტყელ ნახატად ერწყმოდნენ ერთმანეთს. ცოტა ხანში ღამდებოდა კიდეც და, თუ მთვარეც სავსე იყო, ჩამკვდარი სცენის აჩრდილი კვლავ აჩნდა ჰორიზონტს.

ეს ფართო პეიზაჟი, თავისი ცვალებადი სილამაზით, ყოველთვის ინარჩუნებდა ადამიანურობისა და შინაურულობის თვისებას. ეს მას, ჩემი აზრით, მაინც აქცევდა საუკეთესო პეიზაჟად, რაც კი ოდესმე შემხვედრია. დღიდან დღემდე ადამიანი მის ნაირგვარ სილამაზეში მოგზაურობდა, მაგრამ მოგზაურობა ჩვენი წინაპრების მოგზაურობის მსგავსად ხომ ყოველთვის ცივილიზებულ სამყაროში მოგზაურობას გულისხმობს? ტოსკანას სანახებს, მის ყოველ მთას, დამრეც ფერდობებსა და ღრმა ველებს უფრო მეტად მისი მკვიდრნი ამშვენებენ. მათ დამუშავებული აქვთ მინის ყოველი მტკაველი, რისი დამუშავებაც კი შესაძლებელია. მათი სახლები მჭიდროდაა ჩადგმული მთის თხემზეც კი და მათი ველები დასახლებულია. აქ მთის თხემზე მყოფი მარტოხელა კაცი არ ჰგავს უდაბნოს განდეგილს. ადამიანთა კვალი ქვეყანაში ყველგან იძებნება – ამას კმაყოფილებით აღიქვამთ, როცა ირგვლივ მიმოიხედავთ და კაცს უჩნდება იმის განცდა, რომ უკვე საუკუნეები და ათასწლეულებია, რაც ეს მისია – დამორჩილებული, დაქვემდებარებული და გაადამიანურებული. ველური, უკაცრიელი მიწები, ქვიშრობი და ხშირი ტყეები აქ იშვიათია, მათი მონახულება სულს კი აღხენს, მაგრამ მხოლოდ დროებით, მაგრამ ასე მოშორებულ ადგილას, ღვთაებრივთან ერთად, ეშმაკეული ზემოქმედებაც საცნაურია. მცენარეთა და სხვა არსებების ვეგეტატიური ცხოვრება უცხო და მტრულია ადამიანებისთვის. ისინი თავს

ლაღად მხოლოდ იმ ადგილებში გრძნობენ, რომლებიც გაითავისეს, რომელთა შემოგარენზეც ბატონობენ და, სადაც მათი დასახლებები რიცხვობრივად აჭარბებს და ამეტებს ვეგეტატიურ არსებებს. ტოსკანური პეიზაჟის პირქუში ტყეებისგან განძარცვული და განაშენიანებული ტერასები მთის მწვერვალებამდეც კი გაადამიანურებული და უსაფრთხოა. მათ, ვინც მის შუანელზე ცხოვრობს, ზოგჯერ ესურვილებათ შორი, უკაცრიელი, უსიცოცხლო ან უცხოელებით დასახლებული რომელიღაც ადგილის ნახვა, მაგრამ ამ სურვილს მალევე იკლავენ და სიხარულით უბრუნდებიან ცივილიზებულ და ათვისებულ ადგილს.

მე მივხვდი, რომ სახლი მთის მწვერვალზე საცხოვრებლად იდეალურია, ვინაიდან აქ, ამ უსაფრთხო და გაადამიანურებული პეიზაჟის წიაღში, კაცს შეუძლია სრულად განმარტოვდეს, თუკი ეს მას სურს. მეზობლები აქ იდეალურნი და საუკეთესონი არიან, რადგან თავისთვის იკეტებიან და მათ თვალს ვერასოდეს მოჰკრავთ.

ჩვენი უახლოესი მეზობლები (ცხადია, ფიზიკურ სიახლოვეს ვგულისხმობ) ჩვენთან ძალიან ახლოს ცხოვრობდნენ. ჩვენ გვეჭირა, შეიძლება ითქვას, ორი რიგი ერთსა და იმავე სახლში. ერთი იყო გლენკაცის ოჯახი, რომელიც გრძელ, ქვემო შენობაში ცხოვრობდა. მისი შენობის ნაწილს საცხოვრებელი ფართი, ნაწილს კი ვილაზე მიდგმული საჯინიბო, საწყობები და ბოსელი შეადგენდა. დანარჩენი მეზობლები – პერიოდული მეზობლები, მხოლოდ კარგ დარში დროდადრო რომ ამოდიოდნენ ხოლმე ქალაქიდან, ვილის მეპატრონეები იყვნენ, რომელთაც თავიანთთვის დაეტოვებინათ უზარმაზარი L-სებური სახლის უფრო პატარა ფლიგელი – მხოლოდ ერთი დუჟინი თუ ცოტა მეტი ოთახებისა, ჩვენთვის კი დანარჩენი თვრამეტი თუ ოცი დაეთმოთ.

ეს იყო უცნაური წყვილი – მოხუ-

ცი ქმარი, უსახური, ჩამომჭკნარი და მობარბაცე, სულ ცოტა, სამოცდაათი წლის იქნებოდა. სენიორა კი ასე ორმოცამდე – დაბალი, საკმაოდ ფაშფაშა, კოტიტა ხელ-ფეხითა და დიდრონი, მუქზე მუქი შავი თვალებით, რომელთაც ის კომიკოსის მთელი ოსტატობით იყენებდა. მისი სასიცოცხლო ენერგია, თუკი მის გამოყენებას შეძლებდით და აიძულებდით, რაიმე სასარგებლო საქმეს მოხმარებოდა, მთელ ქალაქს გაანვდენდა, მაგალითად, ელექტრონულ შუქს. მე თუ მკითხავთ, ფიზიკოსები, ატომისგან ენერგიის მიღებაზე რომ მუშაობენ, ბევრად მოგებულნი დარჩებიან, თუკი საამისოდ უახლოეს სახლს მიადგებიან და იქაურ სანგვინური ტემპარამენტის დიასახლისებში დაგროვილ სასიცოცხლო ენერგიას მოიხმარენ. ეს ენერგია საზოგადოებრივი და სამეცნიერო ორგანიზაციების ამჟამინდელი უნიათობის გამო ჩვეულებრივ ასე სამწუხაროდ იხარჯება სხვათა საქმეებში ჩარევაში, ემოციური სცენების გამართვაში, სიყვარულზე ფიქრსა და მის მოპოვებაში და მამაკაცთათვის ცხოვრების იქამდე გართულებაში, რომ მათ შრომის უნარი წაერთვათ.

სენიორა ბონდი თავის მოჭარბებულ ენერგიას, ყველაფერთან ერთად, მდგმურების გასაავათებაშიც ხარჯავდა. მოხუც ჯენტლმენს, შეუბღალავი რეპუტაციის ვაჭარს, რომელსაც სამუშაოსთვის თავი უკვე დაენებებინა, ჩვენთან ურთიერთობა ეკრძალებოდა. სახლის სანახავად რომ მივედით, იქაურობა ცოლმა დაგვათვალიერებინა. ეს სწორედ მან, თავისი მომხიბვლელობის უხვი ჩვენებით, თვალების შეუდარებელი ტრიალით აქო და აქო ელექტრული ტუმბო და ხოტბა შეასხა სააბაზანოს, რომლის გათვალისწინებითაც, როგორც გვიმტკიცებდა, უჩვეულოდ ზომიერი ქირა შემოგვთავაზა. როცა ვიხილავდით საკითხს, გამოგვეძახებინა თუ არა ინსპექტორი სახლის გასასინჯად, მან ისე დაბეჯითებით გვთხოვა, ტყუი-

ლად ნუ გადაყრით ფულს ამ ზედმეტობაშიო, თითქოსდა ჩვენი კეთილდღეობა მხოლოდ მისი საქმე ყოფილიყო. „ბოლოს და ბოლოს, ჩვენ ხომ პატიოსანი ხალხი ვართ. აზრად არ მომივა უვარგისი ბინა დაგითმოდ. მენდეთ!“ – გვითხრა მან და თავისი მიმზიდველი, ტკივილის გამომხატველი დიდებული თვალები ისე მომაპყრო, თითქოსდა მთხოვდა, ჩემი ეჭვიანობით მისთვის შეურაცხყოფა არ მიმეყენებინა. მან ინსპექტორზე მსჯელობა შეგვანწყვეტინა და იმის მტკიცებას მოჰყვა, რომ ჩვენი ბიჭუნასთანა ულამაზესი ანგელოზი ჯერ არ ენახა. ამით დასრულდა ჩვენი გასაუბრება სენიორა ბონდისთან და საბოლოოდ გადავწყვიტეთ, სახლი გვექირავა.

„რა მომხიბვლელი ქალია“, – ვთქვი მე, როცა სახლი დავტოვეთ, ელიზაბეტი კი, მგონი, ამაში მთლად დარწმუნებული არ იყო.

მერე ტუმბოს ეპიზოდიც დაიწყო.

იმავე საღამოს, როგორც კი სახლში შევედით, ელექტრობა ჩავრთეთ. ტუმბომ ძალზე სახასიათო ხმა კი გაუშვა, მაგრამ სააბაზანოს ონკანებში წყალი არ წამოვიდა. ერთმანთს ეჭვით გადავხედეთ.

„მომხიბვლელი ქალია, არა?“ – წარბი აზიდა ელიზაბეტმა.

მოვისურვეთ, სახლის მეპატრონეებს დავლაპარაკებოდით, მაგრამ მოხუცმა ბატონმა რატომღაც ვერასოდეს შეძლო ჩვენი მიღება, სენიორა კი, როგორც წესი, ან შინ არ იყო, ან თავს შეუძლოდ გრძნობდა. ჩვენ მათ ბარათებს ვუტოვებდით. ისინი არ გვპასუხობდნენ. ბოლოს და ბოლოს მივხვდით, რომ ერთ შენობაში ჩვენთან ერთად მცხოვრებ სახლის მეპატრონეებთან დაკავშირების ერთადერთი გზა ფლორენციაში ჩასვლა და იქიდან მათთვის სასწრაფო შეკვეთილი წერილის გაგზავნა იყო. ისინი იძულებული გახდებოდნენ, ორ სხვადასხვა ქვითარზე მოენერათ ხელი და, იმ შემთხვევაში, თუკი ჩვენ ორმოცი სანტიმით მეტსაც გადავიხდიდით, მესამე დამადასტურე-

ბელ დოკუმენტზეც, რომელიც შემდეგ უკან დაგვიბრუნდებოდა. ეს არ იყო ჩვეულებრივი წერილები თუ ჩანაწერები, რომლებიც მათ იმის თქმის უფლებას მისცემდა, რომ კომუნიკაცია არ შედგა. ბოლოს, როგორც იქნა, ჩვენს საჩივრებზე გვიპასუხეს. სენიორა, რომელიც ყოველ წერილს თავად წერდა, გვიმტკიცებდა, ტუმბო რომ არ მუშაობს, ეს სავსებით ბუნებრივია და ცისტერნები ხანგრძლივი გვალვის გამოა ცარიელიო. მე კვლავ უნდა გამეგლო სამი მილი საფოსტო ოფისამდე იმისათვის, რომ დამერეგისტრირებინა ახალი წერილი, რომელშიც სენიორას შევახსენებდი, რომ გასული ოთხშაბათის კოკისპირული წვიმის გამო ბაკები არათუ სავსე, გადავსებულნიც კი იყო. პასუხად მან მომწერა, საბანაო წყალი არ არის კონტრაქტით გათვალისწინებული და, თუკი ის ასე ძლიერ გასურთ, რატომ არ შეამოწმეთ ტუმბო, სანამ სახლს იქირავებდითო? ქალაქში კიდევ ერთი წასვლა დამჭირდა იმისათვის, რომ გვერდითა ბინაში მოსახლე სენიორასთვის შემეხსენებინა თავისი ფიცი, მის კეთილსინდისიერებაში ეჭვი არ შეგვეპარვოდა და მეცნობებინა მისთვის, რომ სახლში სააბაზანო ოთახის არსებობა საბანაო წყალსაც თავისთავად გულისხმობს. ამაზე სენიორამ გვიპასუხა, რომ მას არ სურდა მიწერ-მოწერა ჰქონოდა ისეთ ხალხთან, რომლებიც მას ასე უხეშად მიმართავდნენ. ამის შემდეგ უკვე ადვოკატს მივმართე. ტუმბო ორი თვის თავზე, მხოლოდ მას შემდეგ გამოცვალეს, რაც სენიორას აღსრულების ფურცელი გადაეცა. ეს ყველაფერი არც თუ ისე ცოტა დაგვიჯდა.

ერთ დღესაც, როცა ეს ამბავი დასასრულისკენ მიდიოდა, მოხუც ჯენტლმენს გზაზე გადავეყარე. ის თავის ძალს ასეირნებდა, უფრო სწორად, ძალის ასეირნებდა მას – საითაც ძალის გაიქცეოდა, მოხუცი ბატონიც იქით მიჰყვებოდა და, როცა ის იმისათვის ჩერდებოდა, რომ დაეყნოსა ან მიწა აეჩეჩა, ან რომელი-

მე ჭიშკრის სვეტის პირდაპირ თავისი სავიზიტო ბარათი თუ შეურაცხმყოფელი გამონვევა დაეტოვებინა, სადავეს ხელჩავლებულ მოხუც ბატონს მისთვის მოთმინებით უნდა ეცადა. გვერდით რომ ჩავუარე, გზის პირას იდგა, ჩვენი სახლიდან რამდენიმე ასეული იარდით ქვემოთ. ძალის იმ კვიპაროსიდან ერთ-ერთის ფესვებს ყნოსავდა, ფერმის შესასვლელის ორივე მხარეს რომ აღმართულიყვნენ; შემომესმა ძალის ისეთი მხეცური ღრენა, თითქოს მას რაღაც შეუწყნარებელი შეურაცხყოფა მიაყენეს. მოხუცი სენიორ ბონდი, რომელსაც ძალის სადავით ეჭირა, არ იძვროდა. მას სწორი ნაცრისფერი შარვალი ეცვა, მუხლები ოდნავ მოხროდა, ტროსტს დაყრდნობდა და ნალვლიანი და დაბნეული იქაურობას ათვალთვლებდა. თვალის სკლერები ძველი ბილიარდის ბურთებივით გაუფერულეობდა. ნაცრისფერ, ღრმად დანაოჭებულ სახეზე დამთრგუნველად ედო წითელი ცხვირი. თეთრი, ბოლოებთან შეყვითლებული აჩეჩილი უღვაშები მრუდი კაცს სევდას მოჰგვრიდა. შავ ყელსაბამზე უმსხვილესი ბრილიანტი ეკეთა – ალბათ, ის, რითიც სენიორა ბონდი მოიხიბლა.

რომ მივუახლოვდი, ქუდი მოვიხადე. მოხუცი დაბნეულად მომაჩერდა და გავცდი თუ არა, მაშინვე მიცნო.

„მოიცადეთ!“ – გამომძახა მან. – „მოიცადეთ!“ და აჩქარებით დამედეგნა. – „მოიცადეთ!“ – ძალის, რომელიც სრულიად მოულოდნელად გაიტაცეს, ერთგვარ უხერხულ მდგომარეობაში მყოფი (ის ამ დროს სამაგიეროს მიგებით იყო დაკავებული იმ შეურაცხყოფისათვის, კვიპაროსის ფესვებზე რაც დახვდა), თავს უფლება მისცა, პატრონს მიჰყოლოდა. მეტად გაოცებული კი იყო ამით, მაგრამ მაინც დამორჩილდა პატრონს: – „მოიცადეთ!“

გავჩერდი.

„ჩემო ძვირფასო ბატონო,“ – მომმართა მოხუცმა ჯენტლმენმა, პალტოს გადანაკეცზე ხელი წამავლო და მეტისმე-

ტად უამურად ჩამბერა სახეში. – „მინდა მოგიბოდიშოთ“, – თან ირგვლივ მიმოიხედა, თითქოს შიშობდა, ვინმეს არ მიეყურადებინა: – „მინდა მოგიბოდიშოთ იმ უბადრუკი ტუმბოს გამო“, – განაგრძო მან. – „მერწმუნეთ, საქმე რომ მხოლოდ ჩემს ხელთ ყოფილიყო, მე მას მაშინვე მოვაგვარებდი, როგორც კი გვთხოვეთ. ცამდე მართალი იყავით – საბაზანო ოთახი უეჭველად საბანაო წყალსაც გულისხმობს. თავიდანვე ვიცოდი, რომ, თუკი თქვენ სასამართლოს მიმართავდით, აუცილებლად წავაგებდით. ეგეც არ იყო, ასე მგონია, კაცი თავის მდგმურებს შეძლებისდაგვარად კარგად უნდა მოექცეს, მაგრამ ჩემი ცოლი“, – აქ მან ხმას დაუნია. – „ფაქტია, რომ მას უყვარს ასეთი რამეები, მაშინაც კი, როცა იცის, რომ ტყუის და არაფერი გამოუვა და კიდევ, ის იმედოვნებდა, ამის თქმასაც გაგებდავ, რომ თქვენ თხოვნით დაიღლებოდით და თავად მოაგვარებდით ამ საკითხს. თავიდანვე ვუთხარი მას, რომ ჩვენ უნდა დაგვეთმო, მაგრამ ამის გაგონებაც კი არ სურდა. როგორც ხედავთ, მას ეს სიამოვნებს, თუმცა უკვე მიხვდა, რომ ტუმბო უნდა შეაკეთოს. ორ-სამ დღეში თქვენ გექნებათ საბანაო წყალი. მე კი მაინც ვიფიქრე, მეთქვა თქვენთვის, როგორი...“ – სიტყვა გაუნყდა. – ნაგაზი, რომელიც იმ დროისათვის დაბნეულობისაგან გამორკვეულიყო, უეცრად დაიძრა და დაიღრინა. მოხუცი ჯენტლმენი, სადავის მოქაჩვით, გაუბედავად შეეცადა, დაეკავებინა ცხოველი, შემდეგ ნებაზე მიუშვა და იძულებული გახდა, თავადაც მიჰყოლოდა.

„როგორ ვწუხვარ, რომ ეს პატარა გაუგებრობა...“ – განაგრძობდა ის, როცა მშორდებოდა, მაგრამ სიტყვა აღარ დასცალდა. – „ნახვამდის!“ – თავაზიანად გაიღმა და დამნაშავეს გამომეტყველება მიიღო – თითქოს უცბად გაახსენდა მივინყებელი მოვალეობა, რომლის განმარტების დროც არ ჰქონდა. – „ნახვამდის!“ – ქუდი მოიხადა და ძალღს მიუბრუნდა.

კვირისთავზე წყალი მართლაც წამოვიდა. ჩვენი პირველივე ბანაობის დღეს სენიორა ბონდი, მტრედისფერ-მონაცრისფრო ატლასის კაბითა და მთელი თავისი მარგალიტებით მოპრანჭული, კარს მოგვადგა და დაგვიძახა.

„დამშვიდდით?“ – გვკითხა მომხიბვლელი გულახდილობით, როცა ხელი გამოგვინოდა. დავარწმუნეთ, რომ, რადგან ჩვენი მოთხოვნა დაკმაყოფილდა, ნამდვილად დავმშვიდდით.

„და რატომ მწერდით ასეთ საშინლად უხემ წერილებს?“ – გვკითხა მან და, ისეთი მაყვედრებელი მზერით მოგვაცქერდა, ყველაზე დაუნდობელი ბოროტმოქმედის გულსაც რომ შეძრავდა. – „არა, ის აღსრულების ფურცელი რაღა იყო! ეს როგორ იკადრეთ? ლედის...“

რალაც ნავილულულე ტუმბოსა და ბანაობის სურვილზე.

„ნუთუ მოელოდით, რომ გიპასუხებდით, როცა ასეთი ტონით მელაპარაკებოდით? სხვაგვარად რატომ არ მომმართეთ? ზრდილობიანად, თავაზიანად?“ – გამიღმა და მოხამხამე ქუთუთოები ძირს დაუშვა.

მივხვდი, რომ, ჯობდა, საუბრის თემა შეგვეცვალა. ამაზრზენია, როცა მართალ ადამიანს აიძულებენ, თავი დამნაშავედ იგრძნოს.

რამდენიმე კვირის შემდეგ სენიორას სათანადოდ რეგისტრირებული და ექსპრეს მესენჯერით გამოგზავნილი წერილი მივიღეთ, რომლითაც გვეკითხებოდა, რა აზრის ვიყავით ქირის თანხის შეცვლაზე. ის გვატყობინებდა, რომ შეთანხმებული გადასახადი მხოლოდ ექვსი თვისთვის ევარაუდა და, რომ, თუ მის შემოთავაზებას დავთანხმდებოდით, გაუმჯობესებული პირობების გათვალისწინებით, ქირა მხოლოდ ოცდახუთი პროცენტით გაგვეზრდებოდა. ჩავთვალეთ, რომ გაგვიმართლა და ბოლოს, ხანგრძლივი მოლაპარაკების შემდეგ, ერთი წლის თანხის მხოლოდ თხუთმეტი პროცენტით მომატებაზე შევთანხმდით.

ეს კი ნამდვილად გვიღირდა. ასეთ შეუწყნარებელ გამოძალვას ისევ არაჩვეულებრივი ხედვის გამო შევეგუეთ. ამ სახლის მოწონებისთვის კიდევ ერთი მიზეზი გვქონდა. იქ სულ რამდენიმედღიანი ცხოვრების შემდეგ ყველაზე მეტად იმან მოგვხიბლა, რომ მივხვდით, რა საუკეთესო მეგობრობას გაუნევდა ჩვენს პატარა ბიჭს მეზობელი გლექსკაცის უმცროსი ვაჟი. მისი ბიჭუნა, სახელად გვიდო, თავის და-ძმებში ყველაზე უმცროსი იყო, ჩვენს რობინზე ხუთი თუ ექვსი თვით იყო დიდი. ბავშვები რომ გავიცანით, დედა მათ ორი თუ სამი წლის გარდაცვლილი ჰყავდათ. გვიდოს ორი უფროსი ძმა, მამასთან ერთად, ყანაში მუშაობდა; უფროსი და სახლს უვლიდა, უმცროსი კი, რომელსაც ის-ის იყო სკოლა დაემთავრებინა, მასაც ეხმარებოდა და გვიდოსაც თვალყურს ადევნებდა. გვიდო მაშინ მხოლოდ მეშვიდე წელში იყო გადამდგარი და მაინც დიდ ყურადღებას არ საჭიროებდა, – ღარიბთა შვილები ხომ, ჩვეულებრივ, ადრეული ბავშვობიდანვე დამოუკიდებელნი და პასუხისმგებლობით სავსენი არიან.

მიუხედავად იმისა, რომ გვიდო ჩვენს პატარა რობინზე ორ-ნახევარი წლით იყო უფროსი (ამ ასაკში კი ოცდაათი თვე ნახევარი ცხოვრების გამოცდილებას ნიშნავს), აღმატებული გონიერებისა და სიძლიერის გამო, ის თავის დიდ უპირატესობას არავის აგრძნობინებდა. ასეთი თვინიერი, მომთმენი და ლმობიერი ბავშვი ჯერ არ მენახა. გვიდო არასოდეს დასცინოდა რობინს იმის გამო, რომ ის მას „აჯავრებდა“ და მის გასაოცარ ქმედებებს „იმეორებდა“. კი არ ღიზიანდებოდა და ემუქრებოდა უმცროს მეგობარს, პირიქით, რაც კი მას ეძნელებოდა, ყველაფერში ეხმარებოდა და ყველაფერს უხსნიდა, რასაც ის ვერ იგებდა. სამაგიეროდ, რობინიც ეთავყვანებოდა მას, დიდი ბიჭის ნიმუშად და სრულ ქმნილებად მიიჩნევდა და მონურად ბაძავდა მას ყოველ მხრივ, როგორც შეეძლო.

რობინის ეს ცდები, მიებადა თავისი მეგობრისათვის, ხშირად ღიმილისმომგვრელი იყო. ერთი აუხსნელი ფსიქოლოგიური კანონის მიხედვით, სიტყვები და ქცევები, თავისთავად, მეტად სერიოზულნი, კომიკურ ელფერს იღებენ მაშინ, როცა მათ იმეორებენ. უფრო ზუსტად თუ ვიტყვით, ცნობილია, რომ, თუ მიბაძვა განაზრახი პაროდიაა, მაშინ იმიტატორი, როცა ის ვინმეს მიბაძვაში აჭარბებს, ისე სასაცილო აღარ არის, როგორც მაშინ, როცა ზედმინევით ზუსტად აჯავრებს მას. ცუდი იმიტაცია სასაცილო მხოლოდ მაშინაა, როცა ის გულითადი და მხურვალე თავყვანების მცირე გამოვლინებაა და, რაც არ გამოსდით. რობინის მიბაძვები მეტწილად ასეთი იყო. მისი გმირული და წარუმატებელი ცდები, გაემეორებინა სიძლიერისა და ოსტატობის ის გამოვლინებანი, გვიდოს ასე რაც ეადვილებოდა, მეტისმეტად კომიკური გამოდიოდა. არანაკლებ სახალისო იყო გვიდოს ჩვევებისა და მანერიზმის ფრთხილი, გრძელი მიბაძვები. ყველაზე სასაცილო, როგორც სერიოზულად განხორციელებული და ყველაზე შეუთავსებელი იმიტატორისთვის, იყო ხოლმე მოაზროვნის მდგომარეობაში მყოფი გვიდოს რობინისეული განსახიერება. გვიდო მოაზროვნე ბავშვი გახლდათ, განსჯისა და უეცარი ჩაფიქრებისათვის გაჩენილი. მას ხშირად ნახავდით თავისთვის კუთხეში მიმჯდარს, ხელზე ნიკაპჩამოდებულსა და მუხლზე იდაყვდაყრდნობილს, ყველაფრისგან გამოთიშულსა და ღრმა მედიტაციაში ჩაძირულს. ზოგჯერ შუა თამაშსაც კი განწყვეტდა ხოლმე და, ზურგს უკან ხელებდანყობილი, შუბლშეჭმუხნილი და მინასდაშტერებული ჩერდებოდა. ასეთ დროს რობინი მისით ინუსხებოდა და, ცოტა არ იყოს, შფოთავდა. ის უცნაურად გარინდულ თავის მეგობარს შესცქეროდა. „გვიდო!“ – წყნარად დაუძახებდა ხოლმე. – „გვიდო!“ – მაგრამ გვიდო, ჩვეულებისამებრ, ფიქრებში ღრმად იყო წასული და არ პასუხობდა.

რობინიც არ ეშვებოდა, კვლავ ჩააცვივდებოდა და ისე ნელა უახლოვდებოდა მას, როგორც ამას გვიდოს მდგომარეობა კარნახობდა – ის ან ნაპოლეონივით ზურგს უკან ხელებდანიყობილი იდგა, ან მიქელანჯელოს ლორენცო დიდებულის პოზაში იჯდა ხოლმე და მასავით ფიქრებში ჩაღრმავებას ცდილობდა. თავისი ბრდღვიალა ლურჯი თვალების მხერვას ყოველ რამდენიმე წამში უფროსი ბავშვისაკენ იმისათვის მიმართავდა, რომ გაეგო, რამდენად ზუსტად ბაძავდა, მაგრამ ცოტა ხანში მას მოუსვენრობა იპყრობდა; რობინს მედიტაცია არ მოსწონდა. „გვიდო!“ – კვლავაც ხმამაღლა ეძახდა ის: – „გვიდო!“ – მერე ხელს წაავლებდა ხოლმე და ცდილობდა, ადგილიდან დაეძრა. ზოგჯერ გვიდო ფხიზლდებოდა და შეწყვეტილ თამაშს უბრუნდებოდა, ხან კი ყურადღებას არ აქცევდა მეგობარს. ნაღვლიანი და დაბნეული რობინი მარტო მიდიოდა სათამაშოდ, გვიდო კი კვლავინდებურად ჩაფიქრებული იჯდა თუ იდგა – სრულიად უტყვი. სერიოზულობისა და ჩაფიქრების ამ მისეულ სიმშვიდეში ბავშვს თვალები ულამაზესი უხდებოდა.

მას საკმაოდ დაშორიშორებული და მკრთალად ელვარე მონაცრისფრო, ლურჯი დიდრონი თვალები ჰქონდა – ასე უჩვეულო შავგვრემანი იტალიელი ბავშვისათვის. ისინი ყოველთვის ისეთი სერიოზული და მშვიდი არ იყო, როგორც ჩაფიქრების ამ მომენტებში. როცა თამაშობდა, ლაპარაკობდა ან იცინოდა, თვალები ენთებოდა ხოლმე და აზრის ეს სუფთა, მკრთალი ტბების ზედაპირები თითქოს მზის შუქით ბრწყინავი ტალღებით ირხეოდნენ. თვალებს ზემოთ ლამაზი შუბლი მოუჩანდა – მაღალი და ვარდის ფურცელივით ამოზნექილი. სწორი ცხვირი ჰქონდა, პატარა და მეტად ნაწვეტიებული ნიკაპი და კუთხეებში ოდნავი სევდით დახრილი პირი.

ერთი ფოტოსურათი შემომრჩა, რომელზეც ტერასას პარაპეტზე გვერდიგ-

ვერდ მჯდომი ეს ორი ბავშვია გადაღებული. გვიდო თითქოს კამერისკენაა მოტრიალებული, მაგრამ ოდნავ განზე და ქვემოთკენ იხედება. ხელები მუხლისთავზე გადაუჯვარედინებია და, ჩვეულ, მოაზროვნე, სერიოზულ და მედიტაციურ მდგომარეობაშია. ის ჩაფიქრების იმ პოზაშია, რომელშიც დიდი მხიარულებისა და შუა თამაშის შეწყვეტისას რომ ვხედავდით ხოლმე – სრულიად მოულოდნელად მისი გონება თავდავინწყებით ზეაიტაცებდა ყველაფერ მიწიერს, გაგვეცლებოდა და სიჩუმესა და თავის ლამაზ სხეულს დაგვიტოვებდა, როგორც ცარიელ სახლს, კვლავ მის დაბრუნებას რომ მოელოდა. გვიდოს გვერდით უზის პატარა რობინი, მისკენ მიბრუნებული, იმისათვის, რომ მგობარს ახედოს, სახე კამერისგან სანახევროდ შეუტრიალებია, თუმცა მისი ლოყის მრუდი ცხადყოფს, რომ ის იცინის. ცალი პატარა ხელი რალაცის ნიშნად ზევით აუნევიან, მეორე კი სახელოზე ჩაუვლია გვიდოსთვის, თითქოს სათამაშოდ წასვლაზე იყოლიებსო. პარაპეტიდან ჩამოშვებული მისი ფეხები ფოტოაპარატს იმ მომენტში დაუფიქსირებია, როცა ის მოუთმენელობისაგან შუაში მოხრია. რობინი დაბლა დასაშვებად და ბალში დამალობანას სათამაშოდ ემზადება. იმ პატარა ფოტოსურათზე ორივე ბავშვის ყველა სახასიათო თვისება ჩანს.

„რობინი რომ რობინი არ იყოს,“ – იტყოდა ხოლმე ელიზაბეტი. – „შეიძლება ბოდა მესურვა, რომ გვიდო ყოფილიყო.“

და მე ვეთანხმებოდი მას, მაშინაც კი, როცა ამ ბავშვისადმი განსაკუთრებულ ინტერესს ჯერ კიდევ არ ვიჩენდი. გვიდო მე მესახებოდა ყველაზე მომხიბვლელ ბიჭად, ვინც კი ოდესმე მინახავს.

მარტო ჩვენ როდი ვეთაყვანებოდით ამ ბიჭს. სენიორა ბონდი, როცა ის დროდადრო, ჩხუბსა და ჩხუბს შუა, ჩვენდამი გულითადობას იჩენდა და შემოგვივლიდა ხოლმე, გაუთავებლად მასზე საუბრობდა.

„ეს რა ლამაზი, რა ლამაზი ბავშვია!“

– იძახდა ხოლმე ის აღტაცებით. – „რა დასანანია, რომ გლეხიშვილია, მამამის ისიც კი არ შეუძლია, ხეირიანად შემოსოს. ის რომ ჩემი შვილი იყოს, მე მას ვუყიდიდი შავი ხავერდის ტანსაცმელ ან პატარა თეთრ შარვალსა და თეთრსავე აბრეშუმის ბლუზონს, საყელოსახელოებზე წითელარშიამოვლებულს, ან იქნებ მეზღვაურის თეთრი კოსტუმი უფრო დამშვენებოდა. ზამთრობით კი პატარა ბენვის ქურქში, ციყვის ტყავის ქუდსა და შესაძლოა, რუსული ბოთინკებში...“ – მისი წარმოსახვა საკმაოდ შორს მიდიოდა. – „თმას პაჟივით გაფუზრდიდი, ბოლოებთან ცოტას დაუფხვევდი და შუბლის გასწვრივ სწორად შევაჭრიდი. ხალხი შემობრუნდებოდა და თვალს გამოგვაყოლებდა, როცა მე მას ვია ტორნაბუონიზე¹ გავიყოლებდი“.

„თქვენ ბავშვი კი არ გსურთ, არამედ მოსამართი თოჯინა ან განვრთნილი მაიმუნი“, – მინდოდა მისთვის მეთქვა, მაგრამ ენას კბილი დავაჭირე, არც ის ვიცოდი, როგორ იყო იტალიურად მოსამართი თოჯინა და არც იმას ვისურვებდი, ჩვენი სახლის ქირა კიდევ ხუთი პროცენტით გაზრდილიყო.

„აჰ, მე რომ მისთანა ბიჭუნა მყავდეს!“ – ამოიოხრა მან და მორცხვად დაუშვა ქუთუთოები. – „გალმერთებ ბავშვებს. ხანდახან ფიქრობ, ხომ არ ვიშვილო ვინმე? ამაზე ჩემმა ქმარმა უნდა დამართოს ნება“.

თვალწინ სანყალი მოხუცი ჯენტლმენი დამიდგა, თავის დიდ თეთრ ძაღლს სადავით რომ მიათრევდა და გულში გამეცინა.

„მაგრამ დამრთავს კი ნებას?!“ – განაგრძობდა სენიორა. – „არ ვიცი, დამრთავს ნებას თუ არა?“ – ერთი წუთით გაჩუმდა, თითქოს ახალ იდეაზე ფიქრობდა.

რამდენიმე დღეში, იმ დროს, რო-

ცა საუზმის შემდეგ ბაღში ვისხედით და ყავას მივირთმევდით, გვიდოს მამა, ჩვეულებისამებრ, თავის დაკვრითა და ხალიასიანი მოსალმებით რომ ჩაგვივლიდა ხოლმე, ჩვენს წინ შეჩერდა და საუბარი დაგვიწყო. ის იყო მშვენიერი კობტა კაცი, არცთუ ძალიან მაღალი, მაგრამ კარგი აღნაგობის, მკვირცხლი და მოქნილი და სიცოცხლით სავსე. ჰქონდა რომაელის თხელი ყავისფერი სახე, რომელსაც მეტყველზე მეტყველი ნაცრისფერი თვალების წყვილი უნათებდა. თვალები მეტისმეტად გონიერნიც კი ჩანდნენ მაშინ, როცა ის იშვიათად, მაგრამ მთელი სინრფელითა და ბავშვური გულუბრყვილობის შემოთავაზებით ცდილობდა ან რაღაც გაენდო ჩვენთვის, ან ჩვენგან გაეგო რამე. ამ დროს გონიერება მისი თვალებით ბრწყინავდა, სახის გამომეტყველება შეიძლება არაფრისმთქმელ, უვნებო, ჭკუასუსტისაც კი დარჩენილიყო, მაგრამ ამ შემთხვევებში თვალები გაცემდა მას და მე ვიცოდი, რომ, როცა ისინი ასე გაიბრწყინებდნენ, ფხიზლად უნდა ვყოფილიყავი.

იმ დღეს, მიუხედავად ამისა, არავითარი სახიფათო შუქი არ ედგა თვალებში. მას ჩვენგან ბევრი არაფერი სურდა, ბევრი არაფერი – მხოლოდ რჩევა – მოხმარების საგანი, რომლის გაცემა (ეს მან იცოდა), როგორ აბედნიერებს ადამიანთა დიდ უმრავლესობას, მაგრამ საკითხი, რაზეც ის რჩევას გვეკითხებოდა, ჩვენთვის მეტად დელიკატური იყო: ის სენიორა ბონდის ეხებოდა. კარლოს ხშირად დაეჩივლა ჩვენთან ამ ქალზე. მოხუცი ჯენტლმენი საუკეთესო ადამიანია, გვეუბნებოდა ის, ნამდვილად საუკეთესო და კეთილი, რაც ნიშნავს, გავბედავ ვთქვა, სხვათა შორის იმასაც, რომ ის შეიძლება, ადვილად მოატყუონ, მაგრამ მისი ცოლი... მოკლედ, ქალი მხეციაო

¹ ვია ტორნაბუონი - (იტალ. *Via de' Tornabuoni*, an *Via Tornabuoni*), ცენტრალური ქუჩა ფლორენციაში.

და მას უნდა მოეყოლა ჩვენთვის მისი გაუმადლობის ამბები: როგორ ითხოვდა ყოველთვის პროდუქტის იმ ნახევარზე მეტს, რაც, ქირავნობის წესით, საზიაროდ ეკუთვნოდა მეპატრონეს. გლეხკაცი უჩიოდა მის იჭვინულობას: ის სულ უპირისპირდებოდა, სულ რაღაცაში ადანაშაულებდა, ქურდობაშიც კი სდებდა ბრალს, მან მას, უპატიოსნეს კაცს (აქ მან გულზე მჯილი მიირტყა), ღირსება შეუღალა. ის უჩიოდა მის წინდაუხედავ სიძუნესაც – ქალს არ სურდა, მოემარაგებინა ის საკმარისი ნაკელით, არ უნდოდა, ეყიდა მისთვის კიდევ ერთი ძროხა, უარს ეუბნებოდა საჯინბოში ელექტრული განათების დამონტაჟებაზე და ჩვენ თანაუფრძნობდით, მაგრამ ფრთხილად, საკითხზე რაიმე ძლიერი აზრის გამოხატვის გარეშე. იტალიელებმა ხომ საოცარი მიკიბ-მოკიბვა იციან; ისინი არავის არაფერს ეტყვიან მანამ, სანამ ბოლომდე არ დარწმუნდებიან, რომ ამის გაკეთება სწორი და აუცილებელია და, რაც მთავარია, უსაფრთხოა. ჩვენ საკმაო ხანი ვიცხოვრეთ იტალიელებთან საიმისოდ, რომ მათეული სიფრთხილე გაგვეთავისებინა. ერთადერთი, რაც კარლოს ვუთხარით, იყო ის, რომ, ადრე თუ გვიან, ჩვენი ნათქვამი ყოველი სიტყვა სენიორა ბონდის ყურამდე მიაღწევდა. რას მოვიგებდით ქალბატონთან ჩვენი ურთიერთობის გამწვავებით? – სავარაუდოდ, ქირა კიდევ თხუთმეტი პროცენტით გაგვიძვირდებოდა.

იმ დღეს ის არ ჩიოდა, უფრო გაოგნებული ჩანდა. გამოირკვა, რომ სენიორას უკითხავს მისთვის, რა აზრის იქნებოდა მის შეთავაზებაზე, ფრთხილი იტალიური ცხოვრების წესისათვის მეტად შეუთავსებელზე – ეშვილა პატარა გვიდო. კარლოს მაშინვე სურდა ეპასუხა, არავითარ შემთხვევაშიო, მაგრამ ასეთი პასუხი მეტისმეტად ხისტი იქნებოდა და მან ამჯობინა ეთქვა, რომ იფიქრებდა ამაზე და აი, ახლა ის ამ საკითხზე ჩვენ გვთხოვდა რჩევას.

ისე მოიქეცით, როგორც უკეთესად ჩათვლით, – ვუპასუხეთ ჩვენ. ეს ვუთხარით ფრთხილად, თუმცა გარკვევით მივანიშნეთ, რომ არ გვჯეროდა იმისა, რომ სენიორა ბონდი ბავშვისთვის საუკეთესო დედობილი შეიქნებოდა. კარლოს გვეთანხმებოდა. მას თან ძალიან უყვარდა ბიჭი.

„მაგრამ საქმე ისაა, რომ...“ – დაასკვნა მეტად დათრგუნვილმა. – „თუ მან ერთი გულში ჩაიდო ამ ბავშვის დასაკუთრება, ველარაფერი დააკავებს, ველარაფერი!..“

მივხვდი, მასაც მოეწონებოდა ის აზრი, რომ ფიზიკოსებს, სანამ ატომს შეუტევდნენ, სანგვინური ტემპერამენტის უმუშევარ უშვილო ქალებზე ემუშავათ.

და როცა გავცქეროდი და ვხედავდი, როგორი შემართებით და მღერამღერით მიაბიჯებდა ის ტერასის გასწვრივ, იმაზეც ვფიქრობდი, რომ მასში, მის მოქნილ კიდურებში, იყო ძალა, მის ელვარე ნაცრისფერ თვალებში კი საკმარისი სიცოცხლე საიმისოდ, რომ გამკლავებოდა სენიორა ბონდის მოჭარბებულ სასიცოცხლო ენერჯიას.

ამ ამბიდან რამდენიმე დღეში ინგლისიდან ჩემი გრამაფონი და ფირფიტების ორი თუ სამი ყუთი ჩამოგვივიდა. ეს ჩვენთვის, იმ მთის მწვერვალზე შეხიზნულთათვის, დიდი კომფორტის მაუნყებელი იყო და ამან ის ერთადერთი დანაკლისიც შეგვივსო, რაც იმდროინდელ ჩვენს სულიერად ნაყოფიერ მარტოობას, სხვაგვარად, რობინსონების სრულყოფილი შვედი ოჯახის¹ კუნძულს, აკლდა – მუსიკა. იმჟამად ფლორენციაში ბევრ მელოდიას ვერ მოისმენთ. ის დრო, როცა დოქტორმა ბერნიმ² იტალიაში იმოგზაურა და იქ ახალ-ახალ ოპერებს, სიმფონიებს, კვარტეტებსა და კანტატებს დაუსრულებლად ისმენდა, წარსულს ჩაბარებოდა. წასულიყო ის დროც, როცა მხოლოდ სწავლულ მუსიკოსს, ბოლონიის მღვდელს, მამა მარტინის³ ექვემდებარებოდა, შეეძლო დამტკბარიყო გლეხების სიმღერებითა

და იმ მელოდიებით, მოხეტიალე დამკვრელები რომ ამღერებდნენ თავიანთ საკრავებზე. ნახევარკუნძულზე კვირების მანძილზე ვიმოგზაურე და, „სალომეას“ თუ ფაშისტების სიმღერის გარდა, ერთი ნოტიც არ მსმენია. ჩრდილოურ მეტროპოლისებს, მართალია, არ გააჩნიათ სხვა რამ სიმდიდრე, რაც ცხოვრებას, სასიამოვნოს თუ არა, ასატანს მაინც ხდის, მაგრამ, სამაგიეროდ, ისინი მდიდარია მუსიკით. ეს, ალბათ, ის ერთადერთი სატყუარაა, მოტივირებულ ადამიანს იქ რომ აცხოვრებს. სხვა მიმზიდველობა – ორგანიზებული მხიარულება, ხალხი, ნაირგვარი საუბარი, სოციალური სიამენი – რა არის ისინი, ბოლოს და ბოლოს, თუ არა სულის ტყუილუბრალო ხარჯვა? ამას ემატება სიცივე, სიბნელე, ტალახი, ნესტი და სილატაკე... არა, იქ, სადაც არ არის დარჩენის აუცილებლობა, მუსიკა შეიძლება გახდეს ერთადერთი წამახალისებელი და, ედისონის გამოგონების წყალობით, ახლა უკვე შეიძლება, ყუთით გადავიტანოთ და მივიღოთ ის, რასაც მარტოხელა კაცი ისურვებს. ბენინთან,¹ ნენიტენთან² ან ტაუზართან³ საჭარაშიც კი რომ ცხოვრობდეთ, იქაც შეძლებთ მოისმინოთ მოცარტის კვარტეტები და კარგად ტემპერირებული კლავირის რჩე-

ულები, მეხუთე სიმფონია და ბრამსის საკლარნეტო კვინტეტი, პალესტრინას საგალობლები.

კარლო, რომელიც თავისი ჯორშებ-მული ურიკით დაბლა ამანათის ამოსატანად დაეშვა, ამ მოწყობილობამ მეტად დააინტერესა.

„კაცს შეუძლია კვლავაც მოისმინოს მუსიკა,“ – თქვა მან, როცა მიყურებდა, როგორ ვილებდი ყუთიდან გრამაფონსა და ფირფიტებს. – „ყველაფერს ვერ გასწვდები.“

„და მაინც“, – გავიფიქრე მე. კარლო თავისი ძალებით ბევრს ახერხებდა. თბილ ღამეებში ჩვენ ვისმენდით ხოლმე, როგორ უკრავდა ის გიტარაზე სახლში, კართან მიმჯდარი და რა ნაზად მღეროდა; უფროსი ბიჭი ხმამაღლა აჟღერებდა მელოდიას მანდოლინაზე, ზოგჯერ მას მთელი ოჯახი უერთდებოდა და მათი ვნებიანი, გულიდან ამომავალი სიმღერა ავსებდა სიბნელეს. მეტწილად პიედიგროტას⁴ სიმღერებს მღეროდნენ: ხმები ნელ-ნელა იშლებოდა ნოტიდან ნოტზე, ნელ-ნელა ძლიერდებოდა, უეცრად მკვეთრად იცვლიდა ტონს და ქვითინის ხმაზე გადადიოდა. ეს ყველაფერი ჩვენს შორიახლოს და, ვარსკვლავებს ქვემოთ, სასიამოვნოდ აღიქმებოდა.

1 რობინსონების სრულყოფილი შვედი ოჯახი – შვეიცარიელი პასტორის იოჰან დევიდ ვისის (1743-1818) პოპულარული რომანი „რობინსონების შვეიცარიული ოჯახი“ (გერმ. *Der Schweizerische Robinson*), რომელიც პირველად 1812 წელს გამოქვეყნდა. ნიგნი მოგვითხრობს შვეიცარიულ ოჯახზე, რომლის ავსტრალიაში, პორტ-ჯექსონში, მიმავალი საზღვაო ხომალდი გზად ოსტ-ინდოეთში დაიმსხვრა. რომანი შთაგონებული იყო დანიელ დეფოს „რობინზონ კრუზოთი“, თუმცა მის ავტორს სურდა, შეეთხზა ამბავი, რომელსაც ექნებოდა შემეცნებითი და ეთიკური გაკვეთილების დანიშნულება მისი შვილებისათვის. რომანის გმირი მამა თავის შვილებს სწორედ ასეთ მნიშვნელოვან გაკვეთილებს უტარებს.

2 დოქტორი ბიორნი – ჩარლზ ბიორნი (1726-1814), ინგლისელი კომპოზიტორი, მუსიკის ისტორიკოსი და ორღანისტი. 1770 და 1772 წლებში ორჯერ იმოგზაურა ევროპის ქვეყნებში, რომელთა შორის იტალიაც იყო. ამ მოგზაურობათა შედეგებზე გამოაქვეყნა ორი ნიგნი მუსიკის იმჟამინდელი მდგომარეობის შესახებ, რომელთაც საფუძვლიანი აღიარება მოიპოვეს.

3 მამა მარტინი – ჯოვანი ბატისტა მარტინი (1706-1784), იტალიელი კომპოზიტორი, მუსიკოლოგი, პედაგოგი, კაპელმეისტერი, მომღერალი, მევიოლინე და კლავისინისტი. ცნობილია, როგორც „პადრე მარტინი“.

„სანამ ომი დაიწყებოდა,“ – განაგრძო მან. – „კარგ დროს (კარლო იმედოვნებდა და სჯეროდა, რომ კარგი დრო ისევ დაბრუნდებოდა და მათი ცხოვრებაც მალე ისევე გაიფხვებოდა და გაიოლდებოდა, როგორც ეს წყალდიდობამდე იყო) მე პოლიტიკაში⁵ დავდიოდი ხოლმე და ვისმენდი ოპერებს. აჰ, რა დიდებული იყო ისინი, მაგრამ ახლა ამას ხუთი ლირა სჭირდება“.

„ძალიან ძვირია“, – დავეთანხმე.

„ტრუბადური“ გაქვთ?“ – მკითხა მან.

მე თავი გავაქნიე.

„რიგოლეტო?“

„ვშიშობ, რომ არა“.

„ბოჰემა?“, „გოგონა დასავლეთიდან?“, „ჯამბაზები?“

კარლოს თანდათან იმედს ვუცრუებდი.

„არც „ნორმა?“, „სევილიელი?“

ვუთხარი, რომ მქონდა „დონ ჟუანის“ დუეტი „La ci darem“⁶ ბატისტინის⁷ შესრულებით.

ის დამეთანხმა, რომ ეს კარგი მუსიკა იყო, მაგრამ შევამჩნიე, რომ მას ის დიდად არ ხიბლავდა. მაინც რატომ? – გაუჭირდა აეხსნა.

„ის არ ჰგავს „ჯამბაზებს,“ – თქვა მან ბოლოს.

„მგზნებარე არაა?“ – მივაშველე სიტყვა, რომელიც, დარწმუნებული ვიყავი, მან ისედაც იცოდა, ვინაიდან ყოველ იტალიურ პოლიტიკურ გამოსვლა-სა თუ პატრიოტულ მონინავე სტატიასი გვხვდებოდა.

„კი, არაა მგზნებარე“, – დამეთანხმა ის.

და მე მაშინ გავიაზრე, რომ სწორედ ეს იყო განსხვავება „ჯამბაზებსა“ და „დონ ჟუანს“ შორის. მგზნებარე და არამგზნებარე – აი, რით განსხვავდება თანამედროვე მუსიკალური გემოვნება ძველისგან. საუკეთესოს დამახინჯება, ვფიქრობდი მე, ყველაზე საშინელი რამაა. ბეთჰოვენი თავისი ინტელექტუალური და სულიერი ვნებით მუსიკას გზნებს აძლევდა. ეს დღემდე გაგრძელდა, მაგრამ უფრო პატარა კაცების ვნებით. ჩემთვის ვფიქრობდი, რომ ბეთჰოვენი ირიბად არის პასუხისმგებელი „პარსიფალზე“,¹ „ჯამბაზებსა“² და „ცეცხლის პოემაზე“³, კიდევ უფრო მეტად „სამსონსა და დალილაზე“⁴ და „Ivy (Cling To Me)“⁵. მოცარტის მელოდიები შეიძლება ბრწყინვალეა, დაუვიწყარი, დამასწიწებელი, მაგრამ ისინი არ აღაგზნებს, ქარსა და ცეცხლში არ გხვევთ, მსმენელს ეროტიკულ ექსტაზში არ აგდებს.

1 ბენინი – ბენინი (ფრანგ. Bénin), ბენინის რესპუბლიკა, სახელმწიფო დასავლეთ აფრიკაში.

2 ნენიტენი – (ფრანგ. Nuneaton) • ქალაქი ინგლისში, იორკშირის საგრაფოში.

3 ტაუზარი – ტაუზარი, ტოზიორი (არაბ. تازور • ფრანგ. Tozeur) • – ქალაქი ტუნისში, ამავე სახელწოდების ვილაიეთის დედაქალაქი.

4 პიედიგროტა – უბანი ნეაპოლში, მერჯელინას კვარტალში, რომელიც მდებარეობს პიედიგროტას (სიტყვასიტყვით „ნიშნავს მღვიმის პირას“) ღვთისმშობლის ტაძრის სიახლოვეს, ანტიკური რომაული გვირაბის შესასვლელთან. ცნობილია ყოველწლიური ფესტივალით, რომელმაც სათავე დაუდო პოპულარული ნეაპოლური სიმღერის კონკურსს კომერციულ სანყისებზე.

5 პოლიტეამა – თეატრი პალერმოში (იტალ. • Teatro Politeama, სრული სახელწოდებაა • – Teatro Politeama Garibaldi).

6 La ci darem – (იტალ. *Là ci darem la mano*), დონ ჟუანისა და ზერლინას დუეტი ვ. ა. მოცარტის ოპერიდან „დონ ჟუანი“ (1787).

7 ბატისტინი – მატია ბატისტინი (1856-1928), იტალიელი საოპერო მომღერალი, ბარიტონი, ბელკანტოს ოსტატი.

კარლოსა და მის უფროს შვილებს ჩემმა გრამაფონმა, როგორც მივხვდი, იმედი გაუცრუა. ამის მიუხედავად, კარგმა აღზრდამ ნება არ მისცა, ეს ასე ღიად ეთქვათ. ორიოდ დღის შემდეგ მათ უბრალოდ შეწყვიტეს ამ მოწყობილობითა და იმ მუსიკით დაინტერესება, რასაც ის უკრავდა. ისინი მას გიტარასა და თავიანთ სიმღერას ამჯობინებდნენ.

აი, გვიდო კი ძალიან დაინტერესდა. მას მოეწონა არა მშვენიერი საცეკვაო მელოდიები, რომელთა მკვეთრ რიტმზე ჩვენს პატარა რობინს უყვარდა ოთახში ტკეპნა-ტკეპნით წრეზე სვლა და აცხადებდა, რომ წარმოადგენდა ჯარისკაცთა მთელ პოლკსა და არა მის ერთ რომელიმე პერსონას. პირველი ფირფიტა, რომელიც მან მოისმინა, როგორც მახსოვს, იყო ნელი ნაწილი ბახის რე მინორული კონცერტისა ორი ვიოლინოსათვის. მისი დისკი ფირსაკრავის წრეზე მაშინვე დავდე, როგორც კი კარლომ დამტოვა. მივიჩნიე, რომ ის იყო, ასე ვთქვათ, ყველაზე მელოდიური ნაწარმოები, რითაც კი შემეძლო გამომეფხიზლებინა დიდი ხნის გამოფიტული გონება – კონცერტის ყველაზე ცივი და ყველაზე მკაფიო ნაწილი. მუსიკა ის-ის იყო დაიწყო და მისი წმინდა და მელან-

ქოლიური სილამაზე ყველაზე რთული ინტელექტუალური ლოგიკის კანონების შესაბამისად იშლებოდა, რომ ორი ბავშვი, ჯერ გვიდო და მერე პატარა რობინი (სუნთქვაშეკრული რომ მოჰყვებოდა გვიდოს), ხმამალალი ლაპარაკით ლოჯიიდან ოთახში შემოვიდა.

გვიდო გრამოფონს მიუახლოვდა და მის გვერდით გაუნძრევლად გაჩერდა, უსმენდა. თავისი ღია ლურჯ-ნაცრისფერი თვალები ფართოდ გაეღო; რამდენიმე ნერვიული ყესტის შემდეგ, რაც მისთვის ხშირად შემიმჩნევია, ის ქვედა ტუჩს ცერა და საჩვენებელი თითებით იძიებდა. როგორც ჩანს, სუნთქვა შეეკრა, რადგან ცოტა ხანში, მუსიკის დასრულებიდან რამდენიმე წუთში შევნიშნე, რა ხმაურით ამოისუნთქა და ისევე ღრმად ჩაისუნთქა ჰაერის ყლუპი. წუთით მე შემომხედა – შეკითხვის, გაოცებისა და აღტაცების გამომხატველი მზერით – გაიღიმა, მერე ნერვიულად შეკრთა და კვლავ შეუდარებელი ბგერების წყაროსკენ შებრუნდა. რობინმაც მონურად მიბაძა თავის უფროს მეგობარს – გრამოფონის წინ ზუსტად იმავე პოზაში გაჩერდა და დროდადრო გვიდოს შესცქეროდა იმაში დასარწმუნებლად, რომ, ტუჩის ძიძგის ჩათვლით,

1 „პარსიფალზე“ – „პარსიფალი“, გერმანელი კომპოზიტორის რიჰარდ ვაგნერის (1813-1883) ოპერა მე-13 საუკუნის გერმანული პოეტის ვოლფრამ ფონ ეშენბახის ამავე სახელწოდების თხზულების მიხედვით.

2 „ჯამბაზებსა“ – „ჯამბაზები“, იტალიელი კომპოზიტორის რუჯერო ლეონკავალოს (1857-1919) ორმოქმედებიანი ოპერა პროლოგით ფრანგი პოეტის კატულ მენდესის (1841-1909) პიესის („ტაბარინელი ქალი“, 1887 წ.) მიხედვით. ოპერის მსოფლიო პრემიერა გაიმართა 1892 წლის 21 მაისს მილანში.

3 „ცეცხლის პოემაზე“ – „ცეცხლის პოემა“, იგივე „პრომეთე“, რუსი კომპოზიტორის, ალექსანდრ სკრიაბინის (1875-1915) ერთნაწილიანი სიმფონიური თხზულება პრომეთეს ანტიკური მითის მიხედვით, რომელშიც გაერთიანებულია სიმფონიური პოემის, საფორტეპიანო კონცერტისა და კანტატის ნიშნები.

4 „სამსონსა და დალილაზე“ – „სამსონი და დალილა“, ფრანგი კომპოზიტორის, კამილ სენსანის (1835-1921) სამოქმედებიანი ოპერა ძველი აღქმის სიუჟეტზე.

5 „Ivy (Cling To Me)“ – ამერიკელი მუსიკოსების აიშემ ჯონსისა (1894-1956) და ჯიმი ჯონსონის პოპულარული მუსიკალური კომპოზიცია ალექს როჯერსის ლექსზე (1922).

ყველაფერს მასავით აკეთებდა, დაახლოებით ერთ წუთში კი მან მოიწყინა.

„ჯარისკაცები“, – თქვა ჩემკენ შემობრუნებულმა, – „მე ჯარისკაცები მინდა, როგორც ლონდონში“.

მას რეგტიამი და ოთახის ირგვლივ მხიარული მარშები ახსენებოდა.

ტუჩთან თითი მივიტანე. – „მერე“, – ნავიჩურჩულე.

რობინი გაჩუმდა. სიმშვიდე მან, ალბათ, ასე ოც წამს შეინარჩუნა, შემდეგ გვიდოს ხელზე მოქაჩა და დაიყვირა: „Vieni, Guido! Soldiers. Soldati. Vieni giocare soldati“¹.

და მაშინ მე პირველად ვნახე აღელვებული გვიდო. „მომშორდი!“ – გამოსცრა გაბრაზებულმა, რობინს წავლებულ ხელზე დაარტყა და უხეშად მოიშორა, მერე კი უფრო ახლოს მიეყრდნო ფირსაკრავს, თითქოს ასე აინაზღაურებდა იმას, რაც ამ შეწყვეტამ გამოატოვებინა.

რობინმა გაოცებით შეხედა გვიდოს. მისგან ასეთი რამ არ ახსოვდა, შემდეგ ტირილს მოჰყვა და დასამშვიდებლად ჩემთან მოვიდა.

როგორც კი მუსიკა მიწყდა და გვიდოს გონება კვლავ გაუთავისუფლდა რობინზე დასაფიქრებლად, ის ისეთივე საყვარელი გახდა და ისე გულწრფელად შეინანა თავისი საქციელი, რომ აღარ იცოდა, რა ექნა. ბავშვები რომ შერიგდნენ, ვკითხე, როგორ მოენონა მუსიკა. მან მიპასუხა, რომ, მისი აზრით, ის ძალიან ლამაზი იყო, მაგრამ *bello* ხომ მრავალმნიშვნელოვანი სიტყვაა, ნამდაუნუმ რომ ხმარობნ იტალიელები.

„რა მოგეწონა ყველაზე მეტად?“ – ჩავაცვივდი გვიდოს. მეტად ნასიამოვნები ჩანდა და ამიტომაც დავინტერესდი, მსურდა გამეგო, რამ მოახდინა მასზე შთაბეჭდილება.

ერთ წუთს ის ჩუმად იდგა, ჩაფიქრე-

ბული და მოლუშული. „რა და...“ – თქვა მან ბოლოს. – „აი ის პატარა ნაწყვეტი, ასე რომ წავიდა“, – და მან ნაიმღერა ერთი გრძელი ფრაზა. – „და მერე კიდევ ის, იმავდროულად რომ უღერდა, მაგრამ რა არის ისინი?“ – განყვიტა თავისთვის. – „მასავით რომ მღერიან?“

„ვიოლინოები ჰქვია მათ,“ – ვუთხარი მე.

„ვიოლინოები“, – გვიდომ თავი დააქნია. – „კარგი, სხვა ვიოლინო ასე მღეროდა“, – მან კვლავ ნაიმღერა. – „რატომ არ შეიძლება ერთი და იგივე სიმღერა ერთდროულად? და რა არის ამ ყუთში? რა გამოსცეს ასეთ ხმას?“ – ბავშვმა კითხვები დამაყარა.

შეძლებისდაგვარად სრულად ვუპასუხე, ვუჩვენებდი პატარა სპირალებს დისკზე, ნემსს, დიაფრაგმას. გავახსენე, როგორ ირხევა გიტარის სიმი, როცა ვინმე ჩამოჰკრავს მასზე. „ბგერა ჰაერის რხევაა, – ვეუბნებოდი და შევეცადე ამეხსნა, როგორ იქმნება ეს რხევები შავ დისკზე. გვიდო მეტად სერიოზულად მისმენდა და დროდადრო თავს მიქნევდა. ისეთი შთაბეჭდილება დამრჩა, რომ მან მეტად კარგად გაიგო ყველაფერი, რაც ვუთხარი.

ამ დროს კი სანყალი რობინი ისე საშინლად მოლუშულიყო და დანავლიანებულყო, რომ მე ორივე ბავშვი სასწრაფოდ ბაღში სათამამოდ ჩავუშვი. გვიდო მორჩილად გაემართა, მაგრამ მივხვდი, რომ მას შინ დარჩენა და კვლავ მუსიკის მოსმენა ერჩივნა. ცოტა ხნის შემდეგ, როცა ბავშვებს გავხვდი, დავინახე გვიდო, რომელიც დიდი დაფნის ბუჩქის ბნელ სიღრმეში შემალულიყო და ლომივით ღრიალებდა, რობინი კი იცინოდა, მაგრამ ცოტა ნერვიულად, თითქოს ეშინოდა, ეს საშინელი ხმები ბოლოს ნამდვილ ლომის ღრიალში არ

¹ *Vieni, Guido! Soldiers. Soldati. Vieni giocare soldati* – (იტალ.) „მოდი, გვიდო! ჯარისკაცები. ჯარისკაცები. დავუკრათ ჯარისკაცები.“

გადაზრდილიყო. ის ჯოხით ებრძოდა ბუჩქს და გაჰყვიროდა: „გამოდი, გამოდი, უნდა გესროლო!“

საუზმის შემდეგ, როცა რობინი შუადღის ძილისთვის კიბეზე ამოვიდა, გვიდო ისევ გამოჩნდა. „შეიძლება ახლა მოვუსმონო მუსიკას?“ – მკითხა მან. ის ერთი საათი იჯდა ფირსაკრავის წინ, თავი ოდნავ გვერდზე გადაეხარა და მუსიკას უსმენდა. მე დისკს დისკზე ვცვლიდი დასაკრავად.

ამ დროიდან მოყოლებული, ის ყოველ შუადღეს მოდიოდა ხოლმე. სულ მალე ფირფიტების მთელი ჩემი კოლექცია შეისწავლა, იცოდა, რა მოსწონდა და რა არა, სასურველი მუსიკის მთავარ თემას წაიმღერებდა ხოლმე და ასე მთხოვდა მის დაკვრას.

„მე ის არ მომწონს“, – თქვა მან შტრაუსის „ტილ უილენშპიგელზე“¹. – „იმას ჰგავს, ჩვენ რომ სახლში ვმღერით. იცით? განა მართლა მოგვწონს, მაგრამ, როგორღაც მაინც ვმღერით. გესმით?“ – მან შემფოთებითა და მუდარით შემოგვხედა, თითქოს გვეხვეწებოდა მივმხვდარიყავით, რას გულისხმობდა და ამით ის ახსნისგან გაგვეთავისუფლებინა. ჩვენ თავი დავეუქნიეთ. გვიდომ განაგრძო: – „და კიდევ,“ – თქვა მან. – „არ ჩანს, რომ დასასრული დასაწყისს ეხამება. ეს არ ჰგავს იმას, რაც თქვენ პირველად დაუკარით“, – და ბახის რე მინორული კონცერტის ნელი ნაწილიდან ორიოდე ტაქტი წაიმღერა.

„ეს არ არის იგივე, როცა ვამბობთ:“, – ვუთხარი მე. – „ყველა პატარა ბიჭს უყვარს თამაში. გვიდო პატარა ბიჭია. ამიტომ გვიდოს უყვარს თამაში“.

ის მოიღუშა. „დიახ, ალბათ ასეა“, – თქვა ბოლოს. – „ის, რაც პირველად დაუკარით, უფრო ამას ჰგავს, მაგრამ თქვენ უკეთ იცით...“ – დაამატა ჭემ-მარიტების გადამეტებული პატივისცემით. – „მე ისე ძლიერ არ მიყვარს თა-

მამი, როგორც რობინს“.

მას არ უყვარდა ვაგნერი; არც დებიუსი. როცა მე დებიუსის არაბესკების ფირფიტა დავუკარი, იკითხა: „გამუდმებით ერთსა და იმავეს რატომ გვეუბნება? უნდა გვითხრას რალაც ახალი, გააგრძელოს ან გაზარდოს სათქმელი. ნუთუ არ შეუძლია რამე განსხვავებულზე იფიქროს?“ – „Après-Midi d'un Faune“-ს კი ასე მკაცრად არ აფასებდა: – „ამათ ლამაზი ხმები აქვთ“, – თქვა მან.

მოცარტმა კი ალაფრთოვანა და გადარია. დუეტმა „დონ ჟუანიდან“, რასაც მამამისი ნაკლებ მგზნებარეს უწოდებდა, გვიდო მოაჯადოვა, თუმცა უპირატესობას ის კვარტეტებს და საორკესტრო პიესებს აძლევდა.

„მე მუსიკა სიმღერაზე მეტად მიყვარს,“ – თქვა მან.

ადამიანთა უმეტესობას, ჩემი აზრით, მუსიკას სიმღერა ურჩევნია. მათ მეტად აინტერესებთ შემსრულებელი, ვიდრე ის, რასაც ასრულებს, უპიროვნო ორკესტრიც უფრო ნაკლებად, ვიდრე სოლისტი. პიანისტთან შეხვედრა პიროვნული ურთიერთობაა და სოპრანოს მაღალი დოც პიროვნული ნოტია. ამ შეხვედრის, ამ ნოტის გამოა სწორედ, საკონცერტო დარბაზებს რომ ავსებს მსმენელი.

გვიდოს კი მუსიკა ერჩივნა. მართალია, მოსწონდა „La ci darem“, „Deh vieni alla finestril“, ისეთი სიყვარულით უყვარდა „Che soave zefiretto“, რომ თითქმის ყველა ჩვენი კონცერტი ამეებით იწყებოდა, მაგრამ მაინც სხვა ნაწარმოებებს ამჯობინებდა. „ფიგაროს“ უვერტიურა იყო მისი ერთ-ერთი საყვარელი მუსიკა. იქ დასაწყისშივე არის ერთი პასაჟი, სადაც პირველი ვიოლინოები უეცრად აღწევენ დიდი სიმხიარულის პიკს. როცა მუსიკა ამ ადგილს უახლოვდებოდა, ვხედავდი, როგორ ნელ-ნელა ეღიმებოდა, როგორ უბრწყინდებოდა სახე, როგორ შლიდა ის

¹ „ტილ უილენშპიგელზე“ – „ტილ უილენშპიგელის მხიარული თავგადასავალი“, გერმანელი კომპოზიტორის რიჰარდ შტრაუსის (1864-1949) სიმფონიური პოემა.

ხელებს და სიამოვნებისაგან ხმამალა იცინოდა.

ისე მოხდა, რომ იმავე ფირფიტის მეორე მხარეს ჩანერილი იყო ბეთჰოვენის „ეგმონტის“ უვერტიურა. მას ის „ფიგაროზე“ მეტადაც კი უყვარდა.

„მას მეტი ხმები აქვს“, – განმარტა გვიდომ და აღმაფრთოვანა თავისი კრიტიკის სიმწვავეთ; მართლაც, სწორედ მდიდარი ორკესტრირების გამო უსწრებს „ეგმონტი“ „ფიგაროს“.

ყველაზე ძლიერ კი ის „კორიოლანოსის“ უვერტიურამ შეძრა. მეხუთე სიმფონიის მესამე ნაწილი, მეშვიდე მხარე ნაწილი, საიმპერატორო კონცერტის ნელი ნაწილი – გულთან ყველაზე ახლოს ესენი მიჰქონდა, მაგრამ არაფერს აღუგზნია ის იმაზე მეტად, ვიდრე „კორიოლანოსს“. ერთ დღესაც მან მაიძულა ზედიზედ სამჯერ თუ ოთხჯერ დამეკრა ის. შემდეგ კი თავი დაანება.

„მგონი, მომბეზრდა ამის მოსმენა“, – თქვა მან.

„რატომ?“

„ეს ძალიან... ძალიან...“ – ყოყმანობდა. – „ძალიან დიდია“, – თქვა ბოლოს. – „კარგად ვერ ვიგებ მას. სჯობს დამიკრათ აი ეს“, – და რე მინორული კონცერტიდან ფრაზა წაიმღერა.

„ეს უფრო მოგნონს?“, – შევეკითხე მე.

მან თავი გააქნია. – „არა, მთლად ასე არ არის, მაგრამ უფრო ადვილია.“

„უფრო ადვილი?“ – ბახის მიმართ ნათქვამი ეს სიტყვა მეტად მეუცნაურა.

„მე ეს უკეთ მესმის“.

ერთ შუადღეს, შუა „კონცერტში“ რომ ვიყავით, სენიორა ბონდი გამოგ-

ვეცხადა. ის ბავშვს მეტისმეტად ეალერსებოდა, კოცნიდა, თავზე ხელს უსვამდა, მის გარეგნობას გადაჭარბებით აქებდა. გვიდომ მას ეცლებოდა.

„და გიყვარს მუსიკა?“ – ჰკითხა მან.

ბავშვმა თავი დაუქნია.

„ჩემი აზრით, ის დიდი ნიჭითაა დაჯილდოებული“, – ვთქვი მე. – „ყოველ შემთხვევაში, მას აქვს საოცარი სმენა და მოსმენისა და კრიტიციზმის ისეთი უნარი, რაც ამ ასაკის ბავშვისთვის საკვირველია. ვფიქრობთ, პიანინო ვუქირავოთ, რომ ისწავლოს“.

ერთი წუთში მე თავს ვინყევლიდი იმის გამო, რომ ზედმეტი გულწრფელობით ვაქე ბიჭი. ეს იმიტომ, რომ სენიორა ბონდი მაშინვე შემეწინააღმდეგა და იმის მტკიცებას მოჰყვა, რომ, თუკი მას ბავშვის აღზრდის ნებას დართავდნენ, ის საუკეთესო მასწავლებლებს აუყვანდა, ნიჭს განუვითარებდა და მისგან ვუნდერკინდსა და სრულქმნილ მანსტროს გამოიყვანდა. მაშინ მე დარწმუნებული ვიყავი, რომ ის თავის თავს დედის როლში ჭვრეტდა. ნარმოიდგენდა, როგორ იჯდა შავი ატლასის კაბასა და მარგალიტებში გამონყობილი უზარმაზარი სტეინვეის როიალის ახლოს იმ დროს, როცა ანგელოზი გვიდომ, ლორდ ფონტლეროისავით¹ ჩაცმული, ლისტსა და შოპენს აგუგუნებდა მაყურებელთა სავსე დარბაზის აღსაფრთოვანებლად. ის ჭვრეტდა ნაირგვარ თაიგულს, ჩაესმოდა ტაშისცემის ხმა და ქების სიტყვები, რომლითაც ლამის ცრემლმორეული ვეტერანი მანსტროები პატარა გენიოსის მოვლინებას ესალმებოდნენ.

1 „Apres-Midi d'un Faune“ – კ. დებიუსის პრელუდია სიმფონიური ორკესტრისათვის „ფაუნის ნაშუადღევით“.

2 „Deh vieni alla finestra“ – დონ ჟუანის არია ვ. ა. მოცარტის ოპერიდან „დონ ჟუანი“.

3 „Che soave zefiretto“ – დუეტინო ვ. ა. მოცარტის ოპერიდან „ფიგაროს ქორწინება“.

4 „ეგმონტი“ – ლ. ვ. ბეთჰოვენის მუსიკა ი. ვ. გოეთეს ტრაგედიისათვის „ეგმონტი“ (1810).

5 „კორიოლანოსის“ – ლ. ვ. ბეთჰოვენის უვერტიურა „კორიოლანოსი“ (1807).

ბავშვის დასაკუთრება მისთვის ყველაზე მნიშვნელოვან საქმედ და სანუკვაროცნებად გადაქცეულიყო.

„შენ მას საღერღელი კიდეც უფრო აუშაღე“, – მითხრა ელიზაბეტმა, როცა სენიორა ბონდი წავიდა. – „შემდეგში უმჯობესია, უთხრა, რომ შეცდი და პატარა ბიჭი სულაც არ არის დაჯილდოებული მუსიკალური ტალანტით“.

თავის დროზე პიანინოზე მოაღწია. მას შემდეგ, რაც წინასწარი ინსტრუქციის მინიმუმი გავაცანი, გვიდოს ნება დავრთე, გაეხსნა იგი. მან თავისთვის იმ მელოდიების სმენით აწყობა დაიწყო, რომლებიც მოსმენილი ჰქონდა და მათეულ ჰარმონიებს აღადგენდა. რამდენიმე გაკვეთილში კი მუსიკალური ნოტაციის საფუძვლები აითვისა და, მართალია, ძალიან ნელა, მაგრამ მაინც კითხულობდა მარტივ პასაჟს ფურცლიდან. სრულყოფილი კითხვა ჯერ კიდევ არ შეეძლო, ასოებს როგორღაც ერეოდა, აი, მთელი სიტყვებისა და წინადადებების კითხვა კი ჯერ არ ესწავლა.

შემთხვევით ვისარგებლე და შემდეგ ჯერზე, როცა სენიორა ბონდი ვნახე, შევეცადე დამერწმუნებინა, რომ გვიდომ მოლოდინი გამიცრუა და სინამდვილეში მას არავითარი მუსიკალური ნიჭი არ გააჩნდა, მან კი განგვიცხადა, რომ ამის მოსმენამ მეტად დაამწუხრა, მაგრამ მივხვდი, ჩემი ნათქვამი სულაც არ დაუჯერებია. სავარაუდოდ, იფიქრა, რომ ჩვენც მასავით მოგვხიბლა ბავშვმა

და თავადვე გვსურდა პატარა ვუნდერკინდის დასაკუთრება მანამ, სანამ ის შეძლებდა ამის პრეტენზია განეცხადებინა. მან ჩათვალა, რომ იმას წავართმევდით, რასაც ლამის თავის ფეოდალურ უფლებად მიიჩნევდა. ბოლოს და ბოლოს, განა ისინი მისი გლეხები არ იყვნენ? თუკი ვინმეს უნდა ეხეირა ამ ბავშვის შვილებით, ეს უეჭველად თვითონ უნდა ყოფილიყო.

ტაქტიკურად, დიპლომატიურად განაახლა კარლოსთან მოლაპარაკებები. ის კარლოს შეახსენებდა, რომ ბიჭს გააჩნდა გენია და ეს მას უთხრა უცხოელმა ჯენტლმენმა, იმ კაცმა, რომელიც ამაში ნამდვილად არ შეცდებოდა. თუ კარლო ნებას დართავს მას, იშვილოს ბავშვი, ის მას ასწავლის. გვიდო დიდი მათეტიკა გახდება და მას არგენტინასა და შეერთებულ შტატებში, პარიზსა და ლონდონში მიიწვევენ. ის გამოიმუშავებს მილიონებს. გაიხსენოს თუნდაც კარუზო. ამ მილიონების ნაწილი, როგორც მან განუმარტა, ცხადია, კარლოს ერგება, მაგრამ, მანამ, სანამ მილიონების ცვენა დაიწყება, ბიჭს უნდა ასწავლონ. სწავლა კი ძალიან ძვირია. როგორც მისი შვილის, ასევე კარლოს ინტერესებშია, ნება დართოს ქალს, ბავშვის აღზრდას მოჰკიდოს ხელი. კარლომ ისევე უპასუხა, რომ კიდევ იფიქრებდა და რჩევისათვის კვლავ ჩვენ მოგვმართა. ჩვენ ვუთხარით მას, რომ ყველა შემთხვევაში აჯობებდა

1 ლორდი ფონტლეროი (ინგ. *Little Lord Fauntleroy*) – ანგლო-ამერიკელი მწერალი ქალისა და დრამატურგის, ფრენსის ელიზა ჰოჯსონ ბიორნეტის (1849-1924) პირველი საბავშვო რომანის „პატარა ლორდი ფონტლეროის“ (1885-1886) გმირი. ინგლისიდან ამერიკაში ემიგრირებული კაპიტან ეროლის შვიდი წლის ვაჟიშვილი სედრიკი მამის გარდაცვალების შემდეგ ცხოვრობს დედასთან. ერთ დღეს ცნობილი ხდება, რომ იგი აღმოჩნდა გრაფ დორინკორტის ერთადერთი მემკვიდრე მისი ორი შვილის გარდაცვალების შემდეგ და ის აუცილებლად უნდა დაბრუნდეს ინგლისში, რათა გახდეს ლორდი ფონტლეროი. რომანის რეჟინალდ ბერჩისეულმა ილუსტრაციებმა სათავე დაუდო შესაბამის მოდას და ძლიერი გავლენა მოახდინა საშუალო კლასის ბავშვების ოფიციალურ ჩაცმულობაზე. ფონტლეროის კლასიკური კოსტიუმი შედგებოდა შავი ხავერდის ერთბორტიანი სერთუქისაგან (წინ გაშლილი მომრგვალებული კალთებით), ასეთივე მუხლებამდე შარვლისა და გოფირებული მაქმანის დიდსაყელიანი პერანგისაგან.

ცოტა ხანს მოეცადა, რათა გვენახა, როგორ განვითარდებოდა ბავშვი.

მიუხედავად ჩემ მიერ სენიორა ბონდისთვის საწინააღმდეგოს მტკიცებინა, გვიდო ბრწყინვალედ ვითარდებოდა. ყოველ შუადღეს, როცა რობინი იღვიძებდა, ის მოდიოდა თავისი კონცერტისა გაკვეთილისათვის. მან საუცხოოდ გაართვა თავი ნოტების კითხვას. მისი პატარა თითები სულ უფრო ძლიერნი და მოქნილნი ხდებოდნენ, მაგრამ მე იმან უფრო დამაინტერესა, რომ ბიჭმა საკუთარი პატარ-პატარა ნაწარმოებების შეთხზვა დაიწყო. მისი დაკრულიდან რამდენიმე მათგანი ჩავინერე კიდევ და დღემდე მაქვს. მეტად მეუცნაურა ის, რომ, როგორც შემდეგ გავიზარე, მათი უმრავლესობა კანონები იყო. ის ძალიან გაიტაცა კანონებმა. როცა მე გვიდოს ამ ფორმის პრინციპები ავუხსენი, ბიჭი მოიხიბლა.

„ლამაზია“, – თქვა თაყვანებით. – „ლამაზი, ლამაზი და ასე ადვილი!“

კვლავ გამაოცა ამ სიტყვამ. კანონი, კაცმა რომ თქვას, სულაც არ არის ადვილი. იქიდან მოყოლებული, ის დროის უმეტეს ნაწილს პიანინოსთან ატარებდა და გასართობად პატარა კანონებს ქმნიდა, მაგრამ მუსიკის სხვა ფორმების თხზვაში მას ისე არ გამოუჩენია თავი, როგორც მე ვიმედოვნებდი. მან შექმნა და არაწყირება გაუკეთა ორიოდე პატარა, საზეიმო არიას, რომლებიც სამხედრო მარშის სულისკვეთების ჰიმნისმაგვარი რამდენიმე მხიარული ნაწილისაგან შედგებოდა. ეს თხზულებანი არაჩვეულებრივი იყო ბავშვის ქმნილებების კვალობაზე; ჩვენ ხომ ათ წლამდე ყველანი გენიოსები ვართ, მე კი ვიმედოვნებდი, რომ გვიდო ის ბავშვი იყო, ვინც გენიოსობას ორმოცი წლის ასაკში აპირებდა. რაც არაჩვეულებრივია ჩვეულებრივი ბავშვისათვის, მისთვის სულაც არ იყო არაჩვეულებრივი. „არა, მოცარტი ის ნამდვილად არ არის!“ – შევთანხმდით ჩვენ, როცა მისი პატარა

პიესები მოვისმინეთ.

უნდა გამოვტყდე, რომ გავნანყენდი. მეჩვენებოდა, რომ გვიდო მოცარტზე ნაკლები იყო და ამასთან შეგუება მეტად მემძიმა.

ის არ იყო მოცარტი. მართლაც არა, მაგრამ, მივხვდი, რომ იყო ყველასგან განსხვავებული ვინმე. ამაში მე ზაფხულის პირის ერთ დილას დავრწმუნდი. მე ჩვენი დასავლური აივნის თბილ ჩრდილში ვიჯექი, ვმუშაობდი. გვიდო და რობინი ქვემოთ, პატარა ჩაკეტილ ბაღში თამაშობდნენ. სამუშაოში დანთქმული ვიყავი. სიჩუმე დიდხანს გაგრძელდა, ბავშვები უჩვეულოდ დაბალ ხმაზე საუბრობდნენ. არც ყვირილი, არც სირბილის ხმა, მხოლოდ ჩუმი საუბარი მოისმოდა. გამოცდილებით ვიცოდი, რომ, როცა ბავშვები წყნარად არიან, ეს, ჩვეულებრივ იმას ნიშნავს, რომ ისინი რაღაც სახიფათო საქმით არიან დაკავებულნი. წამოვდექი და მოაჯირს გადავეყუდე, რომ დამენახა, რას აკეთებდნენ – წყლით წუნაობდნენ, კოცონს აჩალებდნენ, თუ ფისში იგანგლებოდნენ, მაგრამ შემდეგი სურათი კი წარმომიდგა: გვიდო, რომელსაც ხელში დამწვარი ჯოხი ეჭირა, ბილიკის გაკრიალებული ქვაფენილის ქვებზე უჩვენებდა, რომ მართკუთხა სამკუთხედის ჰიპოტენუზის კვადრატი მისი დანარჩენი ორი გვერდის კვადრატების ჯამს უდრის.

მუხლებს დაყრდნობილი, თავისი გაშავებული ჯოხის ბოლოთი ის რაღაცას ხაზავდა. მის გვერდით კი იყო რობინი, რომელიც გვიდოს მიბაძვით ასევე მუხლებზე დამდგარიყო. ის შენუხებული ჩანდა ამ მეტად ნელი თამაშით.

„გვიდო!“ – დაუძახა მან, მაგრამ გვიდომ ყურადღება არ მიაქცია. ჩაფიქრებული და მოღუშული, ხაზვას განაგრძობდა. „გვიდო!“ – დაიხარა უმცროსი ბავშვი და კისერი შემოატრიალა, რომ გვიდოსთვის სახეში შეეხედა. – „რატომ არ ხატავ მატარებელს?“

„მერე“, – უპასუხა გვიდომ. – ჯერ ეს მინდა გაჩვენო. ეს ისეთი ლამაზია“,

– დაამატა მან შემპარავად.

„მე მატარებელი მინდა!“ – დაიჟინა რობინმა.

„ახლავე! ცოტა მაცალე!“ – ლამის ევედრებოდა გვიდო. რობინი კვლავ მოთმინებით აღიჭურვა. ერთ წუთში გვიდომ თავისი ორივე ნახაზი დაამთავრა.

„ეს არის!“ – თქვა მან საზეიმოდ და წელში გასწორდა, რომ ნახაზისთვის შეეხედა. – „ახლა მე ავხსნი...“ – და მან პითაგორას თეორემის დამტკიცება დაინყო, არა ევეკლიდეს ხერხით, არამედ უფრო მარტივი და უფრო სრულყოფილი მეთოდით, რაც, დიდი ალბათობით, თავად პითაგორას უნდა გამოეყენებინა. მან დახაზა ერთი კვადრეტი და ურთიერთმკვეთი პერპენდიკულარების წყვილით ის ორ კვადრატად და ორ მართკუთხედად გაყო, შემდეგ ტოლ მართკუთხედებში დიაგონალები გაავლო და ასე დაყო ისინი ოთხ ტოლ მართკუთხედად. მიღებული ორი კვადრეტი განიხილა, როგორც კვადრატები, რომლებიც ამ სამკუთხედების ჰიპოტენუზისგან განსხვავებულ ორ გვერდზეა აგებული – ეს პირველი ნახაზისთვის; მეორეზე აიღო ოთხი მართკუთხედი სამკუთხედი, რომლებდაც იყო დაყოფილი მართკუთხედები და თავდაპირველი კვადრატის ირგვლივ ისინი ისე მოატრიალა, რომ მათი მართი კუთხეები კვადრატის კუთხეებს დამთხვეოდა, ჰიპოტენუზა შიგნით მოტრიალებული აღმოჩნდა და სამკუთხედების დიდი და პატარა გვერდები კვადრატის გვერდებზე განლაგდნენ; ამასთან კვადრატის თითოეული გვერდი სამკუთხედის ამ გვერდების ჯამს უდრიდა. ამგვარად თავდაპირველი კვადრეტი კვლავ დაიყო ოთხ მართკუთხედად სამკუთხედად და ჰიპოტენუზაზე აგებულ კვადრატად. ოთხი სამკუთხედი ტოლი აღმოჩნდა თავდაპირველი კვეთის ორი მართკუთხედისა. აქედან გამომდინარე, ჰიპოტენუზაზე აგებული კვადრეტი ტოლი აღმოჩნდა

დანარჩენ ორ გვერდზე აგებული იმ ორი კვადრატის ჯამისა, რომლებდაც თავდაპირველი კვადრეტი მართკუთხედებით იყო დაყოფილი.

მეტად არატერმინოლოგიური ენით, მაგრამ გასაგებად და საკმარისი ლოგიკით ჩამოაყალიბა გვიდომ თავისი მტკიცებულება. რობინი უსმენდა თავისი ბრდღვიალა, ჭოროფლიანი სახის უაზრო გამომეტყველებით.

„Treno, – იმეორებდა ის დროდადრო. – „Treno. დამიხატე მატარებელი!“

„ახლავე“, – შეევედრა გვიდო. – „მაცალე ერთ წუთს. ჯერ ამას შეხედე. შეხედე, რა ლამაზია. რა ადვილია“, – არწმუნებდა და არწმუნებდა ის რობინს.

რა ადვილია! პითაგორას თეორემამ ამახსნევინა მე გვიდოს მუსიკალური მიდრეკილებანი. ის არ იყო ბავშვი მოცარტი, ვისზეც ჩვენ ვოცნებობდით. ის იყო ნორჩი არქიმედე და, როგორც ამგვარი ბავშვების უმეტესობას, შემთხვევითი მუსიკალური მიდრეკილებაც აღმოაჩნდა.

„Treno, treno!“¹ – სულ უფრო მოუთმენლად გაიძახოდა რობინი, რადგან ჩვენება გაგრძელდა და, როცა გვიდომ თავისი დამტკიცება აღარ გაათავა, მას მოთმინების ძაფი გაუნყდა. – „Cattivo Gvido!“² – იყვირა მან და გვიდოს მუშტები დაუშინა.

„კარგი“, – დამორჩილდა გვიდო. – „დაგიხატავ მატარებელს!“ და თავისი ნახშირის ჯოხით ქვებზე ულაზათო ხატვა დაინყო.

ერთ წუთს გაყურებული გავცქეროდი. მატარებელი არ მოგეწონებოდათ. გვიდოს შეეძლო თავად აღმოეჩინა და დაემტკიცებინა პითაგორას თეორემა, მაგრამ ის დიდი ვერაფერი მხატვარი იყო.

„გვიდო!“ – დავუძახე მე. ბავშვები მოტრიალდნენ და ამომხედეს. – „ვინ გასწავლა, შენ, კვადრატების ხატვა?“ – ცხადია, შეიძლებოდა, რომ ეს მისთვის ვინმეს ესწავლებინა.

„არავინ“, – თავი გააქნია გვიდომ. მერე, შეშფოთებულმა, თითქოს იმისი

შეეშინდა, რომ ამ კვადრატების ხატვით რაღაც დააშავა, მობოდიშება და განმარტება იწყო: – „როგორც ხედავთ,“ – თქვა მან, „ძალიან ლამაზია. რადგან ის კვადრატები...“ – პირველ ნახაზის ორ პატარა კვადრატზე მიმითითა. – „არის სწორედ იმხელა, რაც ეს ერთი“, – და, მიჩვენა რა მეორე ნახაზზე ჰიპოტენუზაზე აგებული კვადრატი, და მნაშავის ღიმილით ამომხედა.

მე თავი დაუქეციე. „კი, ძალიან ლამაზია,“ – ვუთხარი. – „მართლა ძალიან ლამაზია.“

მას სახეზე შვების საზეიმო გამომეტყველება აღებეჭდა და სიამოვნებისაგან გაიცინა. „აი, როგორ ხდება ეს,“ – განაგრძო ცხოველი სურვილით, ჩემთვის ის დიდებული საიდუმლო გაეცნო, რომელიც აღმოაჩინა. – „თქვენ ჭრით ამ ორ გრძელ კვადრატს“ (მართკუთხედებს გულისხმობდა) ორ ნაწილად და მერე გვაქვს ოთხი ნაწილი, სუყველა ერთნაირი, რადგან, რადგან... ოჰ, ჯერ ეს უნდა მეთქვა, რადგან ეს გრძელი კვადრატები ერთნაირია, რადგან ის ხაზები, როგორც ხედავთ...“

„მე რომ მატარებელი მინდა?!“ – არ ცხრებოდა რობინი.

აივნის მოაჯირს დაყრდნობილი ორ ბავშვს დავცქეროდი და ვფიქრობდი იმ არაჩვეულებრივ რამეზე, რაც ის-ის იყო ვნახე და იმაზეც, თუ რას ნიშნავდა ეს ყოველივე.

მე ვფიქრობდი ადამიანებს შორის არსებულ უზარმაზარ განსხვავებებზე. ჩვენ ხომ მათ მათი თვალისა და თმის ფერის, მათი თავისქალის მოყვანილობის მიხედვით ვაჯგუფებთ. განა უფრო გონივრული არ იქნება, ისინი ინტელექტის ნიშნით დავყოთ? გონებრივად მეტად განსხვავებულ ტიპებს შორის უფრო ფართო უფსკრული აღმოჩნდება, ვიდრე

ის ბუმენსა და სკანდინავიელს შორისაა. ვფიქრობდი, როცა ეს ბავშვი გაიზრდება, ჩემთან შედარებით ინტელექტუალური თვალსაზრისით იქნება ის, რაც ადამიანია ძალღთან შედარებით. არსებობენ ასევე სხვა კაცები და ქალები, რომლებიც, ალბათ, ჩემთან შედარებით, ლამის ძალღებით მოჩანან.

იქნებ მხოლოდ გენიალური ადამიანები არიან ნამდვილი ადამიანები. კაცობრიობის მთელი ისტორიის მანძილზე მხოლოდ რამდენიმე ათასი ნამდვილი ადამიანი არსებობდა და ჩვენ, დანარჩენები... რა ვართ ჩვენ? – ცხოველები, რომელთა განსწავლაც შესაძლებელია. ნამდვილი ადამიანების დახმარების გარეშე ვერაფერსაც ვერ აღმოვაჩენდით. ვერ გაჩნდებოდა ვერც ერთი იდეა, რომელიც გათავისებული აქვს ჩვენს გონებას. ჩააგდეთ თესლი მათში და ის იხარებს, ჩვენი გონება კი თვითნებურად ვერასოდეს მისწვდება მას.

ვფიქრობდი იმაზე, რომ არსებობდა ძალღების მთელი ერები, მთელი ეპოქები, როცა ნამდვილი ადამიანები არ იბადებოდნენ. პირქუში ეგვიპტელებისა და ბერძნებისგან აიღეს გამოცდილება თუ წერის წესები და ასე შექმნეს მეცნიერება. ათასზე მეტი წელი დასჭირდა იმას, რომ არქიმედეს შესაფერისი მემკვიდრე გამოსჩენოდა. ვიცით, რომ არსებობდა ერთადერთი ბუდა, ერთადერთი იესო, ერთადერთი ბახი, ერთადერთი მიქელანჯელო...

ნუთუ უბრალო შემთხვევითობაა ის, რომ დიდი ადამიანი დროდადრო იბადება? რა ინვეს მათი მთელი თანავარსკვლავედის ერთდროულად მოსვლას, როცა ის ჩნდება და ქრება ცალკეულ ხალხში? ტენი¹ ფიქრობს, რომ ლეონარდო, მიქელანჯელო და რაფაელი იმიტომ დაიბადნენ თავიანთ ეპოქაში, რომ დიდი მხატვრებისთვის მომნიშვნელებული იყო დრო და კეთილისმყოფელი იტალიური ასპარეზი. რაციონალიზატორული მეცხრამეტე საუკუნის ფრან-

1 Treno – (იტალ.) მატარებელი.

2 Cattivo Guido - (ital.) cudi gvido.

გი კაცის მიერ შექმნილი დოქტრინა უცნაურად მისტიკური ჩანს, მაგრამ, შეიძლება, ის ჭეშმარიტიც იყოს. მაშინ, იმაზე რაღას ვიტყვით, ვინც საჭირო დროს არ დაბადებულა – ბლეიკზე ან თუნდაც სხვებზე?

ვფიქრობდი, ამ ბავშვს ბედი ჰქონია, რომ იმ დროს, დაიბადა როცა თავისი უნარების კარგად გამოყენება შეეძლება. მას ხელთ ექნება უკვე არსებული, საუკეთესოდ მოფიქრებული კვლევის ანალიზური მეთოდები; მის მერე კი ჩვენ გვექნება სასწაულებრივი გამოცდილება. აბა, წარმოვიდგინოთ, რომ ის იმ დროს დაბადებულიყო, როცა სთოუნჰენჯი² შენდებოდა; მას, შეიძლება, სიცოცხლე ელემენტარული ცოდნის აღმოჩენაში გაეტარებინა და ძნელად მიხვედრილიყო რამეს, მაშინ, როცა, ახლა უკვე შეიძლება ჰქონდეს დამტკიცების შესაძლებლობა. ნორმანდთა დაპყრობის დროს რომ დაბადებულიყო, მას მოუხდებოდა ბრძოლა წინარე სიძნელეებთან, რომლებიც შექმნეს არასრულყოფილი სიმბოლიკით. მას შეიძლება, დასჭირებოდა მრავალი წელი საიმისოდ, რომ შეესწავლა მაგალითად, MMMCCCLXXXVIII-ის MCMXIX-ზე გაყოფის ხელოვნება. ამჟამად კი ის სულ ხუთ წელიწადში შეისწავლის იმას, რის აღმოჩენასაც ადამიანთა თაობები დასჭირდა.

მე ვფიქრობდი ყველა იმ დიდი ადამიანის ბედისწერაზე, რომელიც ქვეყნიერებას მეტად უდროოდ დროს მოეგვინა და, რომელმაც მხოლოდ მცირე წარმატებას მიაღწია ან სულაც ვერაფერს. ბეთჰოვენი საბერძნეთში რომ დაბადებულიყო, ვფიქრობ, მხოლოდ იმას შეიძლება, ნაზი მელიოდიები დაეკრა ფლეიტასზე ან ლი-

რაზე; იმ ინტელექტუალურ გარემოცვაში მისთვის ძნელი იქნებოდა ჰარმონიის ბუნება წარმოედგინა.

მატარებლების ხატვა რომ მოათავეს, ბავშვებმა ბაღში მატარებლობანას თამაში განაგრძეს; ისინი წრეზე დაქროდნენ. მრგვალოყოფა და პირგაბერილი რობინი, ქარის სიმბოლოს რომ დამსგავსებოდა, ორთქლმავალივით ქმინავდა, გვიდოკი, რობინის კომბინეზონის ბოლოსთვის რომ ჩაევლო ხელი, უკან მიჰყვებოდა და უსტვენდა. ისინი წინ გარბოდნენ, შემდეგ უკან ბრუნდებოდნენ, წარმოსახვით სადგურებზე ჩერდებოდნენ, სათადარიგო გზებზე გადადიოდნენ, ხიდებზე გრუხუნებდნენ, გვირაბებს ეხეთქებოდნენ, დაბრკოლებებს ეჯახებოდნენ და რელსებიდან გადადიოდნენ. ნორჩი არქიმედე ზუსტად ისეთივე ბედნიერი ჩანდა, როგორც ჩემი პატარა, ქერათმიანი ბარბაროსი. რამდენიმე წუთის წინ გვიდოკი პითაგორას თეორემას ამტკიცებდა. ახლა კი, წარმოსახვითი რელსების გასწვრივ, დაულალავად უბერავდა და უსტვენდა. ის სრულად დანთქმულიყო ყვავილთა კლუმბებსა და ლოჯიის კოლონებს შორის, წინ და უკან სვლასა და დაფნის ბუჩქების ბნელ დერეფნებში შესვლა-გამოსვლაში. ის ფაქტი, რომ არქიმედეობას აპირებდა, სულაც არ უშლიდა ხელს ჩვეულებრივი, მხიარული ბავშვიც ყოფილიყო. ვფიქრობდი ამ უცნაურად გამოხატულ, გამორჩეულ ტალანტსა და იმაზე, რომ ის როგორღაც გამოყოფილია დანარჩენი გონებისგან, მოშორებულია მას და არ არის გამოცდილებაზე დამოკიდებული. ტიპური ვუნდერკინდები, როგორც წესი, მუსიკალურ და მათემატიკურ ნიჭს ამჟღავნებენ; სხვა სახის ნიჭი კი ნელ-ნელა მწიფდება ემოციური გამოცდი-

1 ტენი – იპოლიტ ადოლფ ტენი (1828-1893), ფრანგი ფილოსოფოს-პოზიტივისტი, ესთეტიკოსი, მწერალი, ისტორიკოსი და ფსიქოლოგი.

2 სტოუნჰენჯი – (ინგლ. Stonehenge) – პრეისტორიული მეგალითური მონუმენტი ინგლისის სამხრეთ-დასავლეთში, სოლზბერის ვაკეზე.

ლებისა და ზრდის გავლენით. ოცდაათი წლის ასაკამდე ბალზაკმა, უნიჭობის გარდა, ვერაფერი გამოავლინა, მაშინ, როცა ოთხი წლის ნორჩი მოცარტი უკვე მუსიკოსი იყო, ხოლო პასკალის რამდენიმე უბრწყინვალესი ნამუშევარი იქამდე შეიქმნა, სანამ ის ათი წლის გახდებოდა.

შემდეგ კვირებში მე ყოველდღიური საფორტეპიანო გაკვეთილები მათემატიკის გაკვეთილებით ჩავანაცვლე. გაკვეთილებზე უფრო მინიშნებები იყო, რადგან მე მხოლოდ დაშვებებს ვაკეთებდი, ვაჩვენებდი მეთოდებს და იდეების დეტალებში შემუშავებას ბავშვს ვუტოვებდი. ასე გავაცანი მე მას ალგებრა პითაგორას თეორემის სხვა დამტკიცების ჩვენებით. ამ დამტკიცების მიხედვით, მართი კუთხიდან ჰიპოტენუზაზე ვუშვებთ პერპენდიკულარს და თეორემას იმ ფაქტით ვამტკიცებთ, რომ ორი შექმნილი სამკუთხედი ერთმანეთისა და ამასთანავე თავდაპირველი სამკუთხედის მსგავსია. ამ მსგავსებების გამო გვერდების ცნობილი შეფარდებების გამოყენებით, შეიძლება, ალგებრულად ვაჩვენოთ, რომ თავდაპირველი სამკუთხედის კათეტების კვადრატების ჯამი a^2+b^2 უდრის ჰიპოტენუზის ორი სეგმენტის კვადრატების ჯამს e^2+f^2 დამატებული 2ეფ, რაც უდრის $(e+f)^2$ ანუ ჰიპოტენუზის კვადრატს, რადგამ $e+f=c$. გვიდო ისე იყო ალგებრის საფუძვლებით მოჯადოებული, თითქოს მე მას სათამაშო ძრავა ვაჩუქე, რომელიც სპირტქურაზე მომუშავე ორთქლის ქვებით ხურდებოდა, და უფრო მეტადაც იყო მოჯადოებული, ალბათ, ვინაიდან ძრავა, შეიძლებოდა, გაფუჭებულიყო ან უბრალოდ მოხეზრებოდა, მაშინ, როცა ალგებრის სანყისები მას აზროვნებას უქრობელი ფუფუნებით უწვითარებდნენ და უფურჩქინდნენ.

ყოველ დღე ის აკეთებდა ახალ-ახალ აღმოჩენებს, რაც მას განსაკუთრებულად ლამაზი ეჩვენებოდა. მისი ახალი სათამაშოს შესაძლებლობები ნამდვილად ამოუწურავი იყო.

ევეკლიდეს მეორე წიგნის ალგებრის ამოცანების განხილვებს შორის ჩვენ წრეებს ვიკვლევდით, გამხმარ მიწაში ბამბუკებს ვარჭობდით და დღის სხვადასხვა დროს მათ ჩრდილებს ვზომავდით. ჩვენი დაკვირვებებიდან ამაღლელებელი დასკვნები გამოგვეყვავდა. ზოგჯერ, სახალისოდ, ქალაქის ფურცლებს ისე ვჭრიდით და ვკეცავდით, რომ კუბები და პირამიდები მიგველო. ერთ შუადღეს კი გამოგვეცხადა გვიდო, რომელსაც თავისი პატარა და მეტად დათხვრილი ხელებით ფრთხილად ეჭირა თხელი ქალაქისაგან გაკეთებული დოდეკაედრი.¹

„E tanto bello!“² – ამბობდა ის, როცა ქალაქის კრისტალს გვიჩვენებდა; როცა ვკითხე, როგორ შეძლო ამის გაკეთება, მან ოდნავ გაიღიმა და თქვა, რომ ეს ძალიან ადვილად მოახერხა. მე ელიზაბეტს შევხედე და ორივემ გავიცინეთ. ვფიქრობ, უფრო მართებული იქნებოდა, ხატოვნად რომ ვთქვათ, თაყვანისცემის ნიშნად, ოთხზე დავმდგარიყავი და წარმოსახვითი კუდის ქნევითა და ყეფით გამომეხატა ჩემი გაცემა.

იმ ზაფხულს უჩვეულოდ დაცხა. ივლისი დადგა თუ არა, ასეთ აუტანელ სიცხეს მიუჩვეველმა ჩვენმა პატარა რობინმა ფერი დაკარგა, მოიღალა, ჩამოდნა და მადა და ენერგია წაერთვა. ექიმმა მთის ჰაერი გვირჩია. გადაწყვიტეთ, შემდეგი ათი თუ ოცი კვირა შვეიცარიაში გაგვეტარებინა. გამოთხოვებისას გვიდოს იტალიურ ენაზე დაწერილი ევეკლიდეს პირველი ექვსწიგნეული ვაჩუქე. მან ის გადაფურცლა და

¹ დოდეკაედრი – (მათ.) წესიერი თორმეტწახნაგა.

² E tanto bello – (იტალ.) რა ლამაზია!

ნახაზებს გატაცებით ჩააცქერდა.

„სწორად წაკითხვა რომ შემიძლოს“, – თქვა მან. – „მე ისეთი სულელი ვარ, მაგრამ ახლა ნამდვილად შევეცდები, ვისწავლო“.

გრინდელვალდის¹ მახლობლად მდებარე ჩვენი სასტუმროდან ბავშვს რობინის სახელით ნაირნაირ ღია ბარათებს ვუგზავნიდით. მათზე ძროხები, ალპური ბუკები, შვეიცარული შალეები, ედელვაისები და სხვა ამდაგვარი რამეები ეხატა. ბარათებზე არ გვპასუხობდნენ. შემდეგ უკვე აღარც ველოდებოდით საპასუხო წერილებს. თავად გვიდოს რომ წერა არ შეიძლო, ეს ვიცოდით. აი, ის კი გვიკვირდა, მამამისი ან მისი დები მაინც რატომ არაფერს გვწერდნენ მის ნაცვლად. ამბის უქონლობა კარგ ამბავად მივიჩნიეთ და დავმშვიდდით. ერთ დღესაც, სექტემბრის დამდეგს, სასტუმროში უცნაური წერილი მოვიდა. ადმინისტრატორმა ის ჰოლში განცხადებების შემინულ დაფაზე დატოვა, რათა სტუმრებს შეემჩნიათ და მას, ვინც წერილს თავისად მიიჩნევდა, მოეთხოვა ის. სასაუბროდ მიმავლებმა დაფას რომ ჩავუარეთ, ელიზაბეტი შეჩერდა და დააცქერდა მას.

„აი, ეს კი გვიდოსგან უნდა იყოს,“ – თქვა მან. მეც მივედი და მის მხარს ზემოთ კონვერტს ავხედე. კონვერტს ბეჭედი არ ერტყა და საფოსტო მარკებით მთლად გაშავებულიყო. წინა მხარეზე ფანქრით დიდი, გაურკვეველი მთავრული ასოები გამოეყვანათ. პირველ ხაზზე ეწერა AL BABBO DI ROBIN².

შემდეგ კი – სასტუმროსა და ადგილის სახელის დამახინჯებული ვარიანტი. საგონებელში ჩავარდნილ ფოსტის მუშაკებს მისამართის ირგვლივ სავარაუდო ჩასწორებები მიეჩხაპნათ. წერილს მთელ ევროპაში წინ და უკან სულ ცოტა ორი კვირა მაინც უნდა ეხეტიალა.

„Al Babbo di Robin. To Robin's father“, – ჩავიცინე მე. – „ყოჩაღ ფოსტალიონებს, როგორც იქნა, მოგვაგნეს.“ – ადმინისტრატორის ოფისისკენ გავემართე, წერილზე ჩემი სამართლიანი მოთხოვნა განვმარტე და ბეჭდის უქონლობის გამო ორმოცდაათი სანტიმი დამატებით გადავიხადე. ამის შემდეგ დაფა გახსნეს და წერილი გადმომცეს. მერე ყველანი სასაუბროდ გავემართეთ.

„რა დიდებული ნაწერი!“ – გაგვეცინა ჩვენ, როცა უკანა მხარეს მისამართს ვარკვევდით. – „მადლობა ევკლიდეს ეკუთვნის“, – დავამატე მე. – „აი, რა იცის დიდმა შთაგონებამ!“

მაგრამ, როცა კონვერტი გავხსენი და წერილი წავიკითხე, სიცხლის სურვილი გამიქრა. ნაწერი მოკლე და თითქმის დეპეშის სტილისა იყო: „SONO DALLA PADRONA NON MI PIACE HA RUBATO IL MIO LIBRO NON VOGLIO SUONARE PIU VOGLIO TORNARE A CASA VENGA SUBITO GUIDO.“³

„რა მოხდა?“

ელიზაბეტს წერილი გავუწოდე. „იმ წყეულ დედაკაცს მიუტაცია ის,“ – მივუგე მე.

Hhomburgian⁴ მამაკაცთა ბიუსტები,

¹ გრინდელვალდი – (გერ. *Grindelwald*) – კომუნა შვეიცარიაში, ბერნის კანტონში.

² AL BABBO DI ROBIN – (იტალ.) რობინის მამას.

³ „SONO DALLA PADRONA NON MI PIACE HA RUBATO IL MIO LIBRO NON VOGLIO SUONARE PIU VOGLIO TORNARE A CASA VENGA SUBITO GUIDO“ – (იტალ.) მე პატრონთან ვარ. ეს არ მომწონს. წიგნი წამართვეს. აღარ მინდა დაკვრა. სახლში მინდა. ჩქარა ჩამოდი! გვიდო.

⁴ ჰომბურგი – (გერ. *Homburg*) მამაკაცის ერთგვარი ფეტრის ქუდი.

მარმარილოს ცრემლად დაღვრილი ან-გელოზები, ჩირაღდნებს რომ აქრობდნენ, პატარა გოგონების ქანდაკებები, ქერუბიმები, ნილბიანი ფიგურები, ალეგორიები და დაუნდობელი სიმართლე – უცნაურზე უცნაური და უცხოზე უცხო კერპები თავს გვიქნევდნენ და შესტიკულირებდნენ, როცა ჩვენ იქ მივდიოდით. შუშებს იქიდან, უბრალო ჯვრებიდან, საფლავის ქვებიდან და გამტყდარი კოლონებიდან თუნუქზე მკვიდრად ჩაბეჭდილი და ქვებში ჩადგმული ყავისფერი ფოტოსურათები შემოგვცქეროდნენ. გარდაცვლილი ქალბატონები ოცდაათი წლის წინანდელ კუბისტურ გეომეტრიულ ფორმებში – შავი სატინის ორი კონუსი, წვეროებით წელთან რომ ეხებოდნენ ერთმანეთს და მკლავები – სფერული იდაყვების ქვეშ პრიალა ცილინდრებით – მწუხარედ ილიმებოდნენ თავთავიანთი მარმარილოს ჩარჩოებიდან; მომღიმარე სახეები, თეთრი ხელები იყო ერთადერთი საცნაური ადამიანური საგნები, რაც მათი სამოსის მყარი გეომეტრიიდან ჩნდებოდა. შაფულვაშა მამაკაცები, თეთრწვერა მამაკაცები, სუფთად პირგაპარსული ვაჟები პირდაპირ ან გვერდით იცქირებოდნენ, რათა რომაული პროფილი ეჩვენებინათ. ბავშვები ფართოდ გახელილი თვალებით იმედიანად ილიმებოდნენ პატარა ჩიტის მოლოდინში, რომელიც კამერიდან უნდა გამოფრენილიყო ან იჭვნიულად ილიმებოდნენ იმის ნიშნად, რომ ეს არ მოხდებოდა; ილიმებოდნენ ნაძალადევად და მორჩილად, რადგან მათ ასე უთხრეს. უფრო შეძლებულ პატრონთა მიცვალებულები განცალკევებით განისვენებდნენ მარმარილოს წვეტებიან გოთურ კოტეჯებში; მესრიანი ჭიშკრების მიღმა მოჩანდა მკრთალი სახეები უნუგემო და მტირალი გენიოსებისა, საფლავის საიდუმლოს რომ ინახავენ. ნაკლებსაპატიო ადამიანთა უმრავლესობას იქ ერთად და მჭიდროდ, თუმც მოხდენილად ეძი-

ნა, ერთიანი, პრიალა, გრძელი მარმარილოს ჭერქვეშ, რომლის ყოველი ფილა ცალკეული საფლავის შესასვლელს მიანიშნებდა.

კარლოსთან ერთად საფლავებს შორის მივაბიჯებდი. ჩემთვის იმაზე ვფიქრობდი, თუ ჩვენებურზე რამდენად უფრო შემზარავია კონტინენტური სასაფლაოები. ეს იმიტომ, რომ აქაური ხალხი უფრო მეტ ყურადღებას უთმობს თავიანთ მიცვალებულებს. აქ დღემდე ჩვენზე მეტადაა შემორჩენილ-დამკვიდრებული სახლ-კარის თავდაპირველი კულტი და მატერიალური კეთილდღეობისათვის ზრუნვის გამოხატულება, ის, რაც ძველ თაობებს აიძულებდა, თავიანთი მიცვალებული ქვაში იმ დროს დაევენებინათ, როცა თავად ჩალით დახურულ ქოხმახებში ცხოვრობდნენ. აქაურ ინგლისურ სასაფლაოზეც გარდაცვლილთა ასობით შესტიკულირებული ქანდაკებაა. უფრო მეტია საგვარეულო აკლდამები, იმაზე მეტად „გადაპრანჭული“ (როგორც მოპირკეთებასა და სასტუმროებზე ამბობენ ხოლმე), ვიდრე ეს მათ სახლშია და ყოველი საფლავის ქვაში ჩადგმულია ფოტოსურათი, რათა იქ მყოფ დაფშვნილ ძვლებს შეახსენოს, როგორები იქნებიან საშინელი სამსჯავროს დროს; მათ გვერდით ჰკიდია პატარა ლამპრები, იმედისმომგვრელად რომ ინთება ყველა მიცვალებულის ხსენების დღეს. იმ დიდი კაცისთვის, ვინც პირამიდები ააგო, ისინი ჩვენზე, ცოცხლებზე უფრო მახლობლებია, – ვფიქრობდი მე.

„ეს რომ მცოდნოდა, ეს რომ მცოდნოდა“, – იმეორებდა კარლო. ფიქრებში წასულს მისი ხმა თითქოს შორიდან ჩამესმოდა. – „იმ დროს ის სულ არ ფიქრობდა ამაზე. საიდან უნდა მცოდნოდა, რომ მერე ამას გულთან ასე ახლოს მიიტანდა? იმ ქალს შეცდომაში შევყავდი, მატყუებდა“.

მე კვლავ ვარწმუნებდი, რომ მას ამ ამბავში ბრალი არ ჰქონდა, თუმ-

ცა, ცხადია, სანახევროდ ასე იყო. ნაწილობრივ ჩემი ბრალიც იყო. მე უნდა მეფიქრა ამ შესაძლებლობაზე და როგორღაც დამეცვა ამისაგან, მას კი არ უნდა გაეშვა ბიჭი სამოგზაუროდ, თუნდაც დროებით. ტყუილად კი არ ახდენდა ქალი მასზე ასეთ ზენოლას. ამ ზენოლის მიზეზს უნდა მიმხვდარიყო. კარლოს წინაპარი მამაკაცები საუკუნეზე მეტ ხანს მუშაობდნენ იმავე მინის ნაკვეთზე და ახლა, ცოლის ნაქეზებით, მოხუცი ჯენტლმენი მას აყრით დამუქრებოდა. საშინელება იქნებოდა მისთვის იქაურობის დატოვება; არც სხვა ადგილის პოვნა იყო ადვილი. მას უთხრეს, რომ არ გააგდებდნენ იმ შემთხვევაში, თუკი ნებას მისცემდა, ქალს ბავშვი წაეყვანა, ჯერ სულ ცოტა ხნით, რომ ენახა, როგორ მიიღებდა გვიდო ამას. ოდნავადაც არ დააძლებდნენ მას დარჩენას, თუკი ის თავად არ მოისურვებდა. ბოლოს და ბოლოს ყველაფერი ხომ გვიდოსა და მამამისის სასიკეთოდ კეთდებოდა. ის, რაც ინგლისელმა კაცმა თქვა, რომ ბავშვს არ ჰქონდა მუსიკის განსაკუთრებული ნიჭი, როგორც მას ეს თავდაპირველად მოეჩვენა, იყო მტკნარი ტყუილი, უბრალოდ ეჭვიანობა და ცბიერება. ინგლისელს სურდა, თვითონ დახმარებოდა გვიდოს, სულ ეს იყო. ბიჭი კი, მისგან აშკარად ვერაფერს ისწავლიდა. ის, რაც მას ნამდვილად სჭირდებოდა, იყო კარგი მასწავლებელი, პროფესიონალი... და მთელი ის ენერგია, რაც საქმეში კარგად ჩახედულმა ფიზიკოსებმა, დინამოსკენ უნდა მიმართონ, მის აგიტაციას მოხმარდა. ზენოლა მას შემდეგ გაძლიერდა, რაც ჩვენ სახლი დავტოვეთ. სენიორა, უეჭველია, ასე ფიქრობდა, რომ წარმატების მეტი შანსი ჩვენს იქ არყოფნაში ექნებოდა და, რომ მას აუცილებელად უნდა დაესწრო ჩვენთვის და ბავშვი

ხელში ჩაეგდო მანამ, სანამ ჩვენ ჩვენს წინადადებას შევთავაზებდით მამამისს. ქალს ეჭვი არ ეპარებოდა იმაში, რომ ჩვენც ისევე ძლიერ გვსურდა გვიდოს შვილება, როგორც მას.

ზენოლას ის დღითი დღე აძლიერებდა. კვირის ბოლოს კარლოსთან მიგზავნა ქმარი, რომ მას იქ ვაზის მდგომარეობაზე დაეჩივლა; ისინი შოკში ჩაცვივდნენ. მოკრძალებით, მორცხვად, დიდი მობოდიშებით დაემუქრა მათ მოხუცი ჯენტლმენი. მან გადანყვიტა, უფრო სწორად, ძლივს შეძლო კარლოსთვის შენიშვნა მიეცა. მეორე დღეს სენიორამ შეტევა განაახლა. „სასტუმროს მეპატრონე, – განაცხადა მან. – დიადი მიზნებით იყო შთავგონებული, ის გაუკეთებდა გვიდოს ყველაფერ კარგს, საუკეთესოს“.

და ბოლოს კარლომაც დაუთმო მას ბიჭი. ქალი მეტად შეუვალი იყო და ხელთ მრავალი კოზირი ეპყრა. ბავშვს შეეძლო, მას სამოგზაუროდ წაჰყოლოდა და მასთან ერთ-ორი თვით დარჩენილიყო, მერე კი, თუკი ნამდვილად გაამჟღავნებდა მასთან დარჩენის სურვილს, ქალი უკვე მას ოფიციალურად იშვილებდა.

დასასვენებლად ზღვის სანაპიროზე წასვლის იდეა (სენიორა ბოლდომ სწორედ ზღვის სანაპიროზე წაყვანა შესთავაზა ბიჭს) გვიდოსთვის სასურველი და საოცნებო იყო. ზღვის შესახებ მას ბევრი რამ სმენოდა როზინისგან. „Tanta acqua!“¹ – მისი ნათქვამი ჭეშმარიტება უნდა ყოფილიყო. და აი, ახლა ის თავად წავიდოდა და ნახავდა ამ საოცრებას. ბავშვი მეტად მხიარულად დაემშვიდობა თავის ოჯახს, მაგრამ დასვენების შემდეგ, როცა ზღვის სეზონი მოთავდა და სენიორა ბონდომ გვიდო ფლორენციაში, თავის სახლში მიიყვანა, ბიჭი იქ დადარდიანდა. სენიორა, მართალი უნდა ითქვას, მას ზედმეტად კეთილადაც ეცქეოდა – მისთვის ახალ-ახალ ტან-

¹ „Tanta acqua!“ – (იტალ.) იმდენი წყალი.

საცმელს ყიდულობდა, დაჰყავდა ჩაისა ვია ტურნაბუონიზე, არ აკლებდა ნამცხვარს, მარწყვის ნაყინს, ათქვეფილ ნაღებსა თუ შოკოლადს, მაგრამ თან აიძულებდა პიანინოზე იმაზე მეტ ხანს ევარჯიშა, ვიდრე მას სურდა და კიდევ უარესი, მან წაართვა ბიჭა ევკლიდეს წიგნი იმის გამო, რომ ბევრ დროს ართმევდა. მაშინ კი, როცა ბიჭმა უთხრა, რომ სახლში დაბრუნება სურდა, რა აღარ მოიმიზეზა და ბავშვი დაპირებებითა და ტყუილებით აავსო. უთხრა, რომ არ შეეძლო მაშინვე წაეყვანა, რომ, თუ ის კარგად მოიქცეოდა და პიანინოზე დაკვრაშიც ბევრს ივარჯიშებდა, შემდეგ კვირას ნაიყვანდა, მერე ისევ შემდეგ კვირას და, როცა დაპირებული დრო მოვიდა, მან ბავშვს გამოუცხადა, რომ მამამისს მისი უკან დაბრუნება აღარ სურდა. ამის მერე ქალმა აღერსს უმატა, უკეთებდა ძვირფას საჩუქრებს და ნუგბარს არ აკლებდა, მაგრამ არაფერმა გაჭრა. გვიდოს არ მოსწონდა ახალი ცხოვრება, არ სურდა გამეხივარჯიში, თავის წიგნზე ნაღვლობდა და შინ, და-ძმებთან დაბრუნება სურდა. სენიორა ბონდის ჯერ კიდევ ჰქონდა იმის იმედი, რომ დრო და შოკოლადი თავისას იზამდა და ბოლოს და ბოლოს ბავშვს დაისაკუთრებდა. მას შორს ეჭირა თავი გვიდოს ოჯახისაგან და რამდენიმე დღეში ერთხელ კარლოს სწერდა წერილს, რომელიც კვლავ ეგონათ, რომ ზღვის სანაპიროდან მისდიოდათ (ამისათვის ერთი მეგობარი დაიხმარა, მასთან გზავნიდა წერილებს და ისიც კვლავ უკან, ფლორენციაში აბრუნებდა მათ) და რომლებშიც ის მამამისს, გვიდოს ბედნიერების წარმტაცზე წარმტაც სურათებს უხატავდა.

იმან, რომ მისი ოჯახის წევრებს ასე ეძნელებოდათ მისულიყვნენ და ენახათ გვიდო, როცა ისინი მასთან ასე ახლოს იყვნენ, ბიჭს აფიქრებინა, რომ მათ მართლა სურდათ მისი მიტოვება. როცა ამაში დარწმუნდა, თავისიანები-

საგან მიტოვებულმა ერთადერთი და უკანასკნელი იმედი ჩემკენ მომართა და წერილი მე მომწერა. წერილი, თავისი ფანტასტიკური მისამართით, გზაში დაახლოებით ორი კვირა იყო. ეს ორი კვირა შეიძლებოდა, ასეულ წლებად მოსჩვენებოდა მას და, რადგან საუკუნეები ერთმანეთს მისდევდნენ, ნელ-ნელა, ალბათ, საწყალი ბავშვი იმაშიც დარწმუნდა, რომ მეც მივატოვე. მას ყოველგვარი იმედი გადაეწურა!

„მოვედით!“ – თქვა კარლომ.

ზევით ავიხედე. ჩვენ წინ უზარმაზარი მონუმენტი აღმართულიყო. ნაცრისფერი ქვიშაქვის მონოლითში ამოეტეხათ პატარა მღვიმე, რომელშიც წმინდა სიყვარულის ბრინჯაოს განსახიერება სამგლოვიარო ურნას ეხვეოდა. ქვაზე ბრინჯაოს ასოებით გაკეთებული იყო გრძელი წარწერა, რომელიც გვამცნობდა, რომ გაუხარებლმა ერნესტო ბონდიმ ეს მონუმენტი აღმართა თავისი საყვარელი მეუღლის ანუნსიატას სახსოვრად, როგორც ნიშანი მისი უკვდავი სიყვარულისა მისადმი, რომელიც მას უდროოდ წაართვა სიკვდილმა და რომელსაც, როგორც ის იმედოვნებდა, ძალიან მალე შეუერთდებოდა ამ საფლავის ქვეშ. პირველი სენიორა ბონდი 1912 წელს გარდაცვლილიყო. მე გამახსენდა მოხუცი კაცი, სადავით რომ დაატარებდა თავის თეთრ ძაღლს. გავიფიქრე, რომ ის მთელი სიცოცხლე ცოლის უზომოდ მოყვარული და მორჩილი ქმარი უნდა ყოფილიყო.

„მათ აქ დამარხეს ის“.

ჩვენ დიდხანს ვიდექით ჩუმად. როცა იმ საწყალ ბავშვზე ვფიქრობდი, იქ, მინისქვეშ რომ განისვენებდა, ვგრძნობდი, თვალთაგან ცრემლი მდიოდა. მე ვფიქრობდი მის ელვარე სერიოზულ თვალებსა და ლამაზად ამობურცულ შუბლზე, მის ნაღვლიანად დახრილ ტუჩებზე, კმაყოფილების იმ გამომეტყველებაზე, მისი სახე რომ ასხივებდა იმ დროს, როცა რაიმე ახალს სწავლობ-

და ან, როცა საყვარელ მელოდიას უსმენდა და ეს პატარა, ლამაზი არსება ცოცხალი აღარ იყო და ის სულიც, მის სხეულს რომ ავსებდა, მისი გასაოცარი სულიც მანამდე დაიშალა, სანამ არსებობას დაიწყებდა.

ტანჯვა, რომელიც მას ბოლოს უნდა ეგრძნო, სასონარკვეთა, იმის რწმენა, რომ ამქვეყნად ყველამ მიატოვა... საშინელება იყო ამ ყველაფერზე ფიქრი, საშინელება.

„ახლა უმჯობესია, წავიდეთ“, – ვთქვი მე ბოლოს და კარლოს მკლავზე ხელი წავავლე. ის იდგა ბრმასავით თვალდახუჭული, სახე ოდნავ აენია სინათლისკენ; დახუჭული ქუთუთოებიდან ცრემლი სდიოდა, რომელიც წამით ჩერდებოდა და მერე ლოყებზე ღვარად ედინებოდა. ტუჩები უკანკალებდა და ვხედავდი, როგორ ცდილობდა, შეეჩერებინა ეს კანკალი. „წავიდეთ!“ – გავუმეორე მე.

მწუხარებისგან გაქვავებული სახე უეცრად დაეკრუნჩხა, თვალები გაახილა, ცრემლებს მიღმა ისინი ძლიერი ბრაზით გაუბრწყინდა.

„მოვკლავ იმ ქალს!“ – თქვა მან. – „მოვკლავ იმ ქალს! როცა ვფიქრობ ბიჭზე, როგორ გადმოხტა, როგორ დაენარცხა ძირს...“ – ორივე მკლავი მძაფრად აამოძრავა, ქვემოთ ძლიერად დაიქნია და მკერდთან უეცარი ბიძგით გააჩერა. ის აცახცახდა. – „და როგორ გათავდა...“ – ის ისევე დამნაშავე ამაში, როგორც მაშინ იქნებოდა, თვითონ რომ ეკრა ხელი გადასავარდნად. მოვკლავ მას!“ – თქვა და კბილები ერთმანეთს მაგრად დააჭირა.

სიბრაზე უფრო ადვილია, ვიდრე წუხილი, ნაკლებ მტკივნეულია. მოსახერხებელია შურისძიებაზე ფიქრი. „წუ ამბობთ ასე,“ – ვუთხარი მე. – „არ არის

ეს კარგი. ეს სიბრყველა. რა აზრი აქვს ამას?“ მას ადრეც ჰქონია სასონარკვეთის უმძიმესი წუთები, როცა წუხილი აუტანელი ხდებოდა და ცდილობდა გაქცეოდა, სიბრაზე კი თავის შველის უადვილესი გზაა. მაშინაც ვარწმუნებდი ხოლმე, მწუხარების უფრო ძნელ ბილიკს დაბრუნებოდა. – „უგნურებაა ამის თქმა“, – გავუმეორე და საფლავთა საშინელ ლაბირინთში წავუძეხი, სადაც სიკვდილი კიდევ უფრო საშინელი მოჩანდა, ვიდრე ის სინამდვილეში იყო.

როცა ჩვენ სასაფლაო დავტოვით და სან მინიატოდან ქვემოთ, მიქელანჯელოს მოედნისკენ დავეშვიტ, ის ცოტათი დამშვიდდა. მისი სიბრაზე კვლავ მიიქცა იმ წუხილად, საიდანაც მთელი ძალა და სიმწარე წამოვიდა. მოედანზე წუთით შევჩერდით, რათა ჩვენს ქვემოთ, დაბლობში ჩანოლილი ქალაქისთვის თვალი შეგვევლო. ღრუბლიანი დღე იყო, ცაზე თეთრი, დიდრონი, ოქროსფერი და ნაცრისფერი ღრუბლები მიცურავდნენ და მათ შუა თხელი, გამჭვირვალე, ლურჯი ცის ნაჭრები მოჩანდნენ. ჩვენი თვალთახედვის სიმაღლეზე ვხედავდით ტაძრის გუმბათს მთელი თავისი გრაციოზული სიკაშკაშით, სიდიადითა და მსუბუქი სიძლიერით. ქალაქის ურიცხვ ყავისფერ-ვარდისფერ სახურავზე შუადღის მზის შუქი ნატიფად და დიდებულად იწვა. კოშკები თითქოს ძველებური ოქროთი გაელაქათ და მოემინანქრებინათ. მე ვფიქრობდი ყველა იმ დიდ ადამიანზე, ვისაც იქ ეცხოვრა, თავისი სულის კვალი დაეტოვებინა და გასაოცარი ქმნილებანი ჩაეფიქრებინა; მე მკვდარ ბავშვზე ვფიქრობდი.

ინგლისურიდან თარგმნა
მაია ცერცვაძე

იოსებ ჭუმბურიძე

ნანი საუკუნის მომღერლის თავდაჯერება და სიამაყე

ნანი ბრეგვაძე „ბლექსი არენას“
სცენაზე – 2018 წელი

ახალგაზრდა კორესპონდენტმა სესილია თაყაიშვილს დავურეკე და, ვერიკო ანჯაფარიძის საიუბილეოდ, მილოცვის დანერა ვთხოვე.

მესამე დღისთვის დამიბარა.

მივედი.

დამახვედრა მილოცვის ტექსტი, ასეთი სათაურით: „ვერიკო!“

დიახ, ძახილის ნიშნით!

მკაცრად გამაფრთხილა, აქ არაფერი შეცვალოთ.

არც სათაურშიო.

სესილიას ხასიათზე ბევრი მსმენოდა და არ გამკვირვებია.

ცოტა შორიდან – თემასთან ახლოს მისასვლელად:

ორთოგრაფიულ ნიუანსებში წვდომამ კი ნამდვილად გამოაცა.

ტალანტები ბევრ რამეს ინტუიციით გრძნობენ და ხვდებიან.

ტალანტები, რა თქმა უნდა, ბევრ რამეს გვასწავლიან.

ამ სტატიის სათაურიც „სესილიასგან მოდის.“

ოლონდ, მისეული ორთოგრაფიის დაუცველად:

ნანის არ უხდება ძახილის ნიშანი.

იმის მიუხედავად, რომ ვერიკო მისი ერთ-ერთი კუმირი ყოფილა, ნინო რამიშვილთან ერთად.

მათგან ბევრი რამ ვისწავლეო.

დაახლოებით მაინც ვხვდები, რა შეიძლებოდა გადაელო მათგან – ალბათ, დედოფლური თავდაჭერა, არისტოკრატიული მანერები...

„სოფიკოსთან ვმეგობრობდი და მათთან ხშირად დავდიოდი. გამოვიდოდა ხოლმე ვერიკო, ზოგჯერ ხალათითაც კი და ყველას მოგვწუხებდა“.

ადვილი გასაგებია ეს მომწუსხველობა, ეს გადამდები სიზვიადე, ლადო ასათიანსაც რომ აჯადოებდა, მაგრამ, მაინც მგონია, რომ ნანის ეს ყოველივე შექმნილი კი არა, სისხლში აქვს – მიქელაძეებისგან გამოყოლილი.

დედა ჰყავდა მიქელაძე.

მარჯანიშვილის ქუჩა. გალაკტიონის სახლ-მუზეუმი. ქალბატონი ნატო გაბისონიას დირექტორობისას, აქ ხშირად ჰქონდათ ჩართული გალაკტიონის ლექსებზე შექმნილი მელოდიები.

ერთ-ერთი საღამო უნდა დაიწყო.

იღება კარი და შემოდის მსახიობი რუსუდან ბოლქვაძე.

მაგნიტოფონიდან ნანი ბრეგვაძის მართლაც გულშიჩამწვდომი ხმა მოისმის:

„რა არის ტკბილი დედის ნანაზე, მე მიმატოვა ადრე იმ ნანამ...“

რუსუდანი მონუსხული დგას და ხმას არ იღებს.

სიმლერა რომ ჩამთავრდება, გაოცებული იტყვის: „ეს რა იყო?! ნანის ეს სიმლერა აქამდე არ მქონდა მოსმენილი?!“

პირველად მეც ზუსტად ასე დამემართა.

გალაკტიონისას ვინ რას გაიგებს – დედის ნანას ადრე ნამდვილად არ მიუტოვებია.

საბედნიეროდ, ნანის ცხოვრებასაც საკმაოდ დიდხანს გამოჰყვა დედის მფარველობა.

დედას უმადლის თითქმის ყველაფერს, მაგალითად, ვეკითხები: „ასეთი საყოველთაო აღიარება და სიყვარული, თუნდაც ის, რომ ყველაზე ცნობილი კომპოზიტორები მხოლოდ თქვენთვის წერდნენ, მტრებს არ გიჩენდათ?“

პასუხი:

„რა გითხრათ? ალბათ, მიჩენდა, მაგრამ ვერ ვგრძნობდი, რადგან ყველა უსიამოვნებას დედა მარიდებდა, თანაც მე ყოველთვის „ჩემთვის“ ვიყავი. გასტროლებიდან რომ ვბრუნდებოდი, ფილარმონიაში კი არ გავრბოდი, არამედ ჩემს წრეში, ახლობლებთან, მეგობრებთან. რა თქმა უნდა, მიგრძენია მტრობა და შური. გამიგია კიდევ, მაგრამ შემდეგ ბოდიშიც მოუხდიათ“.

იმ სიმლერას ვახსენებ, რუსუდანი და მე ერთნაირად რომ მოგვწუხა.

„ეს ძალიან ადრინდელი სიმლერაა. მერე და მერე ეს მელიზმი, სიტკბო უარყვავი.“

ჩვენ კი შეგვძრა და...

– ანა კალანდაძე წერს, ახალგაზრდობაში ლექსი თითქოს სუნთქვას მოჰყვებოდაო.

– ძალიან კარგი ნათქვამია.

– შეიძლება, სიმლერაზეც ასე ითქვას?

– რასაკვირველია.

– სხვათა შორის, მოგვიანებით ანამაც უარყო „მელიზმი და სიტკობო“. მისმა გვიანდელმა ლექსებმა მეტი სიღრმე, ფილოსოფიური და რელიგიური პლასტები შეიძინა. ალბათ, ნანის სიმღერასაც იგივე დაემართა.

– რასაკვირველია. ახალგაზრდობაში მართლა სუნთქვას, მელოდიას მივყავდი და მივყვებოდი. მერე და მერე კი – სიტყვებს. უნდა იცოდეთ, რას და რატომ მღერი, რა გაქვს სათქმელი. ამას ხშირად მაშინ ხვდები, როცა სცენაზე გადიხარ და დარბაზს შეხედავ. რამდენჯერ მითქვამს ჩემი კონცერტმანისტერისთვის: „მედეა, არა უშავს, გავალ და იქ ჩაირთვება ტვინი, გაჩნდება დამოკიდებულება“. ამიტომაც არის, რომ ერთი და იგივე სიმღერა ერთნაირად არასოდეს შემისრულებია.

კონცერტმანისტერი მართლაც დიდებული ჰყავდა – მედეა გონგლიაშვილი.

გასაოცრად ესმოდათ ერთმანეთის.

კომპოზიტორებში ხომ განსაკუთრებით გაუმართლა.

თუმცა, ესეც უნდა ვიკითხოთ: იქნებ კომპოზიტორებს უფრო გაუმართლათ, ნანი ბრეგვაძის თანამედროვენი რომ აღმოჩნდნენ?!

ხომ ცნობილია:

„სიმღერას ვაზზე“ დიდხანს ვერ უძებნიდნენ გასაღებს, რადგან რეზო ლალიძეს მამაკაცი მომღერლისთვის ჰქონდა დანერილი. ბევრი ინვალეს. ბოლოს ბიძინა კვერნაძემ უთხრა, რას ჯახირობ, ნანი აქ არ გყავსო?!

ასე დაიბადა რეზო ლალიძისა და ნანი ბრეგვაძის ერთობლივი შედეგრი.

– თქვენი კომპოზიტორი, ალბათ, მაინც რეზო ლალიძეა.

– რასაკვირველია.

– რა გამოარჩევს ლალიძეს?

– ის, რომ ბევრს წერდა, ყველა სიმღერა საუკეთესო ჰქონდა და, ამავე

დროს – ერთმანეთისგან განსხვავებული.

– თანაც, ლალი. ალბათ, თვითონ მის გვარშიც იდო ეს კოდი – სილაღე. კვერნაძეზე რას იტყვით?

– ო, ბიძინა იყო უნიჭიერესი, მაგრამ ცოტას წერდა.

– ცაბაძე, ყანჩელი?!. ყველანი თქვენთვის წერდნენ. ყველას ადვილად უგებდით? არ ეკამათებოდით?

– ისინი არ მეკამათებოდნენ. თუ რაიმეში არ დავეთანხმებოდი, მეტყოდნენ, როგორც შენ ჩათვლი საჭიროდ, ისე იმღერეო.

– ერთხელ თქვით, რომ ვაზზე სიმღერის შესრულება თავიდან გაგიჭირდათ.

– დიას, რადგან მთავარ ძარღვს უცებ ვერ ჩავწვდი. მერე მივხვდი, რომ მთავარი აზრი იდო ორ სიტყვაში: „ფესვო ნაკურთხო.“ იცით, კიდეც რამ გამიადვილა? გაგიჟებით მიყვარს ვაზი, ვენახი.

– კიდეც რა გიყვართ?

– ნაძვები.

– ბარემ აქვე გკითხავთ: თქვენთან რომ მოვდიოდი, მოელოდით, რომ ასეთ შეკითხვებს დაგისვამდით? – რომელი კერძი გიყვართ? კვერცხის შეწვა ან ბორშჩის მომზადება თუ იცით? მიუღწეულე გლალატობდათ?

– როგორ გეკადრებათ. ხომ გიცნობთ...

სეფე-სიმღერა მაინც „განთიადია“.

ისევ ლალიძე.

აკაკის ლექსზე, რომელიც ნოდარ დუმბაძეს კაცის დაწერილად არც მიაჩნდა – პირდაპირ ღმერთის ბაგეებიდან არის გადმოსულიო.

– ეს სიმღერა დაიწერა ფილმისთვის „ფვარცმული კუნძული“. ფინალურ ეპიზოდში დედას დაღუპული ჯარისკაცები ამ სიმღერის ფონზე უნდა გამოეტირა. ამიტომ შენელებული ტემპით

უნდა შესრულებულიყო. სიმღერა ფილმში აღარ შევიდა.

– ძალიანაც კარგი, სამაგიეროდ, უკვდავებაში შევიდა.

– თქვენ რა გასაოცრად დაწერეთ ამ სიმღერაზე?! მართლა ამაღელვა: თან მომეწონა, თან გამეხარდა, თან შემეცხვა...

– სულ ტყუილად შეგრცხვათ. ასე გზის გავიმეორებ:

ყველაფერი ხომ უფლის ნებით ხდება. უფლის ბაგეებიდან გადმოიღვარა აკაკის „განთიადი“; უფლის ნებითვე გაჩნდა რეზო ლალიძე, რომელმაც ღვთაებრივ ლექსზე ღვთაებრივი მე-

სეულ მეუღლეს ვეთხოვებით. წამოსვლისას, სიტყვა პანთეონების პრობლემაზე ჩამოვარდება. აკაკი მინდიაშვილი იტყვის: „მთანმინდაზე ერთი ადგილია დარჩენილი. ალბათ, ნანი ბრეგვაძეს შეუნახავენ“.

მე ჯერ შევცბები. მერე გამეხარდება.

ჯვარი სწერია და ღმერთმა დიდხანს გვიცოცხლოს ნანი, რომელმაც ასაკი ნამდვილად დაამარცხა, მაგრამ ბატონი აკაკის ნათქვამი მეტად საგულისხმოა.

დღეს მთანმინდა ისევე დაუღაგებელია, როგორც მთელი ჩვენი სამშობლო. დალაგებულ ქვეყანაში რეზო ლა-

ლოდია შექმნა; უფლის ნებითვე, იქვე იყო ამ სიმღერის უბადლო შემსრულებელი.

● „მთანმინდა ჩაფიქრებულა...“
ბევრი ყოყმანის შემდეგ ესეც უნდა დავწერო:

ვდგავართ დიდუბის პანთეონში, რევაზ ინანიშვილის საფლავთან. მის ღირ-

ლიძეც იქ უნდა იყოს. ხოლო თუ ვინ არ უნდა იყოს, ამაზე – სხვა დროს...

● რაც შეეხება ასაკს:
ზურაბ ნიჟარაძის სახელოსნოში ვართ: ბატონები – ვახტანგ ანანიაშვილი, ნოდარ ცერცვაძე (ოჩო) და მე.
ვსვამთ ბატონი ზურაბის სადღეგრძელოს. ყველა ზოგადად უსურვებს

ჯანმრთელობასა და დღეგრძელობას. მე რატომღაც ვაკონკრეტებ – გრიგოლ ხანძთელის ასაკზე მითითებით.

რამდენ ხანს იცოცხლა? – მეკითხება ბატონი ზურაბი.

– ას ორ წელიწადს.

– ცოტაა. ბიძაჩემმა ას თხუთმეტი შეასრულა. იმას უნდა მივბადო.

უსმინოს ღმერთმა!

ნანისაც იგივე ვუსურვოთ.

ამას რომ ვუამბობ, ქალბატონი ნანი გულიანად გაიცინებს, ერთი წუთის შემდეგ კი სახე შეეცვლება და იტყვის: ავადაა და ძალიან განვიცდი. ზურა ხომ უნიკალური პიროვნებაა. მხატვარზე აღარაფერს ვამბობ. რა პორტრეტები შექმნა?!

– თქვენი პორტრეტი დაამთავრა ბოლოს და ბოლოს?

– არა, არ დაუმთავრებია. ხან იმან ვერ მოიცალა, ხანაც – მე.

– როგორ ფიქრობთ, ადრე რატომ არ დაგხატათ?

– რა გითხრათ. ალბათ, არ მივაჩინდი საინტერესოდ...

– სხვათა შორის, ერთხელ თქვენზე მითხრა, ასაკში უფრო და უფრო საინტერესო გახდაო. ის ხომ გარეგნობას კი არა, სულს ხატავს, შინაგან სამყაროს.

– ჰოდა, გვიან დაიწყო ჩემი დახატვა. ერთხელ, ხატვის პროცესში მითხრა, მარჯვენა ხელი ამტკივდაო. მაშინ ვეხუმრე, სანამ არ გაგიხმა ეგ ხელი, მანამდე არ დამხატე-მეთქი... ვერ წარმოიდგენთ, როგორ მიყვარს. ბედნიერებაა, რომ ციციწი ციციშვილი ჰყავს გვერდით – არაჩვეულებრივი მეუღლე. ციციწის მზრუნველობამ დიდწილად განაპირობა მისი შემოქმედებითი მიღწევები.

ბოლო დროს ხშირად კითხულობს გალაკტიონს.

ახლა უფრო ვგრძნობ და განვიცდიო.

ძალიან მოსწონებია ოთარ ჭილაძის „ათი მცნება“, განსაკუთრებით ის, რომ პირველ ადგილზე სინდისს აყენებს. პიროვნება ამით ფასდებაო.

ამასთან დაკავშირებით, კანტის ცნობილ გამოთქმას ვიხსენებ: „ორი რამ მაოცებს ამქვეყნად: ვარსკვლავებით მოჭედილი ცა ჩემ ზემოთ და მორალური კანონი ჩემ შიგნით“.

აღტაცებას გამოხატავს და დასძენს:

„ხშირად მახსენდება ბაბუა, რომელსაც ხელში უჭირავს ნითელი ფანქარი და წიგნი, რომლის გარეკანზეც აწერია: Иммануил Кант. ამ წიგნს ყველაზე ხშირად კითხულობდა.

– ეს რომელი ბაბუაა?

– დედაჩემის მამა, ალექსანდრე მიქელაძე, რომელსაც პეტერბურგის უნივერსიტეტში ორი ფაკულტეტი ჰქონდა დამთავრებული – მათემატიკური და იურიდიული.

ქებაში ზოგჯერ ვის არ გაქცევია კალამი.

ამას წინათ „ცისკრის“ მთავარმა რედაქტორმა ერთი თანამედროვე პოეტის მიმართ გამოყენებული არცთუ ძალიან მოუზომავი ეპითეტი დამიწუნა. თან დასძინა, ხომ იცი, რედაქტორის ამბავი, ჩემი წერილი რომ შენს ხელში მოხვდეს, ასევე მოექცევიო.

ჰოდა, იმავე ბატონმა, ანუ ამირან გომართელმა, ნანიზე სტატიის დაწერა რომ მთხოვა, ესეც დააყოლა: ხომ იცი, ნანი ბრეგვაძე მარადისობაა!

ამ ეპითეტს ნამდვილად არ ნავუმლიდი.

მართლაც, რა ეპითეტი უნდა გამოვიყენო ნანის მისამართით, ვინმეს გადაჭარბებულად რომ მოეჩვენოს?

საუკუნის მომღერლად დაასახელეს; რეზო ლალიძემ ბუნების ყველაზე დიდ მგოსანს შეადარა. როცა ნანის ფენომენის ახსნა სთხოვეს, ასე უპასუხა: „განა შესაძლებელია იმის ახსნა, როგორ მღერის ბულბული?!“

ცნობილმა მუსიკისმცოდნემ, ქალბატონმა ნანა ქავთარაძემ, ჯერ კიდევ როდის თქვა: „საქართველოსთვის ნანი ბრეგვაძე იგივეა, რაც ედიტ პიაფი საფრანგეთისთვის“.

ლევენდარულიც უკვე უწოდეს.

პირდაპირი მნიშვნელობითაც შექმნა ლევენდა – შარშან, ოთხმოცდაორი წლის ასაკში, „ბლეკ სი არენას“ ვეება დარბაზის ვეება სცენაზე რომ დადგა და მსმენელი ძველებურად მონუსხა.

მართალია, ზოგი სიმღერის შესრულებით თვითონ არ არის კმაყოფილი, მაგრამ კმაყოფილი ანკი როდის ყოფილა?!

●
რა ადვილად დაწერე მისი ასაკი?! თვითონაც ადვილად ამხელს, რადგან ასაკი მართლა დაამარცხა.

რა თქმა უნდა, ნანი მარადისობაა.

მახსოვს, როგორ ნერვიულობდა, თბილისის დიდი საკონცერტო დარბაზის სცენაზე მისი სახელი, მხოლოდ სახელი რომ ენთო. როგორ მიიღებდა ამას ხალხი აკაკის სამშობლოში?

ანაც ასევე ღელავდა, მის წიგნს მხოლოდ სახელი რომ დაანერეს.

მერე და მერე ვინ აღარ გაბედა (თუ იკადრა?!) საკუთარი პერსონის მარტო სახელით წარდგენა, მაგრამ საზოგადოებას ეს სასაცილოდაც არ ეყო.

ანა და ნანი კი სრულიად ბუნებრივად მიიღეს.

პირველად გურამ ასათიანმა შეადარა ბულბულს (ვაჟასეული „ანნა-ბულბულის“ მოშველიებით), მეორედ კი – რევაზ ლალიძემ.

ანას კლასიკოსობას ეჭვქვეშ ვინ დააყენებს?! ასევე არავინ შეედავება

ანზორ ერქომაიშვილს, რომელიც ამბობს: „ნანი ერთადერთია, ვინც შეძლო, ესტრადა კლასიკის დონეზე აეყვანა“.

●
როცა აქებენ, თავს უხერხულად გრძნობს. განსაკუთრებით, თუ მისი კოლეგებიც იქ არიან.

ზოგჯერ არ ვიცი, სად დავიმალოო.

– იცით, ანზორ ერქომაიშვილს, ამისგან დასაცავად, რა კარგი ფრაზა აქვს მოფიქრებული?

– რაო?

– „თუ გენიოსს გინოდებენ, ბედნიერებაა, თუ დაიჯერებ – უბედურება.“

– შესანიშნავია. დავიმახსოვრებ.

●
მისი თავმდაბლობა, შესაძლოა, ადვილად შესამჩნევი და თვალშისაცემი არც იყოს, რადგან ეს ის შემთხვევაა, როცა თავმდაბლობა სიამაყეს არ გამორიცხავს. ანდა რატომ უნდა გამორიცხავდეს?! დეკანოზი კონსტანტინე გიორგაძე ამბობს, ანა კალანდაძეზე უფრო თავმდაბალი ადამიანი არ შემხვედრიაო, მაგრამ არნოლდ ჩიქობავა დიდ პოეტში ამაყ სულსაც ადვილად ხედავდა. იქნებ სწორედ ამას გულისხმობდა პოლ ვალერი, როცა წერდა, დიდი ადამიანები მათივე სიამაყის შუქზე უნდა განვიხილოთო.

საკუთარი ღირსების გრძნობაც უთუოდ აქედან მოდის.

●
„გულახდილად რომ გითხრათ, ჩემი ნამღერი ძალიან იშვიათად მომწონებია. ვერც ვუსმენ. დედას უფლებას არ ვაძლევდი, ჩემი სიმღერები ჩემივე თანდასწრებით მოესმინა. სულ ოთხი-ხუთი სიმღერა მექნება კარგად შესრულებული“.

აქ მიხეილ თუმანიშვილი გამახსენდა. ისიც ასე ამბობდა, სულ ოთხი-ხუ-

თი სპექტაკლი გამომივიდაო.

დიდი ადამიანები მათივე თავმდაბლობის შუქზე უნდა განვიხილოთ.

უკაცრავად დიდ ფრანგ პოეტსა და მოაზროვნესთან, მაგრამ თავმდაბლობა უკეთ ანათებს.

ნანი კი განაგრძობს:

„აი, „განთიადი“ – თქვენ რომ ასე მოგწონთ, მხოლოდ ერთხელ შევასრულე კარგად და იცით, სად? – რაჭაში, ღია ცის ქვეშ, ხელოვნების ფესტივალზე. ამით დაიხურა ის ფესტივალი. მაშინ კათოლიკოს-პატრიარქმა მითხრა, ამ ყველაფერს გვირვინი დაადგო“.

– როგორ ფიქრობთ, ეს რით აიხსნება?

– არ ვიცი. აუხსნელია.

– იქნებ იმით, რომ წარმოშობით რაჭველი ხართ და ფესვებს შეეხეთ?

– შესაძლოა, მაგრამ მაინც აუხსნელია.

– აქ ისევ ანა:

თუ ჰკითხავდით, ლექსი როგორ იბადებაო, თითოთ ზემოთ მიგანიშნებდათ – ეს აუხსნელია, „იმას“ უნდა ჰკითხოთო...

უკვე რამდენჯერ ვახსენე ანა.

ვითომ შემთხვევით?

ერთი შეხედვით, თითქოს სრულიად განსხვავებულნი არიან, სინამდვილეში კი რამდენი აქვთ საერთო?!

არა მხოლოდ ტალანტი.

„თავისთვის იდგა ჩრდილში, არას იტყოდა ანა, ნიჭი, ძამიკო, ნიჭი, გალაკტიონმა ბრძანა...“

უბრალოდ, მომღერალი ჩრდილში ვერ დადგება.

●

თავის ულამაზეს ბინაში მარტო დამხვდა.

„სხვათა შორის, მარტოობას ადვილად ვეგუები. უფრო ზუსტად, ვერც კი ვგრძნობ მარტოობას, არც ვიცი, რას ნიშნავს“.

აქ ნათელა იანქოშვილის ნათქვამი მახსენდება: „მარტო ის არის, ვინც ძლიერია“.

რა თქმა უნდა, შემოქმედებით მარტოობას გულისხმობდა.

ცალკე, „თავისთვის“ დგომას.

ნანიც ამას გულისხმობდა, თორემ მარტო ვინ დატოვებს – ეკა, მისი სამი შვილი თუ ამდენივე შვილიშვილი?!

●

„თბილისო“ არ გვიხსენებია.

ვიცი, რას ნიშნავს მისთვის ეს სიმღერა, ურომლისოდაც კონცერტს არსად ამთავრებინებენ.

ისიც ვიცი, უთბილისოდ გაძლება რომ უჭირს.

და ზედმეტი კითხვები რალა საჭიროა?!

არც ვეკითხები, მაგრამ ბოლოს ხელს ჩამკიდებს და აივანზე გამიყვანს.

აივანი, წესით, მთანმინდას უნდა გასცქეროდეს, მაგრამ...

„აქ პატარა სამოთხე გვექონდა. ჯერ ერთი დიდი კორპუსი ააშენეს, შემდეგ – მეორე. თავს იმით ვინუგეშებდით, რომ მათ შორის ცოტა სივრცე მაინც რჩებოდა. ზუსტად იქ ჩადგეს მესამე სახლი“.

ამას რომ მეუბნება, ოდნავადაც არ ეტყობა გაღიზიანება. უბრალოდ, მაჩვენებს და თავადვე ვხვდები, რა დაემართა თბილისს.

მაშინ საბოლოოდ ვასკენი, რომ ნანის არ უხდება ძახილის ნიშანი.

და მისი აივნიდან მაინც ვხედავ მთანმინდას.

„მთანმინდა ჩაფიქრებულა...“

●

ნანი!

პირველად ეს სახელი (მხოლოდ სახელი) თბილისის დიდი საკონცერტო დარბაზის სცენაზე აენტო.